

Enemmän irti uutiskuvituksesta

- Internetin ulkomaan uutiskuvat vertailussa: Miten mtv3.fi voisi kehittyä?

Mona Niemelä

0500418

Opinnäytetyö

Viestinnän koulutusohjelma

2009

Viestinnän koulutusohjelma

Tekijät Mona Niemelä	Ryhmä
Enemmän irti uutiskuvituksesta - Internetin ulkomaanuutiskuvat vertailussa: Miten mtv3.fi voisi kehittyä?	Sivu- ja liitesivumäärä 95+ 20
Ohjaaja Sari Tiiro	
<p>Media-ala on kokenut valtavan muodonmuutoksen viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Niin uutiskanavat kuin niiden tarjoamat tuotteet ja palvelut ovat muuttuneet digitalisoituneen maailman myötä. Uutistekstien lisäksi kuvamateriaalia on saatavilla enemmän kuin koskaan. Sen joukkoon mahtuu paljon myös roskaa. Kriittisen medialukutaidon lisäksi kuvanlukutaito on tärkeä väline maailman hahmottamisessa. Kuva voi antaa –tahallaan tai tahattomasti – enemmän kuin tuhat valheellista tulkintaa.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä tutkitaan ulkomaanuutiskuvia erilaisten uutismedioiden internetsivuilla. Pääpaino on suomalaismedioissa (mtv3.fi:n, yle.fi:n, hs.fi:n ja iltalehti.fi:n uutissivustoilla), mutta myös kolmen suuren ruotsalaisen (SVT:n, Dagens Nyheterin ja Aftonbladetin) internetsivustojen ulkomaanuutiskuvia on tarkasteltu.</p> <p>Työssä pohditaan erityisesti mtv3.fi:n ulkomaanuutiskuvitusta ja sen kehittämismahdollisuuksia. Opinnäytetyö tehdään MTV3 Uutisten toimeksiantona. Tarkoituksena on laatia käytännön vinkkejä mtv3.fi-sivuston uutistoimitukselle.</p> <p>Opinnäytetyöhön liittyvä uutiskuvaseuranta toteutettiin 1.-14. syyskuuta 2008. Kahden viikon aikana kaikki edellä mainituilla uutissivustoilla julkaistut ulkomaanuutiskuvat, kuvatekstit ja kuvatyypit taulukoitiin. Seurannasta rajattiin pois talous-, viihde- ja urheilupainotteiset uutiset.</p> <p>Analyysin avulla on tarkasteltu myös naisen roolia internetin ulkomaanuutiskuvituksessa sekä eri maiden saamia painotuksia internetin ulkomaanuutisissä ja ulkomaanuutiskuvituksessa syyskuussa 2008.</p> <p>Tutkimuksen päätelmissä todetaan, että mtv3.fi voi kehittyä monella tavalla internetin ulkomaanuutisten kuvittamisessa. Kuvalähteiden, kuvatekstien ja kuvien tuoreuden lisäksi MTV3 voi tehostaa julkaisuohjelmiansa käyttöä sekä toimitustyötä pieninkin uudistuksin ja toimenpitein.</p> <p>Opinnäytetyön tekijä työskentelee freelancerina MTV3:n multimediatoimituksessa, joka vastaa mtv3.fi-sivuston uutisista, MTV3 tekstikanavasta sekä Radio Novan uutis- ja ajankohtaisohjelmista.</p>	
Asiasanat Verkkojournalismi, kuvajournalismi, kuvatoimistot, sähköinen viestintä, medialukutaito, multimedia	

Degree programme

Authors Mona Niemelä	Group
The title of thesis More than a news photo - Comparing foreign news photos in internet: What could mtv3.fi learn?	Number of pages and appendices 95 + 20
Supervisors Sari Tiiro	
<p>The media have undergone a huge change during the past few decades. News channels, as well as the products and the services they offer, have changed through digitalization. In addition to news, there are also more pictures available than ever before. Especially for this reason, media literacy is an important tool when perceiving the world around us. One picture can give more than a thousand wrong impressions, consciously or unconsciously.</p> <p>The main purpose of this thesis is to analyze foreign news photos in internet news sites. Its focus is on the Finnish media and news photos at the mtv3.fi, yle.fi, hs.fi and iltalehti.fi sites. In addition, some Swedish media (SVT, Dagens Nyheter and Aftonbladet.) have also been included.</p> <p>The thesis is made as an assignment from MTV3 News. The intension is to consider mtv3.fi's foreign news photos and ways to improve them, as well as to discover some practical advice and hints that would make help increase the vibrancy, reliability and overall quality of the site.</p> <p>The challenges the media face in the midst of constantly developing technology have been taken into consideration in this thesis. The role of the internet is becoming stronger and media organizations need to operate in the digital world. Some terms linked to footage, such as "manipulation" and "global photo agencies", have also been discussed. A chapter is given for the analysis of woman's role in news photos and for the appearance of different countries in the research.</p> <p>The research was made during the first two weeks of September 2008. During this time all the foreign news photos, captions and photo types used were tabulated. The news regarding the economy, sports and entertainment was ignored.</p> <p>The final conclusion is that mtv3.fi's foreign news photos have a number of issues that need to be looked at. In addition to concentrating on the tagging of sources, versatility of captions and recentness of pictures, mtv3.fi could greatly improve editorial work with a relatively small amount of effort.</p> <p>The writer of the thesis works as a freelancer at the MTV3 Multimedia editing office, which produces news and news-linked material for MTV3 and Radio Nova.</p>	
Key words Internet journalism, online news, global news network, digital media, media literacy, multimedia	

Sisällys

1	Johdanto.....	1
1.1	Opinnäytetyön tarkoitus.....	2
1.2	Tutkimuksen kulku	3
1.2.1	Tutkimusmenetelmä.....	5
1.2.2	Käsitteet.....	6
1.2.3	Tutkimuksen haasteet	8
1.3	Toimeksiantajan esittely	9
2	Uutiset ovat puheenaihetta ja viihdettä.....	11
2.1	Internet viettelee mediakuluttajaa	11
2.2	Perinteiset mediat ristitulessa.....	13
2.3	Mediatilat hallitsevat verkkouutisointia.....	14
3	Kuva on tärkeä osa uutista	15
3.1	Hakukoneoptimoinnilla lisää kävijöitä	15
3.2	Kamerakin voi valehdella.....	16
3.2.1	Manipulaation mahdollisuus	17
3.2.2	Miksi kuvia manipuloidaan?.....	18
3.2.3	Manipuloida voi myös ilman kuvankäsittelyä.....	19
4	Kuva uutisen luojana	22
5	Mistä kuvia saadaan?.....	25
5.1	Kolmen kuvatoimiston kopla	26
6	Tutkimus: Ulkomaanuutiset ja –kuvat suomalaisissa internetmedioissa.....	28
6.1	Mitkä mediat valikoituivat mukaan?	29
7	Yhteenveto suomalaisten internetmedioiden ulkomaanuutiskuvista	32
7.1	Mtv3.fi on ristiriitaisin sivusto: eniten kuvia, laatu epätasaista	32
7.2	Yle.fi:ssä paljon uutisia, vähän kuvia	32
7.3	Hs.fi on selkein sivusto.....	33
7.4	Iltalehti.fi pihtaa kuvissa	34

8	Lähdetiedot lisäävät kuvan luotettavuutta.....	35
8.1	Mtv3.fi unohtaa lähdemerkinnät.....	36
8.2	Tarkka ja omavarainen yle.fi.....	39
8.3	Hs.fi:ssä monipuoliset kuvalähteet	40
8.4	Iltalehti.fi merkitsee kuvien jäljet kauas.....	41
8.5	Yhteenveto suomalaisten internetmedioiden kuvalähteistä	42
9	Kuvatekstit avaavat kuvan maailmaa ja lisäävät luotettavuutta.....	44
9.1	Mtv3.fi toistaa itsestäänselvyyksiä.....	45
9.2	Yle.fi on huolellinen mutta vähäsanainen.....	47
9.3	Hs.fi kertoo tarinoita.....	48
9.4	Iltalehti.fi uskaltaa revitellä.....	51
9.5	Yhteenveto suomalaismedioiden kuvateksteistä.....	52
10	Kuvatyypit kertoo ajankohtaisuudesta.....	55
10.1	Mtv3.fi suosii kuvituskuvaa	56
10.2	Yle.fi panostaa ajankohtaisuuteen.....	57
10.3	Hs.fi:n kuvat ovat tuoreita	57
10.4	Iltalehti.fi löytää reaaliaikaiset kuvat	58
10.5	Yhteenveto suomalaisten nettimedioiden kuvatyypeistä.....	59
11	Ulkomaanuutiskuvat ruotsalaisissa internetmediassa.....	63
11.1	Ruotsalaisissa nettimedioissa vähemmän kuvia ja juttuja	63
11.2	Uutiskuvien lähteet ruotsalaisissa nettimedioissa	65
11.3	Kuvatekstit ruotsalaismedioiden ulkomaanuutiskuvissa.....	66
11.4	Ruotsalaisten nettimedioiden kuvatyypit	67
11.5	Yhteenveto ruotsalaismedioiden ulkomaanuutiskuvituksesta.....	67
12	Suurvallat ja miehet hallitsevat ulkomaanuutisten maailmaa	68
12.1	Ulkomaanuutistutkimuksia hyödynnetään monilla aloilla	68
12.1.1	Galtungin kriteeristö uutismittarina.....	68
12.1.2	Kulttuurinen läheisyys vaikuttaa uutiskynnykseen.....	69
12.2	Ulkomaanuutisissa esiintyvät maat suomalaisissa medioissa	71
12.2.1	Suurvallat vahvoilla syyskuussa 2008.....	72
12.2.2	Yhdysvallat jyräsi myös mtv3.fi:ssä.....	73
12.3	Naisen kuva nettimediassa	74
12.3.1	Nainen kuvittamassa uutistapahtumia.....	75

12.3.2 Naiseen liitetyt myytit uutiskuvassa	76
12.3.3 Naiseuden myytit muuttumassa?	79
13 Loppupäätelmät: Mitä MTV3 voisi oppia?	81
13.1 Lähteisiin monipuolisuutta ja selkeyttä	81
13.2 Journalistinen luovuus esiin kuvateksteissä	83
13.3 Tuoretta uutiskuvaa kehiin.....	85
13.4 Käytännön vinkkejä multimediatöimitukselle.....	88
13.5 Loppupohdintaa opinnäytetyön merkityksestä.....	90
Lähteet:	92
Liitteet	96
Liite 1: Kuviot	96
Liite 2: Kuvat.....	104
Liite 3: Esimerkki tiedon keräämiseen käytetystä taulukosta.....	115

1 Johdanto

”MTV Oy on läpi viiden vuosikymmenen pitänyt huolen ”kolmesta ällästä”: Ohjelmistomme on ollut laadukasta ja lumovoimaista ja olemme mainostajille luotettava kumppani”

Näin sanoo MTV Oy:n toimitusjohtaja Pekka Karhuvaara yhtiön internetsivuilla MTV:n historiaa esittelevässä osiossa (MTV3, 10.11.2008). Laatu, lumovoima ja luotettavuus ovat määritelmiä, jotka jokainen media-alalla toimiva haluaa kuvaamaan omaa tuotettaan. Kilpailu mediamailmassa kiristyy jatkuvasti, eikä yhdestäkään ”ällästä” ole varaa karsia – ainakaan jos haluaa pärjätä ja kasvaa.

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen internetmedioiden ulkomaanuutisten kuvitusta. Uutiskuva on journalistinen tuote, joten sen pitäisi vastata samoihin kysymyksiin kuin itse uutistekstinkin: mitä, missä, milloin, miksi, miten ja kuka. Toki yhteen kuvaan on usein mahdotonta saada kaikkea tätä, mutta uutiskuvan pyrkimys on perusmääritelmän mukaan toimia todistuskappaleena tapahtumasta. Uutiskuvan eri alalajeja on useita, esimerkiksi henkilö-, tapahtuma-, urheilu, maisema- ja kuvituskuva. (VB-valokuvakeskus 2006.)

Erilaiset kuvat määrittelevät arkeamme yllättävän monella tavalla. Kuvien kautta meille myydään tuotteita ja elämyksiä, kuvat liimaavat meidät kotisohvillemme elokuvien ääreen. Myös monet tietoon ja viihteeseen liittyvät tuotteet pakataan kuvalliseen muotoon.

Internet on yksi suurimman muodonmuutoksen kokenut väline. Muutama vuosikymmen sitten huipputeknologia tarkoitti ykkösten ja nollien varaan rakentunutta binaarisysteemiä. Tänään digitaalinen teknologia käsittää valtavan määrän tietoa tallennettuna tiiviiseen muotoon. Käyttäjän halutaan palaavan erilaisille internetsivustoille uudelleen. Kuinka moni voisi kuvitella viihtyvänsä vapaa-ajallaan sivustolla, jossa mustalla taustalla erilaisten koodien lomassa olisi vain tekstiä?

Digitaalisuuteen ja visuaalisuuteen liittyvä kulttuuri vaatii medialukutaidon lisäksi uudenlaista kuvanlukutaitoa. Kuvia tuotetaan erilaisiin tarkoituksiin enemmän kuin koskaan, ja niiden joukossa on myös roskaa enemmän kuin koskaan. Valokuvan ja siihen liittyvien laitteiden kehitys mahdollistavat sellaisten asioiden esittämisen, joita katsoja ei muuten pääse kokemaan. Hän ei siis pääse todistamaan alkuperäisen tapahtuman tai asian olemassaoloa, vaan hänen mielikuvansa rakentuu tekstien ohella valokuvan varaan.

Tällainen todellisuuden esittäminen ja tallentaminen on erityisesti uutiskuvissa ongelmallista. Sen lisäksi, että lukijan ja luonnollisesti myös journalistin pitää miettiä, kuka uutisteksteissä puhuu ja kenen kantaa siinä kerrotaan, täytyy myös uutiskuviin kiinnittää huomiota. Kuka kuvan on ottanut ja miksi se julkaistaan? Mitä kuvan ulkopuolelle on rajautunut? Kenen silmillä maailmaa kuvassa katsotaan? Kenen kuvat eivät toimitusta saavuta?

Uutiskuvaan liittyy erilaisia elementtejä, jotka joko heikentävät tai parantavat sen uskottavuutta ja viihteellisyyttä. Lähdeviitteet antavat kuvalle luotettavuutta. Kuvatekstit auttavat avaamaan kuvan tapahtumia ja voivat antaa sille tärkeää taustatietoa. Erilaiset grafiikat ja tilastot osoittavat yhdellä vilkaisulla asioiden järjestyksen tai tapahtumapaikan.

Parhaimmat uutiskuvat jäävät historiaan, mutta päivittäin julkaistaan satoja kuvia, jotka lukija ohittaa vain yhdellä silmäyksellä. Varsinkin internetissä monet kuvituskuvat ja suuri osa uutiskuvistakin on vain tapettia, jolla julkaisun ulkonäöstä pyritään saamaan visuaalisesti miellyttävä. Joskus kuva lisätään vain siksi, että muutakaan oheismateriaalia ei keksitty. Rungas kuvitus suurine valokuvineen voi kertoa suuresta tapahtumasta ja arvokkaista kuvista - tai sitten vain hiljaisesta uutispäivästä, kun kuvilla peitetään tyhjää tilaa. Uutiskuvan arvo ei ole aina riippuvainen sen koosta tai asemoinnista.

Olen työskennellyt MTV3:n multimediatoimituksessa syksystä 2007. Työssäni olen perehtynyt sekä internetin uutiskriteereihin että erilaisiin ohjelmistoihin ja uutistoimituksiin, joiden kautta materiaalia internetiin hankitaan. Kuvat internetin uutisissa, erityisesti mtv3.fi:ssä, ovat suuressa roolissa määränsä puolesta, sillä jokainen sivustolla julkaistu juttu pyritään kuvittamaan. Määrän lisäksi haluan selvittää, millainen merkitys ja painoarvo ulkomaan uutiskuvan oheiselementeille, kuten kuvateksteille ja lähdeviitteille, annetaan mtv3.fi-sivustolla ja suomalaisessa sekä ruotsalaisessa internetmediassa ylipäätään.

1.1 Opinnäytetyön tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on löytää keinoja, joiden avulla mtv3.fi-sivuston ulkomaan uutisten kuvituksesta saisi vakuuttavamman, informatiivisemman ja viihdyttävämmän. Syy kuvien puutteisiin ei aina ole se, että toimituksen työntekijät ovat tahallaan tai laiskuuttaan jättäneet asioita tekemättä. Jotkut käytännöt ovat saattaneet vain muotoutua ajan kuluessa tietynlaisiksi. Kyseenalaistamalla ne ja pohtimalla vaihtoehtoisia tapoja voidaan päästä uudelle tasolle internetissä julkaistavien ulkomaan uutisten kuvituksessa.

Monet näistä oivalluksista saattavat olla sellaisia, joita toimittaja ei vain ole tullut ajatelleeksi. Tarkoituksena ei ole myöskään lisätä toimittajan jokapäiväistä työtä ja taakkaa, sillä monien muiden resurssien vähyyden lisäksi monessa toimituksessa työtä määrittää ajanpuute.

Pyrin erityisesti selvittämään, miten mtv3.fi voisi parantaa ulkomaanuutistensa kuvitusta sekä lisätä elementtejä, joiden kautta kuviin saadaan laatua ja luotettavuutta.

Internetin ulkomaanuutisten kuvitusta olen tutkinut kahden viikon ajan vertailemalla suomalaisia ja ruotsalaisia uutismedioita. Pääasiallinen tarkoitus on selvittää, miten kaupallisen tv-kanavan (MTV3) internetin ulkomaanuutiskuvitus eroaa sanomalehden (Helsingin Sanomat), iltapäivälehden (Iltalehti) ja Yleisradion (YLE) internetin uutiskuvituksesta. Samalla on tutkittu myös sitä, millainen tilanne on Ruotsissa. Tutkimukseen on otettu mukaan ruotsalaisen yleisradiokanava SVT:n, suurimman sanomalehden Dagens Nyheterin ja suosittu iltapäivälehti Aftonbladetin internetsivujen ulkomaanuutisten kuvitus.

Uutiskuvien määrän ja aiheiden lisäksi kiinnitän huomiota niiden lähteisiin, kuvateksteihin ja kuvatyyppeihin. Näillä kaikilla tekijöillä on erittäin suuri merkitys lukukokemuksen laatuun, lumovoimaan sekä luotettavuuteen.

1.2 Tutkimuksen kulku

Opinnäytetyön tutkimusosio pohjautuu kahden viikon (1.9.-14.9.2008) seurantajaksoon, jonka aikana on kerätty tiedot kaikista valitsemissani internetmedioissa (mtv3.fi, hs.fi, yle.fi, iltalehti.fi, svt.se, dn.se ja aftonbladet.se) julkaistuista ulkomaanuutiskuvista.

Tein Excel-taulukkoan omat sarakkeet joka päivälle ja merkitsin taulukkoan jokaisen kyseisellä internetsivustolla julkaistun uutisen otsikon, siinä esiintyvän uutiskuvan lähteen, kuvatekstin, kuvatyypin sekä kuvan koon. Liitteenä (liite 3) on esimerkki taulukosta. Tallensin myös itse uutiskuvan myöhempää tarkastelua varten.

Tutkimusjakson jälkeen halusin myös tarkastella uutiskuvien aiheita. Pidin siis kahden viikon ajan kirjaa myös siitä, kuka tai ketkä internetin ulkomaanuutiskuvissa näkyvät. Erottelin henkilökuva-sarakkeeseen miehen ja naisen henkilökuvan, sillä olen kiinnostunut tutkimaan myös sukupuolten välisiä eroja internetin uutiskuvituksessa. Lisäksi halusin tietää, mitkä maat näkyivät syyskuussa suomalaisissa internetmedioissa syyskuussa 2008.

Valitsin tarkastelujaksolleni nimenomaan ”perusuutiset”, jotka löytyivät kaikilta internetsivuilta kategorioiden ”uutiset” tai ”ulkomaat” alta. En siis laskenut perusuutisiin esimerkiksi huolella tehtyjä taustasivuja Venäjän tilanteesta tai Yhdysvaltojen presidentinvaaleista, sillä näiden sivujen tekijöillä on enemmän aikaa ja resursseja käytössään kuin perusuutisia naputtavilla toimittajilla. Opinnäytetyöni mielenkiinnon kohteena on juuri se, miten tavallinen toimittaja käsittelee uutisvirrasta valitsemansa uutisen ja myy sen internetissä lukijoille. Mielestäni sekä otsikoinnissa että jutun houkuttelevuudessa on kyse uutisen myymisestä lukijalle, vaikka rahaa ei suoraan heidän välillään vaihtuisikaan.

Otsikko vastasi lähes kaikissa uutisissa hyvin jutun sisältöä. Jos otsikko oli kuitenkin vähänkään epäselvä tai harhaanjohtava, merkitsin tiedot myös itse uutisesta. Pääasiassa olen keskittynyt opinnäytetyössäni kuitenkin siihen, mitä internetissä julkaistut uutiskuvat kertovat sekä ulkomaan uutisaiheesta että toimittajan työstä, joten uutistekstejä en ole tallentanut.

Kahden viikon tutkimusjakson jälkeen lähdin purkamaan materiaalia selkeämpään muotoon. Käsissäni oli valtava määrä tietoa ja lukuisia kuvia. Tein kaikille medioille oman excel-pohjan, johon koodasin kahden viikon tulokset uudelleen taulukkomuotoon. En käyttänyt tässä tutkimuksessa erityisiä koodausohjelmia, vaan siirsin tiedot manuaalisesti taulukosta toiseen. Jokaisen median omaan taulukkoon laskin joka päivä kuvien määrän lisäksi eri kuvatyypit, lähteet ja kuvatekstit, jotka myös tallensin päivämäärän alle. Tämä helpotti suuresti lopullista analyysia ja pohdintaa sekä myös kuvien löytämistä jälkeenpäin. Itse kuvat tallensin kuitenkin vain kerran alkuperäiseen taulukkoon.

En ole liittänyt mukaan kaikkia tekemiäni taulukoita ja tallentamiani kuvia. Mielestäni tämä on perusteltua siitä syystä, että liitteiden määrä kasvaisi todella suureksi. Olen kuitenkin liittänyt opinnäytetyön mukaan esimerkin käyttämästäni taulukosta (liite 3). Myös ne kuvat, joihin viittaa tutkimusosiossa, löytyvät liitteistä (liite 2).

Pääpaino tutkimuksessani on suomalaisissa medioissa. YLE, Helsingin Sanomat ja Iltalehti ovat MTV3:n kilpailijoita internetin uutismaailmassa, ja ne edustavat erilaisia uutiskanavia – julkisen palvelun viestintäyhtiötä, suurinta sanomalehteä sekä iltapäivälehteä. MTV3, jonka sivujen kehittämiseen tässä työssä keskityn, on kaupallinen kanava, jolla on vahva maine Suomen suurimpana ja suosituimpana kaupallisena kanavana.

Ruotsalaisten internetmedioiden rooli tässä tutkimuksessa on täydentävä. Suomalaismedioista saatujen tutkimustulosten purkamisen jälkeen kävin tiivistetysti läpi havainnot länsinaapuristamme. Sen jälkeen vertailin maiden tuloksia keskenään ja poimin niistä mielenkiintoisimmat ja tärkeimmät palaset. Loppupäätelmiin olen koonnut tulokset sekä vinkkejä, joiden avulla MTV3 voi saada hyödyllistä tietoa ja vinkkejä muista medioista.

Kaikilla edellä mainituilla medioilla on omat mahdollisuutensa ja rajoitteensa. Niistä oppimalla voidaan saavuttaa entistä parempia tuloksia. Matkiminen ei ole tietysti suotavaa, mutta varsinkin teknisissä asioissa mediat voivat oppia toisiltaan ja kehittyä silti erilaisiksi ja omaperäisiksi uutiskanaviksi. Uutissivustojen yleisen luotettavuuden paraneminen palvelee koko media-alaa, eikä laadun yhdenmukaistumisen tarvitse tarkoittaa sisältöjen ja toimituskäytäntöjen yhdenmukaistumista.

1.2.1 Tutkimusmenetelmä

Olen yhdistellyt työssäni sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista lähestymistapaa. Tutkimuskohteeni ovat internetissä julkaistuja ulkomaan uutiskuvia, mutta myös kuvien tekstimuotoiset oheiselementit, kuten lähdemerkinnät ja kuvatestit, ovat tärkeässä roolissa. Päämenetelmäni on luokitteleva sisällönanalyysia: olen tallentanut kaikki kahden viikon aikana julkaistut ulkomaan uutiset ja tarkastellut niiden kuvitusta monesta eri näkökulmasta. Tutkimukseen valittuja medioita on olen tarkastellut sekä yksittäin että vertailemalla. Olen laatinut myös taulukoita ja avannut tutkimustuloksia numeroin ja prosentein, joten myös kvantitatiivinen ote on ollut vahvasti läsnä opinnäyteprosessin aikana.

Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan niin, että sitä eritellään sekä etsitään yhtäläisyyksiä ja eroja. Sisällönanalyysissä pyritään muodostamaan tutkittavasta asiasta kuvaus, joka kytkee ilmiön laajempaan kontekstiin ja muihin aiheita koskeviin tutkimustuloksiin. Sisällönanalyysistä puhutaan, kun tarkoitetaan tutkimuskohteen sanallista kuvailua. Sisällönerittelyä, joka on kvantitatiivista analyysia, on myös käytetty tässä opinnäytetyössä. Erittelyssä kuvataan määrällisesti jotain tekstin tai dokumentin sisältöä. Sisällönanalyysia voidaan siis jatkaa tuottamalla esimerkiksi sanallisesti kuvatusta aineistosta määrällisiä tuloksia, kuten tässä opinnäytetyössä on tehty. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Sisällönanalyysi voidaan tehdä aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Olen valinnut aineistolähtöisen analyysin, sillä tutkimusta aloittaessani en tiennyt mitä odottaa tai mitä teoriaa seurata. Aineistolähtöisen tutkimuksen pääpaino on aineistossa, ja teoria

rakennetaan aineisto lähtäkohtana. Voidaan myös puhua induktiivisuudesta, joka tarkoittaa etenemistä yksittäisistä havainnoista yleisiin väitteisiin. Aineistolähtöisessä analyysissä tutkija ei määritä ennalta sitä, mikä on tärkeää. Puhtaasti aineistolähtöinen tutkimus on kuitenkin vaikeaa toteuttaa, sillä ei ole olemassa objektiivisia havaintoja. Esimerkiksi käytetyt käsitteet ja menetelmät ovat aina tutkijan määrittelemiä ja vaikuttavat tuloksiin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

1.2.2 Käsitteet

Käytän tekstissä käsitteitä kuten esimerkiksi laatu ja luotettavuus, jotka eivät ole yksiselitteisiä ja kaipaavat mielestäni täsmennystä. Tässä kappaleessa selitän käsitteet niin miten ne tässä työssä ymmärrän.

Suomen kielen sanakirja määrittelee MTV:n toimitusjohtaja Pekka Karhuvaaran käyttämät ”kolme ällää” eli laadun, luotettavuuden sekä lumovoiman seuraavasti:

- Laadukas: hyvälaatuinen, kunnollinen, tasokas, kelvollinen, laatuunkäypä
- Luotettava: johon voi luottaa, totuudenmukainen, paikkaansapitävä, uskottava
- Lumo: Taikavoima, lumous, viehätys, hurma

(Suomen kielen perussanakirja 1995, 1, 102, 110)

Laadukas uutiskuva muodostuu mielestäni siis tasokkaasta, tuoreesta sekä uutiseen sopivasta kuvamateriaalista, jota on mahdollisesti höystetty raikkaalla sekä asiallisella kuvatekstillä.

Uutiskuvan luotettavuuteen vaikuttavat asiat, jotka saavat sen uskottavaksi ja totuudenmukaiseksi, kuten esimerkiksi tiedot lähteistä sekä kuvan tapahtumista. Lisäksi tähän vaikuttaa uutistoimituksen käyttämien kuvatoimistojen ja muiden lähteiden taso sekä uskottavuus.

Lumoa uutiskuvaan tuovat ne tekijät, jotka antavat sille laadun ja luotettavuuden lisäksi ylimääräistä viehätystä ja tenhoa. Keinot voivat liittyä itse kuvaan, eli uutiskuvitus voi olla asiallisuuden lisäksi yllättävää, koskettavaa tai huumorillakin sävytettyä. Lumovoimaa voidaan lisätä tavalliseenkin kuvaan esimerkiksi nerokkaalla, oivaltavalla tai hausalla kuvatekstillä.

Kun puhutaan ulkomaan uutiskuvasta internetissä, edellisten määritelmien täyttymiseen vaikuttavat oleellisesti mielestäni seuraavaksi esiteltyt asiat.

Juttujen ja kuvien määrä internetin uutissivustolla

- Tarkastelen uutistekstien ja -kuvien suhdetta jokaisella sivustolla erikseen
- Pohdin uutissivustojen painotuksia ja panosta uutiskuviiin

Kuvan lähde eli se, selviääkö kuvasta, miten se on sivustolle päätynyt?

Vaihtoehdot ovat:

- Lähteitä ei ole merkitty
- Kuva on hankittu kuvatoimistolta
- Kuva on omaa tuotantoa (eli kyseisen uutistoimituksen itse kuvaama tai luoma teos)
- Uutiskuva on yleisön ottama ja lähettämä (tai myymä) kuva
- Kuva on lähtöisin ”muusta lähteestä”, mikä tarkoittaa siis sitä, ettei kuvaajaa tai järjestöä pysty määrittelemään muuhun kategoriaan

Kuvatekstit, jotka tuovat kuvaan lisää informaatiota ja luettavuutta. Kuvatekstin

vaihtoehdot ovat:

- Se puuttuu ja kuva joutuu puhumaan puolestaan
- Kuvatekstissä selitetään, mitä kuvassa tapahtuu
- Kuvatekstinä on ainoastaan lähde
- Kuvateksti on täydellinen, eli lukija saa tietoa sekä kuvasta (selitys) että sen lähteestä (kuvalähde)

Kuvatyyppe, joka kertoo toimituksen panostuksesta kuvaan. Kuva voi olla

- grafiikkaa
- henkilokuva
- ensisijainen uutiskuva eli kuva itse tapahtumasta
- toissijainen uutiskuva eli kuva, joka on hankittu jo aikaisemmin
- kuvituskuva

Sekä kuvien aiheet, joista tässä työssä olen poiminut lähempään tarkasteluun

muun muassa kysymykset:

- Mistä valtioista ulkomaan uutiset kertovat syyskuussa 2008?
- Mikä on henkilökuvien osuus kaikista ulkomaan uutiskuvista?
- Miten sukupuoli näkyy ulkomaan uutisissa ja niiden kuvituksessa?
- Millainen rooli naiselle annetaan ulkomaan uutiskuvissa?

Edellä mainittuja määritelmiä käytän tutkiakseni, millaisia ulkomaanuutiskuvat ovat sekä suomalaisessa että ruotsalaisessa internetmediassa. Erityisesti keskityn mtv3.fi-sivuston ulkomaanuutiskuvien kehittämiseen.

1.2.3 Tutkimuksen haasteet

Suurimman haasteen tähän opinnäytetyöhön toi internetin nopeus ja helppo päivitettävyyys. Aluksi ajattelin tallentaa tietoja useamman kerran päivässä, jotta työmäärä yksittäisellä kerralla ei kasvaisi liian suureksi. Ongelma oli kuitenkin siinä, että internetin uutisaiheet elävät, joten yksittäistä uutista saatettiin illalla päivittää aivan uuden näköiseksi. Kuitenkaan kokonaisuutismäärää päivitys ei lisää, sillä uusi otsikko ja juttu on tehty vanhan jutun päälle. Tällaisissa tilanteissa päädyin laskemaan jutun uudeksi, jos siihen on vaihdettu tai lisätty kuvia tai jos uutisaihe on selkeästi täysin uusi. Pelkkä otsikon tai kärjen muuttaminen ei siis tee uutisesta vielä tässä tutkimuksessa uutta.

Seuraavaksi ajattelin tallentaa tiedot edellisen päivän uutisista vasta seuraavana aamuna ja tarkastella edellistä päivää ”valmiina pakettina” – sellaisena kuin se lopulta oli muokkautunut. Internet-uutisoinnin nopeus oli pilata tässä tapauksessa tutkimukseni, sillä kiireisenä iltana/yönä/aamuna muutamilta uutissivustoilta (hs.fi, yle.fi) edellisen päivän ensimmäiset uutiset alkoivat jo pudota pois. Edellä mainituilla internetsivustoilla ei ole selkeää ja ilmaista arkistoa, josta uutiset olisi voinut hakea jälkepäin.

Tämän vuoksi päädyin kirjaamaan tiedot ylös keskipäivän aikaan ja illalla noin klo 21.00. Näin sain siis päivällä tallennettua uutiset edellisestä illasta aamuun ja illalla uutiset aamusta alkuiltaan joka päivä. Olen siis saanut tutkimukseeni mukaan kaikki edellä mainittujen sivustojen uutiset kahden viikon ajalta.

Myös medioiden valinta oli haasteellista. Olisin halunnut ottaa mukaan vertailuun myös kaupallisen kanavan internetsivut Ruotsista, mutta parhaan vaihtoehdon, tv4:n, nyhetskanalen.se-uutissivusto poikkesi liikaa muista medioista. Sivuilta oli syyskuussa 2008 erittäin vaikea löytää niin sanottuja perusuutisia, sillä samalle etusivulle oli linkattu kaikki mahdolliset uutiset niin viihteestä, kotimaasta, ulkomaista ja urheilusta. Suurin osa uutisista oli videolinkkeinä etusivulla, eikä linkki johtanut muualle kuin kyseisen videojutun aukeamiseen. Päätin siis jättää vertailusta pois ruotsalainen kaupallisen kanavan, sillä sen tulokset eivät olisi olleet vertailukelpoisia muiden medioiden kanssa.

Tarkastelen vain valitsemieni medioiden internetsivustoja, en lehtien painettuja versioita enkä tv-uutisia. Käytän esimerkiksi muotoa ”mtv3.fi-sivustolla on paljon kuvia” tai ”mtv3.fi voisi ottaa mallia hs.fi:stä”. Mtv3.fi viittaa siis tutkimaani sivustoon sekä sitä tuottavaan toimitukseen. Jos puhun MTV3:sta tai MTV3 Uutisista, tarkoitan koko yhtiötä. Selkeyden vuoksi käytän samanlaisia muotoja myös muista medioista. Olen myös tehnyt päätöksen kirjoittaa internetsivustojen nimet pienellä (mtv3.fi) kapitaalien sijaan (MTV3.fi), sillä käytäntö vaihtelee myös yhtiöiden sisällä.

1.3 Toimeksiantajan esittely

Olen tehnyt opinnäytetyöni MTV3 Uutisten toimeksiantona. Tavoitteena on, että tästä työstä olisi hyötyä erityisesti multimediatoimitukselle, joka vastaa vuorokauden ympäri mtv3.fi-sivuston uutisista sekä Radio Novan uutis- ja ajankohtaisohjelmista.

MTV Oy:n tarina alkoi huhtikuussa 1957. Ensimmäisinä vuosinaan MTV lähetti ohjelmaa kymmenkunta tuntia viikossa, jotka nekin näkyivät Yleisradion ohjelmien välissä. MTV joutui pienenä kanavana perustemaan melko kauan omien uutislähetystensä tarvetta. Siihen kanava sai mahdollisuuden vuonna 1981, jolloin televisiossa alkoi Kymmenen Uutiset. Kahdeksan vuotta myöhemmin suomalaiset herätti maan ensimmäinen aamuohjelma Huomenta Suomi, ja vuotta myöhemmin ruudussa pyörähti käyntiin lisäksi Seitsemän Uutiset. (MTV3 2008.)

Omalle kanavalleen MTV siirtyi vuoden 1993 alussa, jolloin kanavan nimi muuttui nykyiseksi MTV3:ksi. Kanavan ohjelmisto laajeni kokopäiväiseksi, kun se aloitti iltapäivälähetykset maaliskuussa 1994. Samaan aikaan aloitettiin myös Suomen ensimmäinen kaupallinen teksti-tv-palvelu Tekstikanava. Toiminta laajeni omaan valtakunnalliseen radiokanavaan Radio Novaan vuonna 1997.

Vuonna 2005 otettiin käyttöön nimi MTV Media, jonka alle lukeutuvat tv-kanavat MTV3 ja Subtv sekä seuraavana vuonna lanseeratut maksulliset tv-kanavat, radiokanava Radio Nova sekä erilaiset kuluttajille suunnatut palvelut, jotka toimivat pääosin internetissä.

1960-70 –lukujen taitteessa MTV aloitti mainoskampanjan, jossa korostettiin mainosrahoitteisen ohjelmiston merkitystä suomalaisen viihteen takaamisessa. Vähitellen katsojat alkoivat nähdä sen merkityksen Ylen asiapitoisten ohjelmien täydentäjänä. (MTV3 2008.)

Oltuaan yli neljäkymmentä vuotta yksityisessä omistuksessa MTV3:n omistajaksi tuli Alma Media, joka syntyi MTV Oy:n ja Aamulehti-yhtymän fuusiossa. Nykyään MTV3 kuuluu Bonnier AB:n omistukseen. Bonnier AB on ruotsalainen, yksityinen viestintäyhtiö, jonka tytäryhtiön Marieberg Internationalin omistuksessa on MTV3:n lisäksi televisiokanava TV4, iltapäivälehti Expressen ja sanomalehti Dagens Nyheter. (Bonnier 2007.)

MTV3 on alkuvuosistaan saakka pyrkinyt tarjomaan katsojille uutta ja mielenkiintoista ohjelmaa. Sillä on paikkansa yhtenä Suomen suosituimpana tv-kanavana sekä internetsivustona.

2 Uutiset ovat puheenaihetta ja viihdettä

Tavalliset kansalaiset saavat valtaosan uudesta tiedostaan median kautta. Tunnetuimpia median tuotteita ovat luonnollisesti uutiset. Varsinkin ulkomaanuutiset kertovat usein sodista ja onnettomuuksista, jotka samalla kiinnostavat sekä kauhistuttavat yleisöä. Mediaa arvostellaan juuri negatiivisillä asioilla mässäilystä, silloinkin, kun se pyrkii kuvaamaan realistisesti maailmaa, jossa lukijat elävät. Median tehtävä on kuitenkin kertoa maailman tapahtumista. Ihmisiä kiinnostaa myös draama, joka kietoutuu ihmiskohtaloiden ympärille. Jos uutisia ei jonain päivänä ole tarpeeksi, niitä kehitetään toimituksissa. Pienistäkin asioista voidaan tehdä puheenaiheita. (Pietilä, A-P. 2007, 9-12.)

Kuva 1: Levä värjäsi jääkarhut vihreiksi (mtv3.fi, 9.9.2008)

Tällainen ”uutisten kehittäminen” on kotimaanuutisissa helpompaa kuin ulkomaanuutisissa, sillä toimittajan on yleensä helpompi saada mielenkiintoinen haastateltava Suomesta kuin ulkomailta. Pienestäkin aiheesta voi kotimaassa tehdä ainakin paikallisväestöä kiinnostavan uutisen, sen sijaan esimerkiksi tavanomainen liikenneonnettomuus Kanadassa ei välttämättä kosketa suomalaista lukijaa lainkaan. Varsinkin ulkomaanuutisen kanssa toimittaja on usein toisten medioiden tai uutistoimistojen tarjonnan varassa. Niiden tarjonta on tosin runsasta, joten niistäkin voi löytyä helmiä – esimerkiksi Japanin vihreät jääkarhut kiinnostivat suomalaislukijoita epätavallisuutensa ja eläinaiheensa vuoksi (kuva 1, ”Levä värjäsi jääkarhut vihreiksi”, mtv3.fi 9.9.2008).

2.1 Internet viettelee mediakuluttajaa

Internetin käyttö on lisääntynyt ja monipuolistunut viimeisten kymmenen vuoden aikana. Tietotekniikasta on tullut osa suomalaisten arkipäivää. Keväällä 2008 tehdyn tutkimuksen mukaan noin 83 prosenttia 16-74-vuotiaista suomalaisista oli käyttänyt internetiä edellisten

kolmen kuukauden aikana. Vuonna 2004 osuus oli 70 prosenttia. Internetin käyttö on nykyisin säännöllistä, sillä 78 prosenttia käyttää sitä viikoittain. (Tilastokeskus 2008.)

Lehtikuolemat alkoivat Suomessa jo ennen tätä internetin suurinta buumia. Internetin nousu monen ensisijaiseksi uutislähteeksi ei ole kuitenkaan ainoastaan uhka lehdistölle, sillä erityisesti monet lehden lukemisesta vieraantuneet nuoret saattavat päätyä sanomalehden verkkosivujen kautta itse lehdenkin lukijoiksi. (Mäkimattila, P. 1998, 5-6.)

Internetin aikakaudella, 1990-luvun puolivälistä alkaen, monet perinteiset tavat varastoida ja välittää tietoa ovat muuttuneet. Internet on monelle tietosanakirja, uutisväline, viihdyttävä ja yhteydenpidon kanava. Uutismedioiden lisäksi maailman digitalisoituminen on haastanut myös valokuvausalan. Tietotekniikan kehitys on mullistanut koko media-alan noin kymmenessä vuodessa.

Internetin nousua tärkeäksi uutisvälineeksi television, radion ja sanomalehtien rinnalle, joissain tilanteissa myös näiden perinteisten välineiden ohi, on turha kieltää. Sanomalehtien liiton tutkimuksen mukaan internet on noussut television ohi erityisesti nuorten medianä. Noin 80 prosenttia kyselytutkimukseen vastanneista käytti internetiä lähes päivittäin ja puolet heistä useita kertoja päivässä. Erityisesti nuoret lukevat myös sanomalehtien verkkosivuja entistä enemmän ja useammin. (Digitoday 2008a.)

Olen huomannut saman noin 25-vuotiaiden ystäväni keskuudessa: vain harva tilaa jotain uutislehteä, mutta lähes kaikki asioivat päivittäin useitakin kertoja internetin uutissivustoilla.

Varsinkin koko kansaa tai maailmaa koskettavissa kriiseissä, kuten esimerkiksi Jokelan ja Kauhajoen koulusurmissa tai Yhdysvaltain terrori-iskuissa, ihmiset turvautuvat internetin uutispalveluihin niiden nopeuden, helpon päivitettävyyden sekä monipuolisuuden takia. Suomalaiset matkustavat paljon, joten monet kaukaiset maat tapahtumineen voivat tulla myös suomalaiselle läheisiksi. Esimerkiksi Iltalehden teettämän kävijäprofiilin mukaan iltalehti.fi-sivuilta uutisia lukevia kiinnostavat kansainväliset asiat kolmanneksi eniten kotimaan ja oman paikkakunnan asioiden jälkeen (Iltalehti 2008).

Internet haastaa kuitenkin myös mediateollisuuden itsensä. Kansalaisten tuottamat, yhteisöllisyyttä korostavat sisällöt, kuten You Tuben tyylliset videopalvelut, Facebookin kaltaiset virtuaaliset keskustelufoorumit ja blogikirjoitukset kasvattavat suosiotaan. Lukija voi siirtyä pian hankkimaan itse tarvitsemansa tiedot internetin kätköistä, eikä hän enää kaipaa

toimittajaa niitä hänelle kertomaan. Lisäksi käyttäjäuskollisuus hupuu, kun lukijan ei tarvitse sitoutua tilaamaan vain yhtä lehteä, vaan hän voi surffailla uutissivustolta toiselle itselleen mielenkiintoisten aiheiden perässä. Uutissivustot tarjoavat myös muuta viihteellistä oheispalvelua, esimerkiksi pelejä, joiden toivotaan houkuttelevan kävijöitä sivuille. Nämä kävijät eivät kuitenkaan välttämättä ole kiinnostuneita uutisista.

2.2 Perinteiset mediat ristitulessa

Sekä televisio että printtimedia joutuvat tasapainoilemaan kahden tulen välissä. Sanomalehtien levikit laskevat, kun ihmiset hakevat uutisensa internetistä. Hienot internetsivut voivat toki houkutella lukijoita myös lehtiversiolle, mutta miksi maksaa siitä, minkä saa ilmaiseksi internetistä? Esimerkiksi Iltalehti kehottaa internetsivuillaan vierailevaa lukijaa katsomaan ”viikon pysäyttävimmät, hätkähdyttävimmät ja puhuttelevimmat kuvat joka lauantai Iltalehden viikonvaihdeliitteestä” (iltalehti.fi 5.9.2008). Nykyajan kuluttaja on tietoinen median vaikeasta tilanteesta ja on vaikeasti palkittavissa. Median täytyy todella lunastaa lupauksensa, tai lukija ei monta kertaa vaivaudu ostamaan sen tuotetta.

Samanlainen haastava tilanne on television uutisilla. Internet ehtii reagoida uutistapahtumiin lähes reaaliajassa, televisio on paljon jäykempi viestintäkanava. Iltauutisten materiaali on uutistuottajan valmiiksi valitsema kokoelma päivän uutistapahtumista. Suurissa, koko kansaa tai maailmaa kuohuttavissa uutistapahtumissa voidaan toki reagoida nopeastikin. Monet viime hetkellä tulleet, mielenkiintoiset mutta suomalaisen uutiskriteeristön mukaan vähäpätöisemmät uutiset jäävät kuitenkin usein käsittelemättä muun muassa ajanpuutteen vuoksi. Kyllähän jutun vielä nopeasti kirjottaisi, mutta tv-uutisten jutut vaativat usein kuvitusta, jonka löytämisessä ja muokkaamisessa menee oma aikansa.

Internetissä lukija voi itse valita haluamansa uutiset ja olla jatkuvasti ajantasalla. Tärkeän tapahtuman voi julkaista vaikka muutaman rivin mittaisena versiona ilman kuvaa, sillä uutista voi päivittää tarpeen tullen myöhemmin.

Tv-uutisten haasteena onkin kehittää sellaisia lähetyksiä, jotka palkitsevat katsojan. Niissä pitää olla yllättäviä, uusia näkökulmia, jotka auttavat katselijaa ottamaan uutislähetyksen osaksi arvokasta vapaa-aikaansa. Samaan aikaan on nimittäin useita kilpailevia ohjelmia muilla kanavilla. Jos päivän uutiskatsaus on jo tehty internetissä työpaikalla tai kotikoneella, suosikkisaippuasarja tai internetin tarjoamat viihdykkeet voivat helposti ohittaa tv-uutiset,

varsinkin nuoren väestön keskuudessa. MTV3:n uutispäällikkö Tapani Pohjala luettelee tämän päivän kuumiksi uutisaiheiksi muun muassa viihteen, rikokset, tekniikan ja henkilöt. Hänen mukaansa uutiskentällä vallitsee kysynnän ja tarjonnan laki. Uutisvalinnat kertovat siitä, että uutisella yritetään koskettaa vastaanottajaa. (Tutka 2008.)

2.3 Mediatalot hallitsevat verkkouutisointia

Uutistoiminnan siirtyminen verkkoon näkyy vahvasti Suomessa. Kansalaisten tuottamat sisällöt eivät ole kuitenkaan lyöneet läpi internetin uutispuolella. Vaikka kuluttaja voikin surffailla ympäriinsä ja etsiä itseään kiinnostavat julkaisut ja sivustot, uutisaiheissa mediaan luotetaan yksityishenkilöitä enemmän. (Pietilä 2007, 50.)

Suuret mediatalot hallitsevat verkkopalveluiden kävijätilastoja, sillä kymmenen suurimman joukossa ovat MTV3, Ilta-Sanomat, Iltalehti, YLE ja Helsingin Sanomat. Nämä mediatalot, lukuunottamatta Ilta-Sanomia, ovat mukana myös tämän opinnäytetyön ulkomaan uutisten kuvitusta tutkivassa osassa. Utisvivujen kehittäminen ja menestyminen on tärkeää myös mainostulojen kannalta. Pientenkin toimitusten kehitystä uutisorganisaatioiksi ja viihdekeskuksiksi vauhdittaa uutistoiminnan muuttuminen klikkausbisnekseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että ”mainostulojen määrä on yhä tiiviimmin sidottu kävijämääriin tai yksittäisten juttujen tai mainosten lukemiseen” (Pietilä 2007, 50).

Tämän vuoksi toimitusten on mietittävä tarkkaan, millaisia juttuja ja millä tavoin uutisia internetissä julkaistaan. Otsikointi ja juttujen sijoittelu ovat suuressa roolissa varsinkin internetissä. Internetiin mahtuu rajattomasti tietoa, linkkejä ja kuvia, mutta sekavaa tai liian pitkää ja sirpaleista uutista on vaikeaa ja epämiellyttävää lukea. On tärkeää, että lukijan motiivit otetaan huomioon ja faktat tarjoillaan nopeasti, selkeästi, luotettavasti ja elämyksellisesti. Motiivien pohtimisella tarkoitetaan sitä, että samassa uutisessa on aineksia niille, jotka haluavat vain nopeasti tyydyttää uutisnälkäänsä ja niille, jotka haluavat enemmän elämyksiä ja lisätietoa videoiden, taustatietojen ja linkkien kautta.

3 Kuva on tärkeä osa uutista

Sekä uutisnälkänsä vauhdilla tyydyttävälle että internetin uutisbuffetissa pitkään nautiskelevalle lukijalle kuva on tärkeä uutiselementti. Kuvan avulla voi saada muutamassa sekunnin sadasosassa käsityksen tilanteesta, tapahtumapaikasta tai tapahtumapaikalla vallitsevasta tunnelmasta. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että kuva todella liittyy uutiseen eikä ole ristiriidassa uutisen sisällön kanssa. Teoreettisen esimerkin mukaan voisi sanoa, että jos uutisessa kerrotaan presidentinvaalien jälkeen alkaneista rajuista mielenosoituksista, joissa on kuollut 50 ihmistä, kuva iloitsevista vaalivoittajista voi olla lukijalle hämmäntävä – ellei uutistoimituksen tarkoituksena ole juuri hämmäntää. Valintojen pitää kuitenkin olla tiedostettuja, jotta ei tapahtuisi ikäviä väärinkäsityksiä, virheitä tai vakavampiakin rikkomuksia.

Uskon, että sututiset, pienet, epäselvät ja ilman lähdetietoja julkaistut kuvat kielivät lukijalle siitä, että kuvaa ei pidetä toimituksessa tärkeänä. Myös uutisjutut, joista kuva puuttuu kokonaan, vihjaavat samanlaisesta ajatusmaailmasta.

Taustalla voivat olla toki myös kiire ja painotukset. Jos kotimaassa tapahtuu jotain suurta, luonnollisesti siihen panostetaan kaukana tapahtuvien, pienistä onnettomuuksista kertovien uutisten kustannuksella. MTV3:lla on vähintään yksi henkilö tekemässä ulkomaan uutisia, joten täysin hunnigolle ulkomaan uutisten ei pitäisi normaalipäivänä jäädä. Esimerkiksi Suomessa tapahtuneiden kouluammuskelujen ja kunnallisvaalien aikana ulkomaan uutiset jäivät paitsioon. Normaalisti kuitenkin aamukahdeksan ja iltaseitsemän välillä yksi henkilö pystyy keskittymään täysin ulkomaan uutisiin, illalla ja yöllä yksi toimittaja hoitaa kaikki internetuutiset.

3.1 Hakukoneoptimoinnilla lisää kävijöitä

Kuvatekstillä on merkitystä paitsi lukijalle myös uutistoimitukselle. Erilaiset hakukoneet löytävät uutisen paljon helpommin, kun siihen on merkitty kattava kuvateksti.

Hakukoneoptimointi tarkoittaa toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan verkkosivustojen sijoittumista hakukoneiden luetteloissa tiettyjä hakusanoja käyttäen (Nettibisnes 2008).

Esimerkiksi jos etsii uutisia hakusanoilla USA ja vaalit Googlen hakulaitteella, saa tulokseksi noin 225 000 erilaista sivustoa (12.11.2008). Uusi Suomi on optimoinut juttunsa parhaiten, sillä kaksi ensimmäiseksi näytettyä juttua on Uuden Suomen sivustolla. MTV3 sijoittuu muun muassa Iltasanomien, Helsingin Sanomien ja Iltalehden jälkeen kymmenenneksi.

Hakukoneoptimoitujen sivujen sijoitus voi kuitenkin vaihdella, sillä hakukoneet voivat muuttaa algometrejään eli tapaansa järjestää hakutuloksia.

Verkkosivuja suunnitellaan myös hakukoneita ajatellen. Se vie aikaa ja työvoimaa, mutta siitä on paljon hyötyä kovenevassa uutismaailmassa, jossa lukija yhä useammin etsii itse itselleen tärkeitä ja mielenkiintoisena pitämiään uutisia. Löydettävyyttä voivat hankaloittaa esimerkiksi sivuston kehikset, kuvilla toteutetut linkit, huono informaatiosuunnittelu, flash-tekniikalla toteutetut sivut.

Kuvan alt-attribuutti kertoo kuvan kuvauksen, joka näytetään, jos kuvaa ei näy selaimessa. Sen tarkoitus on kuvan sisältämän tekstin tai muun informaation sanallinen ilmaisu. Väärä tai epäselvä attribuutti saattaa johtaa epätoivottuun hakutulokseen, ja kilpailija voi jopa ilmiäntää sivun harhautusyrityksestä, jos alt-attribuutti ei vastaa kuvan todellista sisältöä. Lisäksi hakukoneiden kuvahaut voivat tuoda sivustolle runsaasti kävijöitä, jos kuvat ovat ihmisiä kiinnostavista aiheista ja hyvin nimetty. (Nettibisnes 2008.)

3.2 Kamerakin voi valehdella

Pommi-isku Irakissa surmannut ainakin viisi ihmistä.

Tämän päivän maailmassa on valitettavasti mahdoton sanoa, minkä päivän uutinen on kyseessä, sillä Lähi-idässä sattuu pommi-iskuja ja levottomuuksia vähän väliä. Kuvassa hiiltyneen auton vieressä seisoskelee tummahipiäisiä miehiä. Nälkäinen lukija, joka haluaa tiedon nopeasti, voi olla tyytyväinen: Tämän päivän uutinen on tarjoiltu nopeasti, visuaalisestikin, ja matka voi jatkua seuraaviin uutisiin tai kokonaan muihin aiheisiin.

Mutta jos lukija haluaa tietää lisää, tämä sähkeversio ei häntä tyydytä. Eikä tyydytä myöskään kuva. Ilman kuvatekstiä tai lähdemerkintää on vaikeaa uskoa täysin varmasti, että kyseessä on juuri tämän päivän iskusta otettu kuva. Monesti kuvan kohdalla on vielä tekstiäkin hankalampi tarkistaa sen totuudenmukaisuutta. Voiko uutiskuva täyttää luotettavuuden määritelmää, jos sen alkuperä on hämärän peitossa?

3.2.1 Manipulaation mahdollisuus

Viimeaikojen uutisista löytyy useita esimerkkejä ulkomaan uutisten kuvamanipulaatioista. Heinäkuussa Iran välitti manipuloitua kuvaa ohjuskokeistaan. Manipuloidussa, Iranin armeijan vallankumouskaartin julkaisemassa kuvassa suutariksi jäänyt ohjus alustoineen on korvattu neljännellä onnistuneesti laukaistulla ohjuksella. Kuvaan lisätty ohjus on yhdistelty kopio sen viereisestä ohjuksesta ja toisen ohjuksen savupilvestä.

Ranskalainen AFP kertoo saaneensa kuvan iranilaiselta Sepah News –internetsivustolta. AFP:n levittämänä kuva levisi ympäri maailmaa monien arvostettujen ja luotettavina pidettyjen julkaisujen sivuille. Suomessa muun muassa Helsingin Sanomat julkaisi kuvan Iranin ohjuskokeista kertovan uutisen yhteydessä. Lehden kuvatoimituksen esimies Markku Henriksson sanoo, että ” suurin ongelma on se, että tällainen tapaus syö uutistoimistojen ja samalla tiedotusvälineiden uskottavuutta” (HS 2008).

Vuosi sitten tarkkasilmäinen koululainen huomasi, että Ilta-Sanomissa julkaistu kuva venäläisten Mir-sukellusveneestä vaikutti yllättävän tutulta. Pian 13-vuotias Walteri Seretin pystyi ilmoittamaan varman tiedon: kuva oli suoraan Titanic-elokuvasta napattu. Koululaisen tekemä paljastus nöyryytti suuren kansainvälisen uutistoimisto Reutersin anteeksipyyntöön, sillä kuvamanipulaatio oli jo levinnyt ympäri maailman. Kukaan ei ollut kyseenalaistanut kuvan alkuperää, ei edes arvostetulla Reutersilla. (Ilta-Sanomat 2008.)

Sekä Iranin ohjuskokeen manipuloitu kuva että venäläisten sukelluskuva ovat molemmat paljastuneet lukijan aktiivisuuden myötä. Ja nämä ovat vain kaksi esimerkkiä, joissa suomalainen lukija on saanut ulkomaisen uutistoimiston punastumaan häpeästä. Vastaavia tapauksia on varmasti lukuisia ympäri maailmaa, kaikissa mittakaavoissa.

Seretin palkittiin yhdessä kolmen Ilta-Sanomien toimittajan kanssa vuoden 2008 suurella journalistipalkinnolla. Journalistiliiton mukaan Titanic-kuvasta poikinut palkinto kertoo, että suurikin uutisorganisaatio tarvitsee yleisön apua. Näiden tapausten perusteella vaikuttaakin, että yleisö on oppinut lukemaan mediaa kriittisesti, eikä edes 13-vuotias usko kaikkea, mitä lehdessä julkaistaan. Olisiko myös toimittajien aika suhtautua lähdekriittisemmin myös kuvitukseen?

3.2.2 Miksi kuvia manipuloidaan?

On selvää, että kuvatoimistot joutuvat omien kuvaajiensa lisäksi ostamaan kuvia muiltakin lähteiltä. Varsinkin kansallisia kuvia tarjoavilla kuvapalveluilla, kuten esimerkiksi Iranin Sepah News –internetpalvelulla, voi olla hyvinkin omat tarkoituksensa. Suomalaisen toimittajan on kuitenkin hankalaa selvittää, mitä vaiheita kuvan matkalla on ollut. Kuvan matka tapahtumapaikalta suomalaisen lehden sivulle on kulkenut lukuisten välikäsien kautta.

Kuvamanipulaatio ei ole uusi käsite. Se on saanut luultavasti alkunsa 1800-luvun perhevalokuvista, joita saatettiin korjailla tai joihin saatettiin lisätä puuttuva perheenjäsen jälkikäteen. Digitaaliseksi se on muuttunut kuvankäsittelyohjelmien ja digitaalikameroiden yleistyttyä. (Hellsten 2005, 4-5.)

Kuvamanipuloinnilla on levitetty propagandaa jo toisen maailmansodan aikaisissa kuvissa. Propaganda on nykysuomen sanakirjan mukaan ”ajatusten, mielipiteiden tai oppien levittämistä, jonka tarkoituksena on vaikuttaa yleisen mielipiteen muodostukseen”. Propaganda on kuitenkin usein avointa vaikuttamista, kun manipulaatio sen sijaan on piilevää. Iranin kaltaisisten maiden sotilaallista voimaa kuvaavissa uutiskuvissa kuvien manipulaatio on yleistä.

Johtajien henkilökulttia saatetaan vahvistaa manipulaation avulla. Esimerkiksi Pohjois-Korean suljettu diktatuuri yrittää tasaisin väliajoin julkaista johtajastaan Kim Jong-ilistä valokuvia, jotta kansa uskoisi hänen olevan hengissä. Kimin terveydentilasta on esitetty useita spekulatioita, ja jyrkimpien väitteiden mukaan hän olisi jo kuollut. Uusin yritys vakuuttaa maailma Kimin elinvoimasta tapahtui 5.11.2008, kun Pohjois-Korea julkaisi uuden kuvan johtajastaan. Kuvassa Kim Jong-il seisoo hyvävoimaisena armeijajoukon edessä. Muutama päivä myöhemmin BBC kuitenkin huomasi Kimin jalkojen ympärillä epämääräistä pikselöitymistä, mikä saattaisi vihjata kuvan manipulointiin (BBC 2008). Huhut ja epäilyt Kimin olemassaolosta siis jatkuvat. Pohjois-Korealla on tapana väittää myös sellaisia kuvia, joihin ei ole merkitty kuvausaikaa eikä paikkaa, tuoreiksi kuviksi johtajastaan.

Osaamme me suomalaisetkin manipuloida kuvia. Elokuussa 2008 paljastui, että Ylen julkaisemat valokuvat Jyväskylän MM-ralleista ovat käsiteltyjä. Kuvat olivat oikeasta paikasta, mutta freelance-kuvaaja oli lisännyt niihin jälkikäteen muun muassa soran ja pölyn määrää. Kuvaaja myönsi pian korjailleensa kuvia, mutta ”tarkoituksena ei ollut vauhdikkuuden lisääminen, vaan poistaa kuvasta sen katselua häiritseviä elementtejä” (Digitoday 2008b).

Tässäkin tapauksessa kuvan mahdollisesta manipulaatiosta vihjasi toimitukselle Digitodayn lukija.

Yleisradion uutispäällikkö Jere Nurminen ei usko kuvan aiheuttaneen kovin suurta vahinkoa. Uutispäällikkö vetoaa kuvien suureen määrään. ”On erittäin vaikea katsoa jokaisesta kuvasta tarkkaan, onko sitä korjailtu ja millä tavalla”, Nurminen sanoo Digitodayn haastattelussa. Nurminen uskoo ralli-manipulaation olleen ensimmäinen laatuaan Ylen sivuilla. (Digitoday 2008b)

Nurmisen lausunnosta huolimatta herää epäily, kuinka monta manipuloitua kuvaa onkaan saattanut sujahtaa ohi toimittajien silmien. Muutamat edellä mainitut esimerkit ovat paljastuneet tarkkasilmäisten lukijoiden avulla. Kuinkahan usein joku, varsinkin kuvatoimistolta ostettu kuva, pysähtyy toimittajan tietokoneen ruudulle edes hetkeksi, jolloin sen alkuperää ja luotettavuutta voisi arvioida kriittisesti? On helppo tuudittautua siihen uskoon, että kuvan luotettavuus on edellisen portaan vastuulla: lukija luottaa julkaisijaan, julkaisija toimittajaan, toimittaja tarjoajaan, tarjoaja omaan vastuuhenkilöönsä, vastuuhenkilö myyjään, myyjä mahdollisesti alihankkijaansa ja niin edelleen. Ketjun täällä päässä tai sen varrella voikin olla se henkilö, jonka mielestä juuri tämä tapahtuma kaipaa hieman dramatisointia.

Digitaalisesta kuvamanipulaatiosta puhutaan melko vähän siihen nähden, kuinka laajalle se on levinnyt ja kuinka usein sitä paljastuu. Vaikka menetelmiä kuvien manipuloimisen tunnistamiseksi etsitäänkin, ainakin toistaiseksi manipuloijat ovat askeleen edellä. (Hellsten 2005, 2, 9.)

Toimittajan vastuulla on siis kuvan tarkkailun ja luotettavien lähteiden käyttämisen lisäksi lähteiden ja kuvatietojen selkeä ilmoittaminen.

3.2.3 Manipuloida voi myös ilman kuvankäsittelyä

Varsinkin ulkomaan uutisoinnissa toimittaja on usein luotettavaksi uskomiansa lähteiden varassa. Uutisten valintaa ja julkaisemista koskevat valinnat joudutaan usein tekemään kiireessä. Faktoja ja tapahtumia päästään harvoin itse havainnoimaan, joten toimitukset ovat pitkälti uutistoimistojen armoilla.

Myöskään kriisialueilla toimivien toimittajien tehtävä ei ole helppo. Sota- ja katastrofialueilla kuvaajat joutuvat yhä useammin tilanteisiin, joissa koko näyttämö on rakennettu toimittajia varten. Esimerkiksi joulukuussa 1989 vallankumoukselliset esittelivät kuvaajille ruumistodisteita Romaniassa. Nämä ruumiit todettiin kuitenkin myöhemmin läheisen sairaalan hautausmaalta kaivetuksi jäännöksi. (Halonen 1996, 174-175.)

Useimmiten toimittajien silmät yritetään kuitenkin peittää todellisuudelta keinolla millä hyvänsä, jos maa on kriisissä tai sen maine on vaarassa. Esimerkiksi Kiinan Olympialaisten aikana kesällä 2008 toimittajien mahdollisuuksia internetin vapaaseen käyttöön rajoitettiin lupauksista huolimatta. Lisäksi Kiina siivosi olympiakaupunkinsa Pekingin siirtolaisista ja kerjäläisistä, jotka olisivat voineet pilata kaupungin maineen ulkomaisten silmissä.

Sotatilanteissa toimittajatkin ovat vaarassa. Pyytäessään apua journalisti on aina alttiina vaikutteille ja manipuloinnille. Esimerkiksi Persianlahden sodassa Yhdysvaltain armeija osallistui aikaisempaa enemmän uutiskuvien tuotantoon. Heikki Luostarisen tutkimuksen mukaan tiedotusvälineet tulivat tuolloin armeijan tuottamasta aineistosta riippuvaiseksi (Halonen 1996, 175). Kuten arvata saattaa, armeijan tarjoama aineisto sivuutti inhimillisen kärsimyksen ja sodan tuhot. Eniten tietoa ja kuvia saatiin yhdysvaltalaisen sotakaluston erinomaisuudesta.

Kaikissa maissa toimittajat eivät pääse haluamiinsa paikkoihin kuvaamaan tai katselemaan. Valmiiksi suunnitelluilla esittelykierroksilla toimittajalle saatetaan esimerkiksi esitellä kaupungin hienointa sairaalaa tai rikkaiden kouluja. MTV3:n ulkomaantoimittaja Merja Sundström kertoo blogissaan, kuinka hänelle esiteltiin sairaalaa Israelissa.

”Sairaala oli moderni, puhdas ja raikas - sanomattakin selvä. Vain muutaman minuutin matkan päässä Gazassa sairaalaa sen sijaan ei olisi sairaalaksi uskonut: käytävien lattioilla perheenäidit keittivät spriikeittimillä ruokaa, se tarjoiltiin alumiinisista pesuvadeista, joiden ympärillä mustakaapuiset omaiset istuivat tiiviissä ringeissä ja söivät suoraan sormilla.
(MTV3 blogit/Sundström 2008).”

Uutisten julkaiseminen on aina jollain tavalla manipulointia. Toimittaja tekee joko tiedostaen tai tiedostamattaan valintoja, jotka vaikuttavat lukijan tapaan nähdä ja tulkita maailmaa. Puhdasta asioiden raportointia ei ole, vaan uutisaiheet, otsikot, sanavalinnat ja kuvat ovat aina

valinnan tulosta. Toimittajan täytyykin ajatella jokaista juttua julkaistessaan, kenen suulla uutinen puhuu ja kenen silmillä kuvia katsotaan.

4 Kuva uutisen luojana

Kuvamateriaalia on yhä enemmän tarjolla, ja monessa tapauksessa se on yhä nopeammin toimituksen käytössä. Vielä esimerkiksi 80-luvun lopulla Mainostelevisiion ulkomaantoimituksen käytössä oli vain niukasti edellisen päivän kuvaa. Kun kuvamateriaalia oli vähän, sen saatavuus saneli myös toimitusratkaisuja. Myöhemmin kuvamateriaalin runsastumisesta huolimatta videokuvan saatavuus ja laatu vaikuttivat edelleen sekä uutisaiheiden valintaan että käsittelyyn, vaikka toimittajat itse arvioivat sen olevan päinvastoin. (Rosenberg 1998, 125.)

Kotimaanuutinen tai esimerkiksi urheiluun tai kulttuuriin liittyvä uutinen voi rakentua ainakin osittain pelkän kuvan varaan. Lukija lähettää kuvan onnettomuuspaikasta tai jostain luonnonilmiöstä, ja toimittaja selvittää kuvaan liittyvät taustat ja kirjoittaa jutun. Toki samoin voi käydä myös ulkomaan uutisissa, mutta yleensä ne rakentuvat enemmän tapahtumälähtöisesti. Jostain tapahtumasta saadaan vinkki tai valmis juttu, joka sitten kuvitetaan tavalla jos toisella. Näin on erityisesti ulkomaan uutisissa siksi, että ne perustuvat pitkälti uutistoimistojen teksteihin.

Kuva 2: MIKÄ MOKA! Lavalla eksynyt John McCain ei näytä kuvassa supervallan tulevalta presidentiltä vaan pelkältä pelleltä. (Jim Bourg/Reuters)”. (iltalehti.fi, 30.10.08)

Republikaanien presidenttiehdokas John McCainin ilveilykuva (The Times, 30.10.2008) sen sijaan edustaa uutista, joka rakentuu vain kuvan varaan. Toki kuvasta poikineet jutut kertovat myös muista aiheista - politiikon mahdollisuudesta rentoutua, amerikkalaisten mielikuvista McCainista, demokraattien presidenttiehdokas Barack Obaman ja McCainin eroista - mutta kaikki nämä aiheet ovat poikineet juuri tästä Reutersin otoksesta, jossa McCain näyttää tarttuvan Obaman takapuoleen ja irvistävän. Tosiasiassa McCain oli vain lähtenyt lavalta

vahingossa väärään suuntaan ja kääntyessään sattuu irvistämään itselleen. Tässä ei olisi mitään uutisarvoista, eikä mitään juttua saataisi ilman kuvaa.

Varsinkin edellä mainitun kuvan tyypissä, kuvan voimasta kumpuavassa uutisessa mielikuvien välittäminen on pääosassa. Tuskin tuo yksi kuva sentään on muuttanut kenenkään mielikuvaa McCainista ja täten vaikuttanut hänen menestykseensä presidentinvaaleissa, mutta kuvan ja toimittajan valtaa ei pidä aliarvioida. Eri asia olisi, jos McCain todella olisi osoittanut suoraakin suurempaa mielenkiintoa Obaman takalistoon - se olisi ollut uutinen. Nyt kuvaaja on hakemalla hakenut tilannetta, jossa McCain saadaan näyttämään hölmöltä, oudolta vanhukselta.

Mikä tässä uutisessa on taustalla, varsinkin kun kuvan vaihtoehtoisine selityksineen on julkaissut ensimmäisenä The Times, Isossa-Britanniassa ilmestynvä, konservatiivinen sanomalehti? Tämän lisäksi, media kun on tottunut seuraamaan ja uutisoimaan myös toisten juttuja, myös muut lehdet jopa kaukana Suomessa saakka (kuva 2, iltalehti.fi, 30.10.2008) on tehnyt kuvasta jutun otsikolla ”Tähänkö se loppui?”. Iltalehti on provosoivasti liittänyt kuvaan kuvatekstin ”MIKÄ MOKA! Lavalla eksynyt John McCain ei näytä kuvassa supervallan tulevalta presidentiltä vaan pelkältä pelleltä. (Jim Bourg/Reuters)”. Presidenttikisaan oli kuitenkin vielä lähes viikko matkaa. Rehelliä, joskin ironista on se, että esimerkiksi Iltalehti myöntää juttunsa viimeisessä kappaleessa, että ”mikäli kyseessä olisi ollut Obama, kuvaa olisi todennäköisesti pidetty jälleen yhtenä esimerkkinä demokraattiehdokkaan viehättävästä rentoudesta”(Iltalehti.fi, 2008).

Kuvasta olisi voitu tehdä siis juttu kevennystyyliä, jolloin mukaan olisi voinut liittää asiantuntijoiden kommentteja presidenttiehdokkaiden persoonista, politiikan mokista tai väärin ajoitetusta rentoudesta. Nyt oli kuitenkin valittu tyyli, jolla toimittajat ja kyseisen jutun julkaisseet mediat selvästi ilmaisevat kantansa McCainin mahdollisuuksista. Huomioitavaa on se, että myös toimittajat uskovat - tai haluavat uskoa - yhden kuvan koituvan mahdollisesti McCainin kohtaloksi.

Kuvapohjaisen uutisen käsittelyssä onkin ratkaisevaa se, että sen käsitteleminen on työläämpää kuin tekstin. Verrattuna tekstipohjaisen uutisen tekemiseen, kuvasta lähtevässä tai videomateriaalista inspiraationsa saaneessa uutisessa on ainakin yksi vaihe enemmän - jutun keksiminen.

Esimerkiksi MTV3:n multimediatoimituksessa on lähes päivittäin yksi henkilö, joka etsii kiinnostavia uutisaiheita ja -videoita globaalien kuvatoimistojen videokuvamateriaalista, editoi videopätkän internetiin, irrottaa ja muokkaa videosta still-kuvia, kirjoittaa jutun (usein tämä tarkoittaa alkuperäisen jutun kääntämistä), tekee ja asettelee jutun julkaisuohjelmaan ja lopulta julkaisee jutun mtv3.fi-sivustolle. Tällaisessa työskentelyssä on monta vaihetta ja toimittajan täytyy (osata) käyttää monta erilaista ohjelmaa, esimerkiksi uutisten toimitusjärjestelmää, editointiohjelmaa, video-ohjelmaa, videon julkaisuohjelmaa, kuvankäsittelyohjelmaa ja internetin julkaisuohjelmaa. Lisäksi toimittajalla täytyy olla vahva kielitaito, jotta hän osaa löytää ja kääntää uutisen ja mahdollisesti tekstittää videossa esiintyvien henkilöiden kommentit.

On helpompaa julkaista lyhyt käännös ilman kuvaa tai vanhalla, asiaan liittyvällä kuvalla tai jopa odottaa Suomen Tietotoimiston (STT) valmista käännöstä ja julkaista uutinen sittenkin ilman kuvaa. Tällöin suodattimia ja mahdollisia seurauksia on kuitenkin monia. Mahdolliset käännösvirheet leviävät kulovalkean tavoin, uutinen saattaa menettää julkaisun hitauden sekä vanhan kuvan vuoksi tuoreuttaan, jutun mielenkiintoisuus kärsii, media yhdenmukaistuu samojen uutisten myötä, lähdemateriaalissa mahdollisesti ollut vaihtoehtoinen uutiskärki jää huomaamatta ja niin edelleen. Omien uutisten hankkiminen tai ulkomaisten uutistoimistojen lähettämien juttujen kääntäminen ovat siis monessa tapauksessa parempia vaihtoehtoja.

5 Mistä kuvia saadaan?

Kotimaan tapahtumista on yleensä uutisoimassa useita toimittajia, jolloin toimituksilla on myös juttuja, joissa on ensikäden tietoa. Myös kuvamateriaali voi olla oman toimittajan hankkimaa. Sen sijaan ulkomaiden tapahtumissa toimitukset ovat pääosin uutistoimistojen armoilla. Toimitusten resurssit lähettää kirjeenvaihtajia ulkomaille ovat rajalliset.

Olen huomannut työssäni MTV3:lla, että vaikka kirjeenvaihtajat lähettävät juttujaan ja aiheitaan melko aktiivisesti, kuvitus jää pääosin Helsingin Pasilassa istuvan toimittajan harteille, sekä tv-uutisiin että internetiin tarkoitetuissa jutuissa. Tällöin edes toimituksen itse hankkimaa ja kirjoittamaa ulkomaanuutista ei pysty kuvittamaan omalla kuvalla, ja jutun julkaiseva toimittaja joutuu turvautumaan globaalin kuvatoimiston tarjontaan. Tietysti itse tuotetun grafiikan käyttö on mahdollista ja monesti suotavaakin, mutta sillä ei voi välittää tunteita eikä tapahtumia samalla tavalla kuin valokuvalla.

Maailmassa toimii lukemattomia eri kokoisia kuvatoimistoja, jotka myyvät kuvamateriaaliaan joko toisille, suuremmille kuvatoimistoille, viestimille tai myös suoraan kuluttajalle. Sen lisäksi, että monella kuvatoimistolla on ammattikuvaajia, ne voivat ottaa välitykseensä myös tavallisten harrastekuvaajienkin otoksia.

Uutistoimistot lähettävät toimituksille materiaalia - pääosin tekstiä, nykyään lisääntyvässä määrin myös video- ja kuvamateriaalia. Ulkomaisista uutis- ja kuvatoimistoista käytetään tässä opinnäytetyössä nimitystä globaalit uutistoimistot. Kansainvälinen-termi viittaisi kansojen väliseen toimintaan, joten se ei toisi esille ylikansallisten uutistoimistojen toiminnan olennaista piirrettä eli sitä, että ne ovat irtautuneet paitsi kansallisesta myös kansojen välisestä yhteydestään ja toimivat niiden ”yli” globaaleina mediaorganisaatioina (Rantanen 1998, 46).

Uutis- ja kuvatoimistoilta ostamansa materiaalin toimitukset käsittelevät ja muokkaavat omien tarpeittensa mukaisesti. Uutistoimistojen lähettämää materiaalia julkaistaan myös sellaisenaan. Tällöin myös mahdolliset asiavirheet ja epätarkkuudet leviävät helposti mediassa. Pieniä ja kohtuullisen harmittomia esimerkkejä, kuten kirjoitusvirheitä, löytyy lähes päivittäin monessa mediassa.

5.1 Kolmen kuvatoimiston kopla

Kansainvälisen viestinnän kirjallisuudessa on yleensä lueteltu neljä suurta ja vahvinta uutistoimistoa: brittiläinen Reuters, ranskalainen AFP sekä yhdysvaltalaiset AP ja United Press International (UPI). UPI:n merkitys on sittemmin vähentynyt sen jouduttua taloudellisiin vaikeuksiin. Vahvat eurooppalaiset kansalliset uutistoimistot kuten saksalainen Deutsche Press-Agentur DPA tai espanjalainen Agencia Efe eivät ole pystyneet haastamaan kolmea suurta. Myöskään vaihtoehtoiset toimistot, kuten Inter Press Service IPS, eivät ole kyenneet hankkimaan vakiintunutta asiakaskuntaa. Globaalien uutistoimistojen asema on siis vahvistunut, vaikka niiden määrä onkin pudonnut yhdellä. (Rantanen 1998, 46.)

Uutistoimisto Reuters sai alkunsa vuonna 1851, kun saksalaissyntyinen Paul Julius Reuters perusti lennätinkeskuksen. Reuters lähetti uutisia ja sähkösanomia aluksi Berliiniin, myöhemmin myös Brysseliin. Yritys laajeni pian Reutersin muutettua Lontooseen ja yrityksen listauduttua pörssiin. Se lähetti ensimmäisenä isoja uutisia laajalti Eurooppaan. Nykyään Reutersilla on yli toimistoja yli 200 kaupungissa ja 94 maassa. Se tarjoaa uutisia 19 eri kielellä. (Reuters 2009.)

Agence France-Presse eli AFP on maailman vanhin uutistoimisto. Sen edeltäjä Havas perustettiin vuonna 1835. Se on suurin ranskalainen tietotoimisto, ja sen pääkonttori on Pariisissa. Toimipisteitä AFP:llä on 110 maassa. Se jakelee uutisia seitsemällä eri kielellä. Teoriassa AFP on riippumaton valtiosta, mutta käytännössä Ranskan valtio on sen suurin asiakas. (AFP 2009.)

Associated Press eli AP on yhdysvaltalainen uutistoimisto. Se on yksi maailman laajimmista, sillä sen uutisia käyttää vähintään 1 700 sanomalehteä ja 5 000 radio- ja televisiotoimitusta. AP:n omistavat sille uutisia kirjoittavat ja siltä uutisia ostavat viestimet. Monet Yhdysvaltojen ulkopuoliset uutistoimitukset maksavat AP:lle sen uutisten käytöstä omissa uutisissaan. (AP 2009.)

Kaupallisten, globaalien uutistoimistojen rinnalla toimii myös yleisradioyhtiöiden välisiä uutisvaihtojärjestelmiä. Niistä vanhin on European Broadcasting Union (EBU). Sen jäsenet maksavat vain teknologiasta ja hallinnosta, eivät itse uutisista. Nykyään EBU joutuu kilpailemaan kaupallisten uutisvälitystoimistojen kanssa, joiden palveluja se myös tilaa. Myös

MTV3 käyttää EBU:n kuvaa ulkomaan uutistensa kuvituksessa. EBU:n uutiskuvan joukossa on myös Reutersin omistamaa materiaalia, jota MTV3 ei saa käyttää.

6 Tutkimus: Ulkomaanuutiset ja –kuvat suomalaisissa internetmedioissa

Ulkomaanuutisten määrittäminen vain ulkomaat-osion alta löytyviin juttuihin on eittämättä vanhahtava ja suppea. Myös viihteen, urheilun, kulttuurin ja talouden saralta julkaistaan paljon uutisia, jotka kertovat ulkomaisten tapahtumista. Myös nämä uutiset ja niihin liitetyt kuvat luovat lukijoille kuvaa maailmasta.

Uutiset ovat saaneet kautta aikain eniten huomiota tutkimuskohteena, luultavasti siksi, että ”uutisten edellytetään olevan itsessään todellisuudesta juontuvaa ja sitä objektiivisesti heijastavaa faktaa” (Pietiläinen 1998a, 16). Juuri tätä todellisuuden heijastamista pohditaan tässä opinnäytetyössä, vaikkakin pääosin kuvien kautta.

Koska MTV3:n verkkosivut ovat tämän työn päätutkimuskohde, niiden rakenne vaikuttaa myös aiheen rajaamiseen. Mtv3.fi-sivuilla ulkomaat-osion alla on lähes kaikki ulkomaisten tapahtumiin liittyvät uutiset. Vain harvoin muiden maiden kulttuuriin liittyvät aiheet päätyvät varsinaiseen kulttuuriuutisten kategoriaan, joka on varattu pääosin Suomeen liittyville jutuille. Taloudessa on toki paljonkin ulkomaanuutisia, mutta niiden kuvitus on hyvin suurelta osin erittäin yksipuolista: yritysten logoja, pääjohtajia ja muita talousvaikuttajia tai rakennuksia. Ne on rajattu pois tästä opinnäytetyöstä, mutta omana aiheenaan niiden tarkastelu ja kehittäminen olisi mielenkiintoista.

Ulkomaanuutisiksi ovat valikoituneet myös esimerkiksi Euroopan Unionista kertovat uutiset. Tämä on sinänsä erikoista, sillä Suomihan kuuluu EU:iin ja täten aiheet voivat liipata läheltä esimerkiksi Suomen omaa politiikkaa. Tämä on ratkennut siten, että ne uutiset, jotka kertovat selvästi Suomen kannan, esimerkiksi jonkun suomalaisen virkamiehen tai poliitikon kautta, on alunperinkin julkaistu kotimaan kategoriassa. Jos uutinen on pääosin koko Eurooppaa koskeva, esimerkiksi Georgian tilanteesta kertova juttu, se on laskettu tässä työssä ulkomaanuutiseksi, vaikka jutun yhteydessä olisikin kommentti ulkoministeri Alexander Stubbilta. Suomi toimii Etyjin puheenjohtajana vuonna 2008, joten Stubb on ollut tiiviisti mukana ratkaisemassa Georgian ja Venäjän välistä konfliktia.

Syyskuun 2008 kaksi ensimmäistä viikkoa valikoituivat aineiston keruujaksoksi muun muassa sen vuoksi, että näiden viikkojen aikana ei ollut odotettavissa suuria uutistapahtumia (kuten Yhdysvaltojen presidentinvaalit tai Suomen itsenäisyyspäivä), joiden olisi tiedetty vaikuttavan

uutisoitaviin aiheisiin jo ennalta. Ajanjakson valinnassa pyrin siihen, että julkaistut uutiskuvat kuuluisivat mahdollisimman vahvasti normaaliin uutisvirtaan, eli massiivisia, valmiiksi tehtyjä taustapaketteja odotettuihin uutistapahtumiin ei olisi mukana.

Syyskuun kahden ensimmäisen viikon seuratuimmat ulkomaantapahtumat internetissä olivat Georgian sodan jälkipuinti, EU:n ja Venäjän välienselvittely konfliktin jälkeen, Aasian tulvat, Yhdysvaltojen rannikkoa uhkaavat, Karibialla riehuvat myrskyt sekä Yhdysvaltain lähestyvät presidentinvaalit ja Thaimaan mellakat sekä maan poliittinen sekasorto. Lisäksi uutisoitiin paljon yksittäisistä luonnonmullistuksista ja onnettomuuksista. Yksi syksyn seuratuimmista ulkomaan aiheista, Kiinan maitojauheskandaali, sai alkunsa seurantajakson loppupuolella 12.9.2008.

6.1 Mitkä mediat valikoituivat mukaan?

Toimeksiantajayhtiö MTV3:n internetsivujen lisäksi mukaan valikoitui muitakin medioita, jotka kilpailevat samoista lukijoista. Ne edustavat eri tyyppisiä medioita kuin kaupallinen MTV3. Esimerkiksi tv-kanava Nelonen karsiutui tästä joukosta, koska se edustaa MTV3:n tavoin mainosrahoitteista kanavaa. Nelosellakin on uutisia internetsivuillaan, mutta se ei ole toistaiseksi yltänyt samanlaiseen suosioon kuin tähän tutkimukseen valitut mediat. Ilta-Sanomat karsiutui tutkimusjoukosta muun muassa sen vuoksi, että en halunnut ottaa mukaan kahta iltapäivälehteä. Iltalehden valitsin edustamaan iltapäivälehtiä sen vuoksi, että Helsingin Sanomat edustaa jo Sanoma-yhtiön tuotetta.

Yleisradio on monestakin syystä mielenkiintoinen tutkimuskohde. Sen lisäksi, että se on osa julkista palvelua eikä siis mainosrahoitteinen media, sen toimintatavat poikkeavat muista valitsemistani medioista. YLE on luopunut Suomen Tietotoimiston palveluista, eli se hankkii ja kääntää kaiken uutismateriaalinsa itse. YLE:llä on myös suurimmat resurssit laajan yleisradioverkostonsa ja suuren toimittajamääränsä myötä.

Ruotsista valitsin vastineet suomalaisille medioille, joten mukaan tulivat yleisradioyhtiön internetsivut svt.se, suurimman päivälehdden Dagens Nyheterin uutiset sekä iltapäivälehti Aftonbladetin internetsivut.

MTV3:n pääkohderyhmä televisiopuolella on 25-54-vuotiaat, joiden katseluosuus parhaaseen katselu-aikaan on 30 prosenttia televisioyleisöstä. MTV3:n uutiset ja ajankohtaisohjelmat tekee

yhtiön oma toimitus. Yhtiön internetsivusto mtv3.fi tavoittaa viikottain noin 1,3 miljoonaa suomalaista ja on yksi Suomen suosituimmista verkkomedioista. (MTV3 2008.)

YLE on Suomen kattavin viestintäyhtiö, jonka tiedonvälitys toimii Utsjoelta Hankoon. Julkisen palvelun ohjelmatoimintaan kuuluu uutisvälitys, kotimaiset lastenohjelmat, runsas kulttuuritarjonta ja urheilun suurtahtumat. YLE:n toiminta rahoitetaan pääosin suomalaisten tv-maksulla. YLE:n radiokanavat tavoittavat viikottain keskimäärin 66 prosenttia ja sen tv-kanavat 73 prosenttia suomalaisista (2006). Syksyllä 2007 yle.fi-sivustolla oli keskimäärin 968 000 eri kävijää viikossa. Vuoden 2008 aikana YLE Uudet palvelut toteutti internetsivuston rakenneuudistuksen, jonka tavoitteena oli hyvä käytettävyys ja palvelujen käyttäjälähtöisyys. (YLE 2008.)

Helsingin Sanomien mediaperheeseen kuuluvat seitsemänpäiväinen sanomalehti Helsingin Sanomat, Nyt-liite, Kuukausiliite, internetsivusto hs.fi sekä Radio Helsinki. Helsingin Sanomat tutkii tarkkaan sekä internetsivustonsa kävijämääriä että lukijaprofiileja. Se julkistaa käyttäjätiedot kuukausittain. Esimerkiksi syyskuussa hs.fi-sivustolla kävi 1 046 700 viikossa ja uutissivustoilla 663 500 eri kävijää viikossa. Tuoreimman profiilitutkimuksen mukaan hs.fi:n kävijät ovat aktiivisia, hyvin koulutettuja ja hyvätuloisia kaupunkilaisia. Miehiä ja naisia on kävijöiden joukossa lähes yhtä paljon. Kävijäprofiilit päivittyvät puolen vuoden välein. (HS 2008.)

Iltalehti.fi on yksi Suomen käytetyimmistä internetsivustoista. Alkuvuonna 2008 se on vakiinnuttanut kävijämääränsä noin 1,4 miljoonaan viikossa. Iltalehden kävijäprofiili osoittaa, että miehet käyttävät iltalehti.fi:n uutisosiota hieman naisia enemmän. Palvelu on suosituin nuorten, ammattikoulu- tai opistotasaisen koulutuksen saaneiden aikuisten keskuudessa. (Iltalehti 2008.)

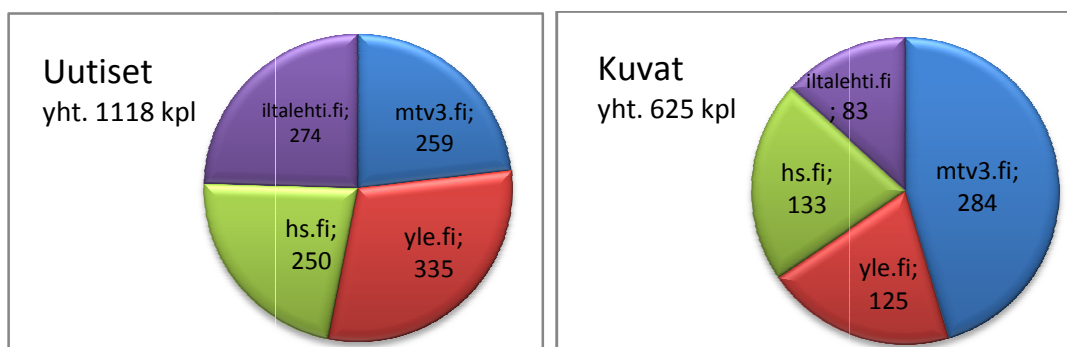
Sveriges Television eli SVT on Ruotsin yleisradioyhtiö. Sen televisiotoiminta aloitettiin vuonna 1956. Vuonna 1978 yleisradiotoiminta hajoitettiin Ruotsissa neljään, sittemmin kolmeen osaan, joten nykyään televisiotoiminnasta vastaa Sveriges Television, radiotoiminnasta Sveriges Radio (vuosina 1978-1993 valtakunnallinen ja paikallinen radio toimivat erillisinä yhtiöinä) sekä opetusohjelmista Utbildningsradion. YLE:n tapaan SVT:n toimintaa rahoitetaan televisiomaksuin eikä kanavilla esitetä mainoksia. Tosin joitakin urheiluohjelmia sponsoroidaan. Vuonna 2008 SVT oli Ruotsin luotetuin tv-kanava. (SVT 2008.)

Dagens Nyheter on suuri ruotsalainen päivälehti, joka perustettiin vuonna 1894. Sen levikki on maanlaajuinen, ja sitä luetaan myös Suomessa ruotsinkielisillä alueilla. Myös sen internetsivut ovat suosittuja - dn.se-sivustolla vierailee noin 1,8 miljoonaa kävijää viikossa. (DN 2008.)

Iltapäivälehti Aftonbladet on levikiltään yksi Skandinavian suurimmista sanomalehdistä. Myös sen internetsivut ovat monen mediatutkimuksen mukaan pohjoismaiden suosituimmat. Aftonbladet.se-sivustolla vierailee päivittäin jopa kaksi miljoonaa kävijää. (Aftonbladet 2008.)

Tarkkoihin kävijälukuihin ei kuitenkaan kannata tuijottaa. Monilla mittausmenetelmillä jokainen sivusto löytää itselleen edullisimman vertailutiedon: kuinka moni käy sivuilla, montako sivua on haettu, kuinka monta kertaa sivuilla on vierailtu tai kauanko sivuilla viivytään. Osa suomalaisista sivustoista laskee kaikki kävijät, esimerkiksi myös oheispalveluiden käyttäjät mukaan kokonaislukuun, osa ei ja niin edelleen. Lisäksi kävijämäärät vaihtelevat viikoittain ja suurten uutistapahtumien mukaan. Luvut antavat kuitenkin viitteitä siitä, mitä luokkaa kävijämäärät ovat ja miten suosittuja valitsemani mediat ovat.

7 Yhteenveto suomalaisten internetmedioiden ulkomaan uutiskuvista

Kuvio 1: Ulkomaan uutisten ja -kuvien määrä suomalaisissa internetmedioissa 1.9.-14.9.2008.

Suomalaisten internetmedioiden ulkomaan uutisissa oli tutkimusajanjaksolla 1.9.-14.9.2008 yhteensä 1118 uutista ja 625 kuvaa (kuvio 1). Yle.fi-sivustolla oli selkeästi eniten uutisia, muiden kesken ei suuria eroja ollut. Sen sijaan kuvien määrät vaihtelivat paljon. Seuraavaksi avaan hieman eri sivustojen juttujen ja kuvien suhdetta tarkemmin.

7.1 Mtv3.fi on ristiriitaisin sivusto: eniten kuvia, laatu epätasaista

Syyskuun 2008 kahdella ensimmäisellä viikolla mtv3.fi-sivuilla julkaistiin 259 ulkomaan uutista. Mtv3.fi on tutkimuksen sivustoista selkeästi ristiriitaisin: jokainen uutinen on kuvitettu, eli kuvien määrään panostetaan, mutta niiden laatuun ei niinkään. Samoja kuvia esiintyi kahden viikon aikana, ja joidenkin kuvien sisältö oli todella epäselvä. Kuvien koot vaihtelivat erittäin paljon, mikä voi johtaa joko elävään, värikkääseen ilmeeseen tai yksinkertaisesti vain sekavaan tunnelmaan.

Päivässä mtv3.fi-sivujen lukijalle tarjoillaan siis keskimäärin 19 uutista, jotka on höystetty 20 kuvalla. Tämän opinnäytetyön vertailussa mtv3.fi sijoittuu kaupallisena kanavana kolmanneksi uutisten määrässä. Kuvien määrän se sen sijaan voittaa ylivoimaisesti.

7.2 Yle.fi:ssä paljon uutisia, vähän kuvia

Seuranta-ajanjaksolla 1.9.-14.9.2008 Ylen internetsivuilla julkaistiin 335 ulkomaan uutista. Tämä on selkeästi eniten verrattuna muihin tutkimuksessa mukana olleisiin medioihin.

Uutiset päivittyvät nopeasti ja niiden sisältö on asiallisen monipuolinen. Yle.fi:ssä on siis paljon uutisia, jotka sen toimitus kääntää suoraan ulkomaisten uutistoimistojen materiaalista. YLE ei käytä enää STT:n eli Suomen Tietotoimiston palvelua. Tämä on varmasti yksi syy, miksi uutiskriteerit eroavat muiden suomalaisten medioiden tarjonnasta. Kevyempiä tai kovin erikoisia uutisiaihteita YLE:n internetsivuilta ei löydy, toisin kuin muiden medioiden sivuilta. Sen sijaan yle.fi-sivustolla uutisoidaan herkemmin sellaisistakin asioista, joita ei selvästi pidetä uutisoimisen arvoisena muissa medioissa. Tähän vaikuttaa varmasti se, että muut mediat menevät pitkälti STT:n viitoittamaa tietä, jota ne täydentävät itse mielenkiintoiseksi katsomillaan jutuilla. Yle.fi:n linja vaikuttaa olevan, että kaikki mitä ulkomaisilta toimistoilta tulee ja ehditään kääntää, julkaistaan.

Yle.fi:n uutiset putoavat todella nopeasti sivuilta pois – vuorokauden takaisia juttuja on turha enää etsiä. Sivuilta ei löydy myöskään arkistoa, josta vanhoja juttuja voisi julkaisuajan perusteella etsiä. Sanahauulla uutiset kyllä löytyvät viikkojenkin päästä, mutta jos ei tiedä millä sanalla hakea, myöskään uutista ei löydy.

Yle.fi-sivuilla ei kuviteta kaikkia ulkomaan uutisia, mutta kuvia on kuitenkin kohtuullisen paljon, sillä noin 37 prosenttia uutisista on kuvitettu.

Päivittäin yle.fi:n toimitus julkaisee siis keskimäärin 24 ulkomaan uutista, joiden joukossa on yhdeksän kuvitettua uutista. Yleisradio on siis kärkipaikalla uutisten lukumäärässä, mutta kuvien määrässä yle.fi jää kolmannelle sijalle.

7.3 Hs.fi on selkein sivusto

Helsingin Sanomat julkaisi internetsivuillaan kahden viikon aikana 250 ulkomaan uutista, joista hieman yli puolet (53 prosentissa) oli kuvitettu.

Helsingin Sanomat julkaisee keskimäärin 18 ulkomaan uutista päivässä. Ulkomaan uutisten kuvia hs.fi-sivustolta löytyy päivittäin lähes kymmenen, eli kuvien määrässä hs.fi sijoittuu toiseksi tässä opinnäytetyössä vertailtavien medioiden joukossa.

Helsingin Sanomien internetsivut ovat helppolukuiset suurine kuvineen ja selkeine valikoineen. Hs.fi-sivuilla navigointi on helppoa, sillä kaikki ulkomaan uutiset näkyvät oikeassa reunassa olevassa palkissa. Lisäksi avoinna oleva juttu tummentuu palkissa, joten lukija tietää missä

mennään. Uutiset elävät jatkuvasti, eikä vuorokauden takaisia juttuja välttämättä enää löydä. Helsingin Sanomilla on kyllä uutisarkisto, mutta se on maksullinen, ellei ole lehden painetun version tai digiversion tilaaja.

7.4 Iltalehti.fi pihtaa kuvissa

Iltalehdellä oli tässä opinnäytetyössä tutkituista medioista YLE:n jälkeen toiseksi eniten uutisia (274) internetissä, mutta selvästi vähiten kuvia, vain 83 kappaletta. Iltalehti julkaisi internetsivuillaan keskimäärin 20 ulkomaan uutista, mutta vain kuudessa niistä oli kuva. Tämä tulos on vastoin ennako-odotuksia, sillä yleensä iltapäivälehdet markkinoivat itseään otsikoiden lisäksi suurilla, pysäyttävilläkin kuvilla.

Iltalehti.fi on iltapäivälehden toimittamana panostanut selvästi enemmän viihteelliseen uutisointiin kuin muut seurantamediat. Eron huomaa selvästi sen ulkomaan uutisista – iltalehti.fi ei toista orjallisesti kaikkea, mitä STT sille lähettää, vaan se valikoi sieltä vain tärkeimmät ja kiinnostavimmat uutiset ja etsii muun tarjonnan muualta.

Tässä tutkimuksessa lopputulokseen vaikuttanee kuitenkin se, että vertailussa huomioidaan vain ulkomaan uutisten osiossa olevat jutut ja kuvat. Jos etusivut ja niin sanotut lööppisivut olisi otettu mukaan, olisi Iltalehden kuvamäärä saattanut olla suurempi. Muiden medioiden osalta tulos ei olisi välttämättä muuttunut suuresti. Ainakin mtv3.fi:ssä jutussa pysyy sama kuva, vaikka se nostettaisiinkin etusivun lööppeihin.

8 Lähdetiedot lisäävät kuvan luotettavuutta

Lähdemerkintöjä käytetään erilaisissa julkaisuissa sen vuoksi, että ne antavat lukijalle mahdollisuuden selvittää aineiston taustoja. Niiden avulla voidaan uutisessa käytetty tieto myös tarvittaessa tarkistaa ja kyseenalaistaa. Lähteet voidaan merkitä monella tavalla, mutta samoin kuin uutisjutussa, myös kuvan tiedoissa on tärkeää vastata perinteisiin kysymyksiin: kuka kuvan on ottanut, milloin, missä ja mitä kuvassa näkyy. Usein lähdemerkinnät ja kuvatekstit kulkevatkin käsi kädessä.

Uutisteksteissä lähteiden käyttö on vakiintunut. Tuskin yksikään arvostettu ja tunnettu media julkaisisi uutista, josta ei selviäisi lähdettä tai tekijää. Myös medialukutaitoiset kuluttajat huomaisivat nopeasti, että uutinen ei ole luotettava, ja epäilykset uutisen todenmukaisuudesta ja mahdollisista kaupallisista tai poliittisista kytköksistä heräisivät.

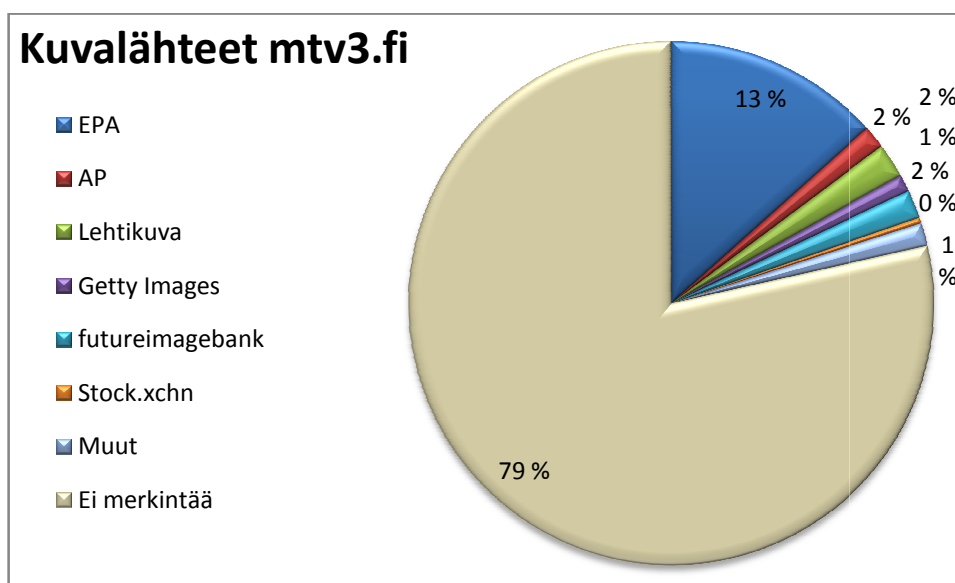
Sen sijaan uutiskuvan kohdalla lukija harvemmin tutustuu sen lähdetietoihin. Uskon, että moni lukija olettaa uutisen yhteydessä julkaistun kuvan olevan juuri kyseisestä uutisesta sitä sen kummemmin kyseenalaistamatta. Toimittajalla onkin suuri vastuu siitä, että kuva on ajankohtainen ja oikea. Myös tekijänoikeuslaissa määritellään kuvan lähdemerkintöihin liittyviä asioita. Kaikki internetissä julkaistut kuvat ja tekstit ovat tekijänoikeuslain alaisia. Niitä ei saa lainata ilman materiaalin omistajan lupaa. Uutiskuvissa omistussuhteet voivat olla hankaliakin, joten myös oman selustan turvaamiseksi on tärkeää merkitä lähdetiedot selkeästi ja huolellisesti kaikkiin uutisjulkaisun elementteihin.

Tekijänoikeuslain mukaan teoksen tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti silloin, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön tietoisuuteen (Tekijänoikeuslaki 1961).

Tämän työn tutkimusosiossa vaihtoehtoja lähdemerkinnöille ovat

- sen puute
- toimisto (mihin laskeen kaikki erilaiset kuvatoimistot)
- oma tuotanto (eli kyseisen uutistoimituksen itse kuvaama tai luoma teos)
- yleisön ottama ja lähettämä kuva
- ”muu”, joka tarkoittaa siis sitä, etten osaa laittaa kyseistä henkilöä (mahdollisesti freelancerit) tai järjestöä mihinkään muuhun kategoriaan. Tällaisia lähteitä oli tutkimusaikana onneksi hyvin vähän.

8.1 Mtv3.fi unohtaa lähde merkinnät

Kuvio 2: mtv3.fi, kuvien lähde merkinnät 1.9.-14.9.2008

Lähteiden merkitsemisessä mtv3.fi ei loista. Kuvista vain 22 prosentissa eli 61 kappaleessa on merkintä siitä, mistä se on MTV3:n internetsivuille napattu. Tämä hankaloittaa myös kuvien tyypin luokittelua, sillä joidenkin kuvien tapauksessa oli mahdoton tietää, kuuluuko se kuvituskuvaan vai itse tapahtumaan.

Esimerkiksi uutisessa ”Koettelee se sää espanjalaisiakin” (kuva 3, mtv3.fi, 12.9.2008) kuvituksena on rakeita nurmikolla. Juttukin kertoo siitä, miten Espanjassa on satanut rakeita jo syyskuussa. Kuvassa ei kuitenkaan ole lähde merkintää, joten lukija ei voi tietää, onko kuva otettu Espanjassa vai onko se vain kuvituskuva, joka on otettu esimerkiksi Suonenjoen rakuuroista kesällä.

Kuva 3: Uutiskuva Espanjan raekuuroista (mtv3.fi, 12.9.2008)

Niissä kuvissa, joissa lähteet on merkitty, lähes kaikki kuvat ovat peräisin eri kuvatoimistoilta. 61:stä kuvasta 57 on kuvatoimistoilta ostettu. Kuvatoimistokuvista suurin osa (38 kappaletta) on peräisin EPA:lta eli European Pressphoto Agencylta.

Mtv3.fi:llä on käytössään myös Lehtikuvan ja AP:n kuvatoimistot, mutta näiden käyttö on huomattavasti vähäisempää. Lehtikuvan kuvien vähyyden (5 kappaletta) selittää osin muun muassa se, että Lehtikuva on otettu MTV3:n käyttöön vasta toukokuussa 2008. Lisäksi sitä kautta löytyy paljon kuvia kotimaanuutisiin, joiden kuvitukseen sitä myös käytetään paljon. Sen sijaan AP Graphics Bankin kuvien vähyys yllättää. 284:stä kuvasta vain neljä on peräisin AP:lta.

Tässä kohtaa täytyy huomauttaa, että tulosta saattaa vääristää lähdemerkintöjen puuttuminen. Sivuilta löytyi 223 kuvaa, joissa ei ole minkäänlaista lähdemerkintöjä. Lisäksi on huomioitava, että Lehtikuva ostaa kuvia ulkomaisilta kuvatoimistoilta, joten alkuperäinen lähde voi Lehtikuvan tapauksessa olla jokin muu toimisto. Tässä vaiheessa on pärjättävä kuitenkin niillä tiedoilla, joita kuvista saa irti.

Mtv3.fi panostaa lisääntyvässä määrin videomateriaaliin, ja joka arkipäivä yksi työntekijä etsii kiinnostavaa kuvamateriaalia eri kuvatoimistoilta (pääasiassa AP ja EBU). Näiden materiaalien pohjalta on tarkastelujaksolla tehty monta juttua, joihin oli napattu kuvitukseksi videostill-kuva. Esimerkiksi uutiset ”Afgaanilapsille opetetaan skeittausta” ja ”Intian call centerit tarjoavat työtä näkövammaisille” (kuvat 4 ja 5, mtv3.fi, 1.9.2008) ovat peräisin AP:n materiaalista ja lähde on jutun lopussa, tekstin perässä. Pelkkää kuvaa tarkastellen lähde ei

kuitenkaan selviä. Tämän vuoksi kyseiset jutut on merkitty lähteettömiksi, sillä opinnäytetyön tarkoitus on pohtia sitä, mitä juuri kuvat kertovat lukijalle.

Kuva 4: Intian call centerin työntekijöitä (mtv3.fi, 1.9.2008)

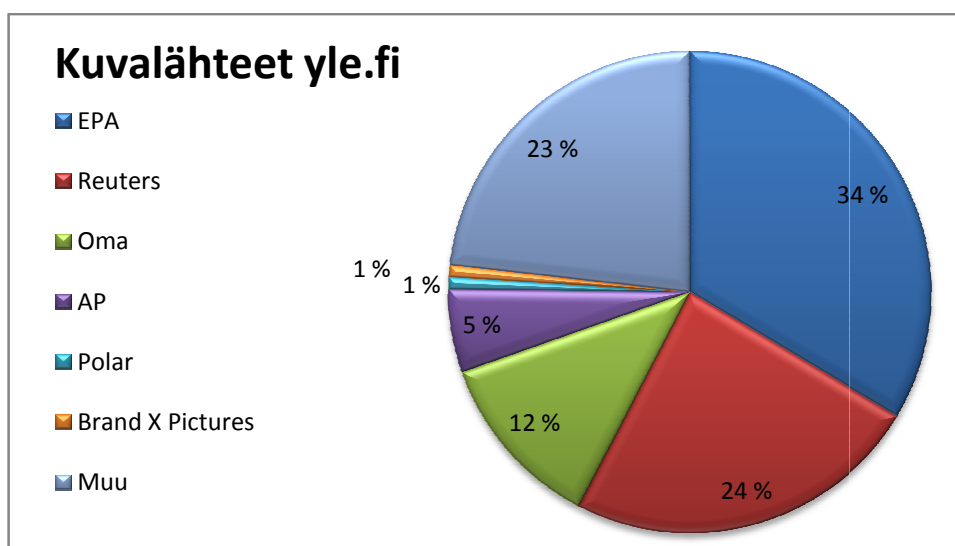
Kuva 5: Nuori afgaanityttö kokeilee skeittausta vapaaehtoisen australialaismiehen avustuksella Kabulissa, AP:n videomateriaalia (mtv3.fi, 1.9.2008)

Muita kahden viikon aikana eteen tulleita lähteitä ovat Getty Images, futureimagebank ja stock.xchn.

Myös muita kuin kuvatoimistoja on käytetty kuvien hankintaan. Tarkastelujaksollani mtv3.fi:n työntekijät olivat hakeneet kuvia Voix Libres –avustusjärjestöltä, puolustusvoimilta, kultaliike Karl Sandbergilta ja National Weather Serviceltä.

Huomionarvoista on myös se, että yhtään MTV3:n itse tuottamaa kuvaa ei tarkastelujakson aikana julkaistu. Edelleen täytyy korostaa, että suurin osa kuvista oli ilman lähdettä, joten näiden tietojen varjolla on vaikeaa sanoa mikä on totuus.

8.2 Tarkka ja omavarainen yle.fi

Kuvio 3: yle.fi, kuvien lähdemerkinnät 1.9.-14.9.2008

Lähteiden merkitsemisessä yle.fi on erittäin tarkka. YLE:n internetsivuilla ei kahden viikon aikana esiintynyt yhtään kuvaa, josta ei olisi selvinnyt sen lähdettä tai alkuperää.

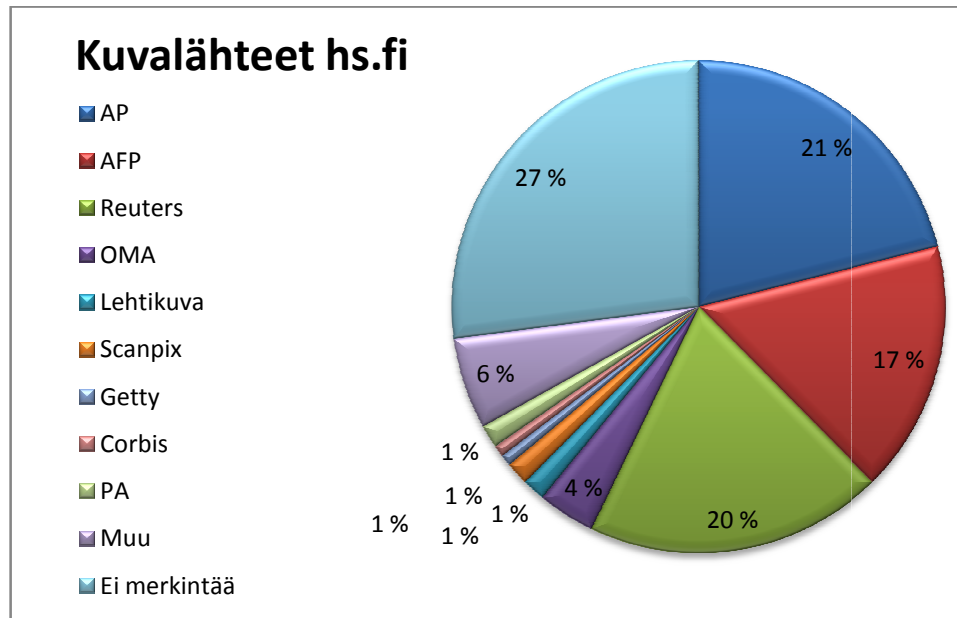
Yle.fi suosii kuvalähteenään mtv3.fi:n tavoin EPA:a eli European Press-Agencya, mutta se käyttää myös muita kuvatoimistoja säännöllisesti. Yle.fi panostaa Reuters-TV:n kuviin, sillä lähes joka neljäs kuva on poimittu Reuters-TV:n tarjonnasta. Kuvankaappaus on helppo tapa saada ajankohtainen, tilanteeseen kuuluva kuva. Ongelmana näissä kuvissa on lievä epätarkkuus ja sumuisuus, mutta ainakaan kahden viikon aikana materiaalissa ei ollut yhtään epäselvää, todella huonoa kuvaa.

YLE myös panostaa omaan kuvatuotantoon. Kaikista kuvista 15 kappaletta on merkitty YLE:n omaksi tuotannoksi. Se ei kuulosta suurelta määrältä, mutta kaikkien muiden medioiden omien kuvien lukumäärä on marginaalinen. Omat kuvat ovat pääosin grafiikkaa, mutta myös uutiskuvia ja kuvituskuvia on muutamia.

Myös muiden kuin kuvatoimistojen määrä on yle.fi:ssä merkittävä, sillä peräti 23 prosenttia kuvista on peräisin yksittäisistä muihin kuin kuvatoimistoihin lukeutuvista lähteistä. Yle.fi:n toimittajat ovat ottaneet paljon kuvia säääiheisiin muun muassa Nasalta (viisi kappaletta). He ovat hakenneet kuvia niin erilaisten instituutioiden (US Department of Defence, The Parliament of Canada), järjestöjen ja toimijoiden (UNHCR, hurtigruten.com) kuin muiden maiden medioiden (RTV, CBSN) internetsivuilta. Tämä selittyy osin Yleisradion kaltaisen

julkisen viestintäyhtiön laajalla verkostolla ja kansainvälisellä kuvavaihdolla, mutta toimittajien aktiivisuudella ja monipuolisilla lähteillä on varmasti merkityksensä.

8.3 Hs.fi:ssä monipuoliset kuvalähteet

Kuvio 4: hs.fi, kuvien lähdemerkinnät 1.9.-14.9.2008

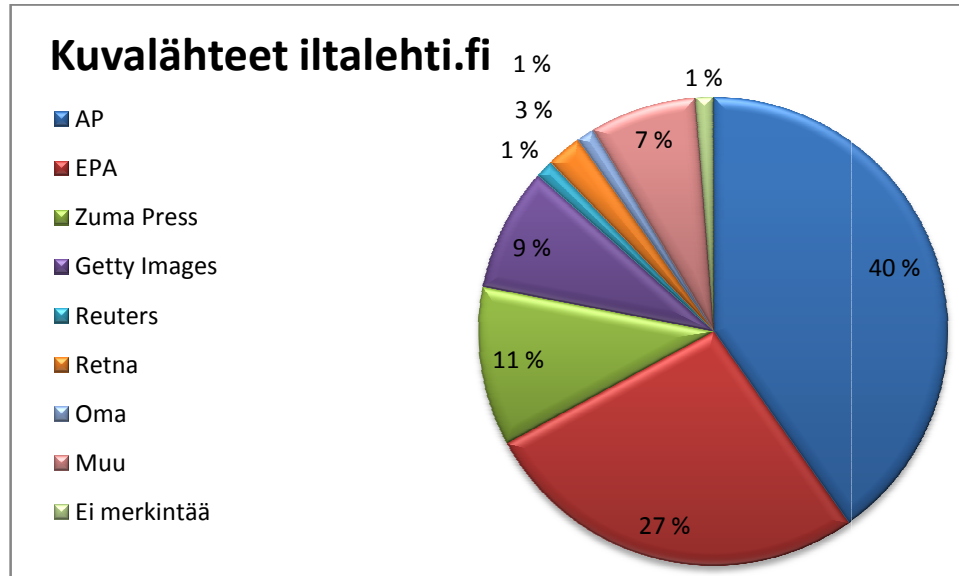
Huolimatta siitä, että lähes kolmasosa kuvista on ilman lähdemerkintää (27 prosenttia), Helsingin Sanomat käyttää internetsivujensa ulkomaan uutiskuvissaan monipuolisia lähteitä. Suurin osa (21 prosenttia) on ostettu AP:n kautta, mutta ranskalainen AFP ja brittiläinen Reuters ovat kummatkin hyvin edustettuina 17 prosentin ja 20 prosentin osuuksillaan. Yksittäisiä kuvia on hankittu myös muilta kuvatoimistoilta, kuten Getty Images’ilta, Lehtikuvalta, Scanpixiltä ja Corbikselta.

Hs.fi:n toimittajat käyttävät uutiskuvan hankintaan jonkin verran myös muita kuin kuvatoimistoja. Tarkastelujaksolla kuvia oli esimerkiksi hampurilaisketju McDonaldsilta, karttakeskukselta, Venäjän pelastusministeriöltä sekä Yhdysvaltain ilmailu- ja avaruushallinto Nasalta.

Omaa tuotantoaan Helsingin Sanomat käyttää lähinnä kuvitustarkoituksessa. Kahden viikon aikana hs.fi:n ulkomaan uutissivuilla julkaistiin vain viisi kuvaa, jotka ovat merkintöjen mukaan lehden omaa tuotantoa. Näistäkin kuvista kolme oli saman valokuvaajan eli Kimmo Taskisen

ottamia. Yksi jäätikön sulamisesta kertova uutinen oli kuvitettu oman graafikon piirroskuvituksella.

8.4 Iltalehti.fi merkitsee kuvien jäljet kauas

Kuvio 5: iltalehti.fi, kuvien lähdemerkinnät 1.9.-14.9.2008

Iltalehden internetsivujen ulkomaan uutisten kuvamateriaalia hallitsee selvästi uutistoimisto Associated Pressin (AP) kuvat. AP:n kuvia on jopa 40 prosenttia kaikista kahden viikon aikana julkaistuista kuvista. Myös EPA:n kuvia on melko paljon, mikä on samansuuntainen tulos kuin muillakin medioilla.

Iltalehti.fi käyttää myös sellaisia kuvatoimistoja, joiden kuvia ei ainakaan tarkastelujaksolla näkynyt muiden medioiden internetsivuilla. Zuma Press on amerikkalainen kuvatoimisto, jonka asiakkaita ovat monet tunnetut sanomalehdet kuten Time, Newsweek Magazine ja the Miami Herald. Zuma Pressin palveluksessa on yli 1 200 valokuvaajaa (Zumapress 2008). Toinen vain Iltalehdellä ollut kuvatoimisto on Retna, joka on perustettu vuonna 1978. Se on yksi suurimmista itsenäisistä kuvatoimistoista, jonka kokoelmissa on arkisto-, elämäntapa- ja tapahtumakuvitusta vuodesta 1850 nykyaikaan (Retna 2008).

Iltalehti.fi:ssä on tapana merkitä kuvan lähteet mahdollisimman pitkästi. Esimerkiksi Yhdysvaltain republikaanien varapresidenttiehdokas Sarah Palinin kuvan uutisessa ”Uskomaton ylipapitar” (kuva 6, iltalehti.fi, 13.9.2008) on ottanut Stephan Savoia, joka on myynyt kuvan AP:lle, mutta Iltalehti on ostanut kuvan Lehtikuvalta. Lähdemerkintä kuvan

yhteydessä on siis Stephen Savoia/AP/LK. Olen tällaisissa tilanteissa ottanut ensimmäisen varman lähteen, eli tässä tapauksessa AP:n. Syy tähän on se, että tämän työn puitteissa minun on mahdoton lähteä selvittämään, onko Savoia Associated Pressin valokuvaaja vai yksityinen kuvaaja, joka on myynyt oikeudet AP:lle. Lisäksi ei ole tarkoituksenmukaista tilastoida yksittäisiä kuvaajia, vaan kuvatoimistoja ja selkeitä lähteitä. Olen siis merkinnyt Palinin kuvan AP:lle ja jättänyt Lehtikuvan roolin tällaisessa tapauksessa huomiotta.

Kuva 6: Sarah Palin, uskomaton ylipapitar, kuva: Stephen Savoia/AP/LK (iltalehti.fi, 13.9.2008)

Omia kuvia Iltalehti.fi:ssä julkaistiin yksi, toimittaja Sanni Grahnin ottama kuva ruotsalaiselta asuinalueelta perhesurmasta kertovan uutisen yhteydessä (iltalehti.fi, 6.9.2008).

Muita kuvalähteitä Iltalehden internetin ulkomaankuvissa on vähän. Muutaman kuvan se on hankkinut Interpolilta ja Nasalta, mutta pääasiassa kaikki kuvamateriaali on ostettu erilaisilta kuvatoimistoilta.

Lähdemerkittämiä kuvia on kahden viikon aikana ainoastaan kaksi, molemmat niistä ovat kuvituskuvia.

8.5 Yhteenveto suomalaisten internetmedioiden kuvalähteistä

Suomalaiset internetmediat merkitsevät lähdetiedot käyttämiinsä uutiskuviin hyvin vaihtelevasti. Toinen ääripää on kaupallisen televisiokanavan MTV3:n internetsivut, jonka kuvista lähes 80 prosenttia on ilman tietoja siitä, mistä kuva on tiensä sivustolle löytänyt. Parhaiten kuvan lähdemerkinnät internetissä hoitavat iltapäivälehti Iltalehti sekä yleisradioyhtiö YLE. Yle.fi:ssä ei julkaistu yhtään kuvaa ilman lähdemerkintöjä.

Iltalehti.fi-sivustolta löytyy kaksi kuvaa ilman merkintöjä. Iltalehti kirjoittaa näkyville kuvan historiaa, eli monesta kuvasta löytyy niin alkuperäisen kuvaajan, globaalin kuvatoimiston kuin kuvan ostaneen kansallisen kuvatoimiston tiedot.

Helsingin Sanomien internetin ulkomaan uutisten kuvista lähes 30 prosenttia on ilman lähde merkintöjä. Helsingin Sanomat ilmoittaa lähteen kuitenkin lähes kaikissa uutistapahtumiin liittyvissä uutisissa. Merkinnät puuttuvat pääosin henkilökuvista, varsinkin jos ne ovat pieniä, ajattomia kasvokuvia, joita käytetään kuvitustarkoituksessa.

9 Kuvatekstit avaavat kuvan maailmaa ja lisäävät luotettavuutta

Kuvatekstin merkityksen huomaa monesti vasta silloin, kun se puuttuu kokonaan. Joskus pelkkä kuva ei kerrokaan kaikkea, vaan sen aihe herättää lukijassa ihmetystä kuvan henkilöstä, tarkoituksesta tai ajankohtaisuudesta. Kuvateksti on toimittajan tuottamaa tekstiä, eli sillä on samanlaiset journalistiset perusteet ja arvo kuin millä tahansa tekstillä: sen pitää olla tarkistettua faktaa, joka selkeyttää lukijalle kuvan aiheen ja tarkoituksen. Kuvateksteissä olen analysoinut niiden sisältöä ja selkeyttä. Tällä tarkoitan sitä, että tarkastelen kuvatekstien pituuden lisäksi sitä, mitä lisäarvoa teksti kuvalle tuo.

Kuvatekstien merkinnässä on suuria eroja eri uutistoimitusten välillä. Joillain sivustoilla teksti on selvästi merkitty kuvan alle, aivan kuin sanomalehdissä on tapana. Samoin kuvan lähde löytyy ylänurkasta. Joillain sivuilla kuvateksti tulee näkyviin vasta sitten, kun lukija siirtää hiirellä cursorin kuvan päälle. Jos lukija ei siis itse aktiivisesti toimi, häneltä jää sekä kuvateksti että lähde näkemättä. Esimerkiksi hs.fi:ssä on eri kuvateksti kuvan alla näkyvissä ja cursorin alla piilossa. Siirtämällä cursorin kuvan päälle esiin tulee kuitenkin vain jutun otsikko, joten se on jätetty tässä tutkimuksessa huomiotta ja keskitytty pääasialliseen kuvatekstiin eli kuvan alle kirjoitettuun versioon.

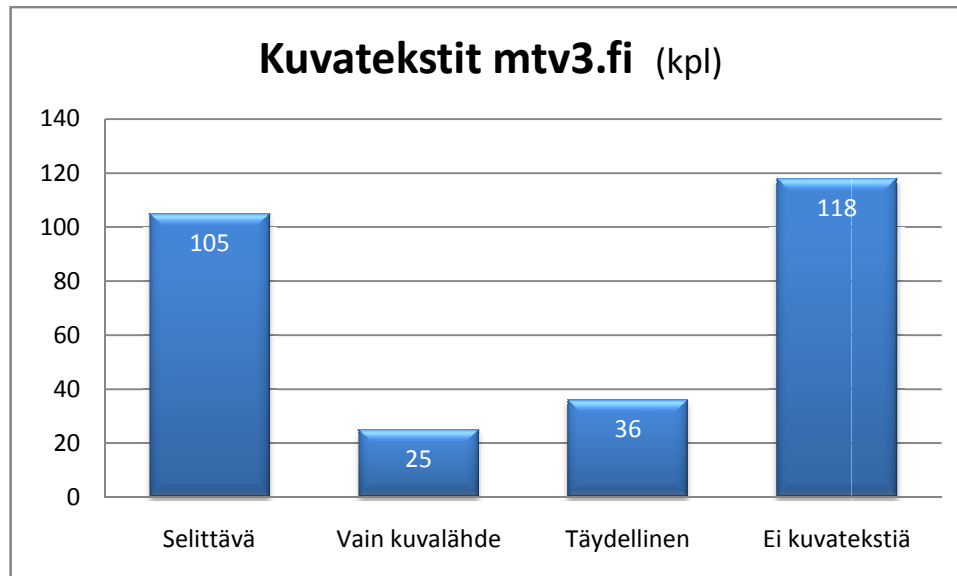
Myös kuvatekstin sisällössä on suuria eroja. Joissakin uutisissa on tyydytty vain selittämään, mitä kuvassa näkyy, joissakin on merkitty ainoastaan lähde. Vaihtoehdot taulukossani kuvatekstien kohdalla ovat

- Ei kuvatekstiä
- Selittävä kuvateksti (esimerkiksi kerrotaan, kuka tai mitä kuvassa on)
- Vain lähdemerkintä (esimerkiksi vain ”Kuva: AP”)
- Täydellinen kuvateksti (jossa on sekä selitys että lähde)

Taulukkonni sarake ”täydellinen kuvateksti” määrittää siis vain kuvatekstin ja lähteen merkitsemistä, ei tekstin informaatioisisältöä. Tähänkin kategoriaan nimittäin on päätynyt lähes ääripäitä, esimerkiksi *Condoleezza Rice ja Muammar Gaddafi tapasivat Libyan hallituksen rakennuksessa, jota amerikkalaiset 22 vuotta sitten pommittivat. Kuva: Reuters* (hs.fi, 6.9.2008) ja *Abdullah Gul, Kuva: AP Graphics Bank* (mtv3.fi, 6.9.2008) ovat samassa kategoriassa, vaikka Helsingin Sanomien kuvateksti on selvästi informatiivisempi ja ”täydellisempi” kuin MTV3:n.

Mielestäni taulukointivaiheessa riittää sen merkitseminen, löytyykö kuvatekstistä kuvan aihe ja lähde. Tämä on mielestäni kuvatekstin minimivaatimus.

9.1 Mtv3.fi toistaa itsestäänselvyksiä

Kuvio 6: Kuvatekstit mtv3.fi-sivustolla 1.9.-14.9.2008

Mtv3.fi-sivustolla kuvateksti on hieman yli puolessa kuvista (54 prosenttia). Suurin osa kuvateksteistä on selittäviä, eli kerrotaan lyhyesti, mitä kuvassa tapahtuu. Ainoastaan lähdemerkintä löytyy 25 kappaleesta ja täydellinen kuvateksti, joka sisältää sekä selityksen että lähteen, on 36 kuvassa.

Mtv3.fi:n kuvatekstit ovat pääasiassa lyhyitä ja ytimekkäitä. Kuvatekstistä selviää (muutamaa poikkeusta lukuunottamatta) pääasiassa henkilö, paikka tai asia. Monessa tapauksessa kuvateksti ei välttämättä tuo lukijalle mitään uutta tietoa, vaan saman asian keksii kyllä katsomalla kuvaa. Esimerkiksi uutisessa ”Yhdysvaltain alus tuo apua Georgian rannikolle” (kuva 7, mtv3.fi, 5.9.2008) kerrotaan USS Mount Whitney –aluksesta. Jutussa on pieni kuvituskuva kyseisestä laivasta ja kuvateksti kuuluu, että ”USS Mount Whitney näyttää tältä”. Voisi luulla, että lukija on itsekin tämän keksinyt.

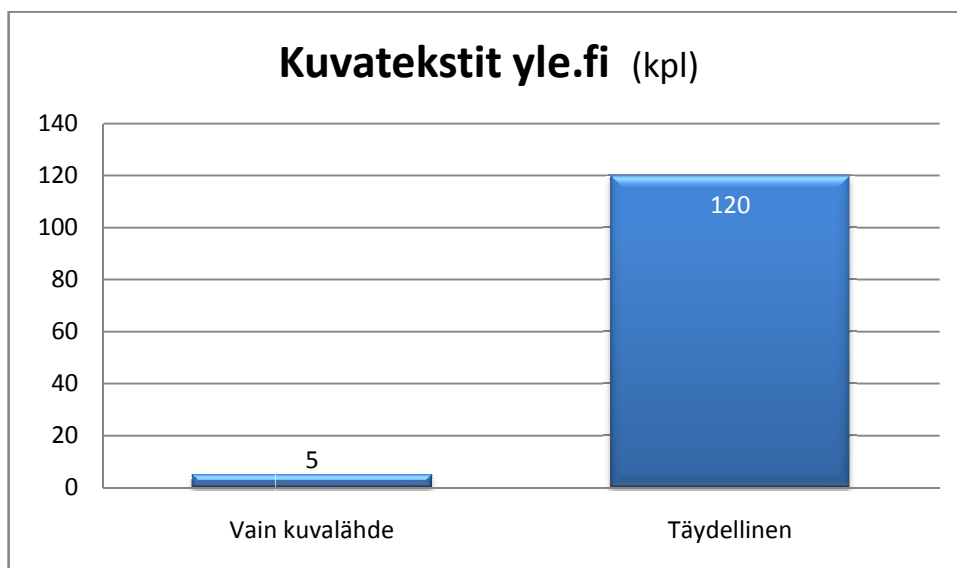

Kuva 7: USS Mount Whitney näyttää tältä (mtv3.fi, 5.9.2008)

MTV3:n internetsivujen rakenteesta johtuen hienoinkin kuvateksti jää lukijalta näkemättä, ellei hän huomaa siirtää hiiren kursoria kuvan päälle. Kuvaan liittyvät tekstit ovat siis ikäänkuin piilossa.

Kuvatekstien puutteiden vuoksi myös vaikutelma mtv3.fi:n uutiskuvien ajankohtaisuudesta kärsii. Monesti lukijalle tulee olo kuin kuva olisi tallennettu joskus tietyllä nimellä (esimerkiksi Yasuo Fukuda tai Japanin pääministeri) ja se olisi kopioitu Japanin hallituksesta kertovaan juttuun sellaisenaan. Kuville ei ole haluttu, ehditty tai huomattu tehdä tarinaa. Lisäksi pidempi ja tarkempi kuvateksti palvelisi myös jutun löytymistä hakukoneoptimoinnin kautta (lisää aiheesta kappaleessa 3.1).

9.2 Yle.fi on huolellinen mutta vähäsanainen

Kuvio 7: Kuvatekstit yle.fi-sivustolla 1.9.-14.9.2008

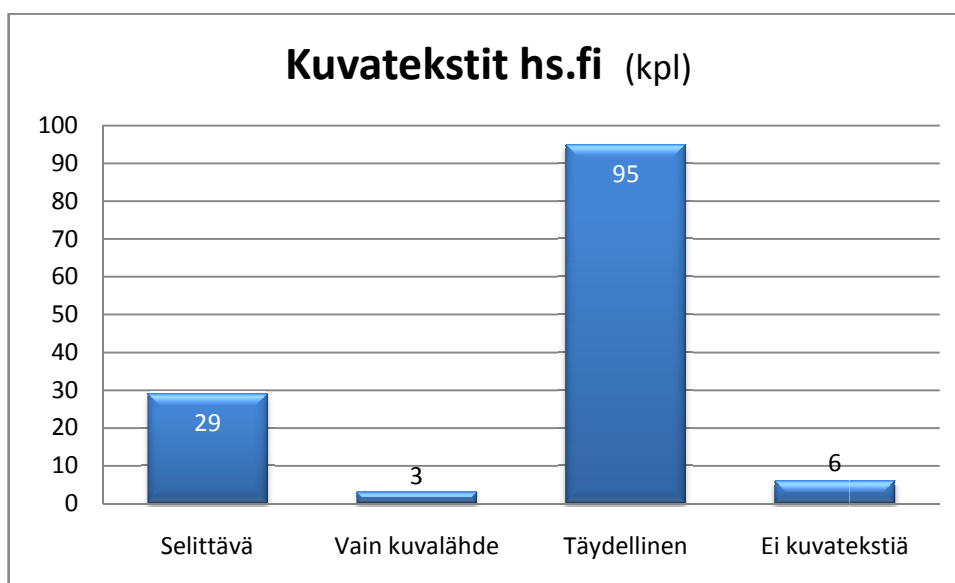
YLE:n internetsivuilla kuvateksti on jokaisessa ulkomaan uutiskuvassa. Lähes kaikki kuvatekstit ovat täydellisiä, eli toimittaja on kirjoittanut niihin sekä selityksen kuvan tapahtumista että lähdemerkinnät. Viidessä kuvassa on ainoastaan niiden lähteet.

Myös yle.fi suosii ulkomaan uutistensa yhteydessä lyhyitä kuvatekstejä. Suurin osa on muutaman sanan mittaisia kuvauksia kuvan tapahtumista, esimerkiksi ”Ihmisiä nukkumassa makuupusseissa, Reuters-TV”(yle.fi, 1.9.2008) tai ”Slovenian pääministeri Jansa, SIRTVS”(yle.fi, 2.9.2008).

Osittain juuri selkeiden kuvatekstien ansioista YLE:n internetin ulkomaan uutisten kuvat ovat luotettavan ja ajankohtaisen tuntuisia. Esimerkiksi Bangkokissa räjähtäneen pommin tuhoja oli heti nähtävissä YLE:n internetsivuilla (yle.fi, 1.9.2008). Muissa suomalaisissa medioissa tätä räjähdystä ei uutisoitu ollenkaan.

Yle.fi:ssä on kahdenlaisia tapoja merkitä kuvateksti. Osa niistä näkyy heti kuvan alla, osa taas pitää itse löytää siirtämällä hiiren kursori kuvan päälle. Yleensä lähde näkyy kuvan alla, mutta kuvan selitys on piilossa kuvan alla. Näin ei kuitenkaan ole aina, vaan käytäntö vaihtelee jonkin verran.

9.3 Hs.fi kertoo tarinoita

Kuvio 8: Kuvatekstit hs.fi-sivustolla 1.9.-14.9.2008

Helsingin Sanomien internetin ulkomaan uutisten kuvista kuvateksti löytyy 95 prosentista. Näistä suurin osa on täydellisiä kuvatekstejä, mikä siis tarkoittaa, että tekstistä löytyy sekä kuvan selitys että lähde. Vain muutamassa on mainittu ainoastaan lähde. Selittävä kuvateksti on 29 kuvassa. Lähes kaikki selittävät kuvatekstit kertovat kasvokuvassa olevan henkilön nimen ja statuksen.

Kuvatekstien osalta hs.fi on tässä tutkimuksessa mukana olleista medioista monipuolisin. Kuvatekstit ovat pääosin kattavia, yksityiskohtaisia ja ajankohtaisia. Ainoastaan henkilöiden kasvokuvissa on tyydytty mainitsemaan vain henkilön nimi. Muuten hs.fi:n kuvateksteissä on lähes poikkeuksetta jokin informaatio, jota ei pelkästään kuvaa katsomalla saisi selville.

Esimerkiksi uutinen ruotsalaismiehestä, joka piti vaimoaan vankina ("Miehen epäillään pitäneen vaimoaan 9 vuotta vankina Ruotsissa", hs.fi, 5.9.2008), sisältää kuvan vankilana toimineesta mökistä. Kuvateksti kertoo, että "Mökki, jossa ruotsalaisnaista pidettiin vankina, oli vain 15 neliömetrin kokoinen. Anna Hällams/Scanpix "(kuva 8). Kuvatekstistä löytyvät siis tiedot uutisesta, kuvan sisällöstä sekä pieni lisätieto (mökin koko), joka myös antaa perspektiiviä kuvan katsomiseen.

Kuva 8: Mökki, jossa ruotsalaisnaista pidettiin vankina, oli vain 15 neliömetrin kokoinen. Anna Hållams/Scanpix (hs.fi, 5.9.2008)

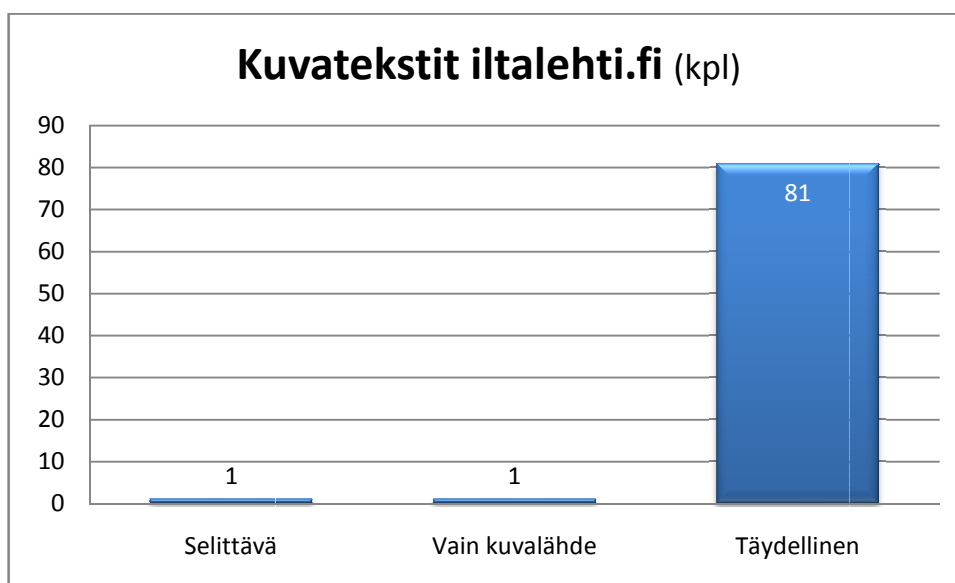
Hs.fi-sivuilla kerrotaan kuvateksteissä myös tarinoita. Tarinalla tarkoitan tässä yhteydessä sellaista kirjoitustapaa, jossa lukija otetaan keskipisteeksi. Lukijalle halutaan kertoa jotain sellaista, mitä pelkkä uutinen tai tapahtumakuvaus ei näyttäisi. Yksi oivaltava kuva (kuva 9) löytyy Pakistanin presidentinvaalien yhteydessä (”Bhutton leski Pakistanin presidentiksi” hs.fi, 6.9.). Uutisen olisi voinut kuvittaa muiden suomalaismedioiden tavoin Asif Ali Zardarin kasvokuvalla, mutta hs.fi on valinnut aiheeseen liittyvän kuvituskuva. Siinä aseistautunut poliisi seisoo Zardarin vaalijulisteen edessä. Kuvatekstiksi toimittaja on kirjoittanut ”Poliisi vartioi järjestystä Pakistanin presidentiksi valitun Asif Ali Zardarin vaalimainoksen edessä. Lauantaina käytyjä presidentinvaaleja varjosti äänestyksen aikana tehty autopommi-isku. Emilio Morenatti/AP”. Tämä kuvateksti kertoo lukijalle huomattavasti enemmän sekä Pakistanissa yleisesti vallitsevasta tilanteesta että käynnissä olevista vaaleista kuin ainoastaan muiden medioiden käyttämä hymyilevä Zardarin kasvokuva. Aseistettu, tuimailmeinen poliisi tuo myös selvää kontrastia vaalimainoksessa olevaan rauhalliseen Zardariin.

Kuva 9: Poliisi vartioi järjestystä Pakistanin presidentiksi valitun Asif Ali Zardarin vaalimainoksen edessä. Lauantaina käytyjä presidentinvaaleja varjosti äänestyksen aikana tehty autopommi-isku. Emilio Morenatti/AP (hs.fi, 6.9.2008)

Hs.fi käyttää kuviansa yhteydessä kaksiosaista kuvatekstiä. Tämä tarkoittaa sitä, että kuvan alta löytyy yksi teksti, joka tulee näkyviin kun hiiren kursorin siirtää kuvan päälle. Tämä on kuitenkin poikkeuksesta sama kuin jutun otsikko, joten lukijalle se ei tuo lisätietoa. Tämä voi olla myös ohjelmoitu valmiiksi julkaisuohjelmassa, jolloin mikään kuva ei jää ilman tekstiä. Myös hakukoneet löytävät uutisen ja kuvan helpommin, kun siinä on tiivistetty uutisen sisältö samoin kuin otsikossa. Osassa hs.fi:n uutisista on kuitenkin myös toinen kuvateksti. Se on tehty samalla kaavalla kuin painettuun lehteen, eli kuvateksti löytyy kuvan alapuolelta ja lähde pääosin kuvan yläpuolelta, oikeasta reunasta. Tässä työssä nämä kuvan alla piilossa olevat kuvatekstit eli otsikot on jätetty huomiotta. Tarkoituksena on pohtia niitä keinoja, joilla toimittajan on mahdollista vaikuttaa kuvan elementteihin, joten valmiiksi ohjelmoitu kuvateksti ei lukeudu tämän työn piiriin.

9.4 Iltalehti.fi uskaltaa revitellä

Kuvio 9: Kuvatekstit iltalehti.fi-sivustolla 1.9.-14.9.2008

Iltalehti.fi on kuvalähteiden merkitsemisen lisäksi täsmällinen myös kuvatekstiensä kanssa. Muutamaa poikkeusta lukuunottamatta kaikki kuvatekstit ovat täydellisiä, eli lukija saa niistä selityksen sekä kuvan sisältöön että kuvan alkuperään. Vain yhdessä kuvassa on pelkkä selitys ja yhdessä pelkkä lähde.

Iltalehti.fi panostaa myös kuvatekstien sisältöön. Lähes kaikista kuvateksteistä saa enemmän informaatiota kuin pelkästään kuvaa katsomalla. Esimerkiksi uutisessa, jossa kerrotaan Tony Blairin kälyn vaikeuksista poistua Israelista (iltalehti.fi, 2.9.2008), kuvatekstiksi (kuva 10) Iltalehden toimittaja on kirjoittanut ”Kiitos Israelille siitä, että he antavat meillekin tilaisuuden todella elää Gazan arkea, Lauren Boothin kerrotaan todenneen ivallisesti. Getty Images”.

Kuva 10: Kiitos Israelille siitä, että he antavat meillekin tilaisuuden todella elää Gazan arkea, Lauren Boothin kerrotaan todenneen ivallisesti. Getty Images (iltalehti.fi, 2.9.2008)

Iltaalehti.fi käyttää siis iltapäivälehtimäistä kieltä ja tyyliä myös internetuutistensa kuvateksteissä. Monessa kuvatekstissä on mukana oma otsikko, joka on kirjoitettu kapitaalein. Se voi olla pysäyttävä tai jopa kantaottava. Esimerkiksi Obaman laukoessa kyseenalaisia kommentteja vastaehdokkaansa varapresidenttiehdokkaasta Sarah Palinista (”Obaman sikavertaus Palinista uhkaa karkottaa naisäänestäjiä, iltalehti.fi 10.9.2008), Obaman kasvokuvaa maustaa kuvateksti ”SUU SIIVOKSI? Seksistinen lausunto voi karkottaa Barack Obaman naiskannattajia. AP.”.

Kuva 11: SUU SIIVOKSI? Seksistinen lausunto voi karkottaa Barack Obaman naiskannattajia. AP (iltalehti.fi, 10.9.2008)

Iltalehden iltapäivälehtimäiset uutiskriteerit vaikuttavat myös kuviin ja kuvateksteihin. Iltalehden uutiset ovat enemmän human interest –osastoa kuin muissa tämän tutkimuksen medioissa. Täten myös kuvaan liittyvät elementit voivat olla kevyempiä ja viihdyttävämpiä. Iltaalehti pysyy kuitenkin asiallisessa journalismissa eikä shokeeraa tai revittele kuvissaan sen enempää kuin muutkaan mediat. Yhtään erityisen hätkähdyttävää tai omaperäistä kuvaa tai kuvatekstiä ei kahden viikon aikana ollut Iltaledelläkään.

Iltaalehti.fi:ssä halutaan varmistaa, että lukijalta ei jää kuvateksti huomaamatta. Sama teksti lähteineen löytyy nimittäin sekä kuvan alta kursorin avulla että kuvan alapuolelta, eli se on suoraan näkyvissä.

9.5 Yhteenveto suomalaismedioiden kuvateksteistä

Kuvatekstin käyttö ja rooli vaihtelee tutkimissani suomalaisissa internetmedioissa paljon. Pääosin kuitenkin vaikuttaa siltä, että kuvatekstin olemassaolo hyväksytään ja ymmärretään luontevaksi osaksi juttua, mutta sen sisältöön ei panosteta kovinkaan paljon.

Kuvatekstillä on arvoa paitsi hakukoneoptimoinnissa, myös lukijan mielenkiinnon herättäjänä ja sivistäjänä. Se myös tuo uutissivustolle ajankohtaisuutta, kun jostain merkittävästä tapahtumasta on nopeasti nähtävillä myös tuoretta kuvaa. Selkeät lähdemerkinnät kuvaa pohjustavan tekstin lisäksi lisäävät parhaimmillaan myös uutisen ja samalla sen julkaisseen median luotettavuutta. Tämä voi tapahtua myös passiivisesti, sillä lukija ei välttämättä kiinnitä huomiota suppeisiin, olemattomiin tai vaikeasti löytyviin kuvateksteihin. Sen sijaan hyvin merkityt, mielenkiintoiset kuvakokonaisuudet voivat jäädä mieleen, jolloin lukija palaa sivustolle uudelleen ja luottaa sen sisältöön.

Helsingin Sanomat on ottanut kuvatekstin vahvasti käyttöönsä internetissä. Hs.fi tuo kuvatekstin avulla kuvalle lisäarvoa ja –informaatiota. Hs.fi:ssä ei kuitenkaan merkitä lähdetietoja kaikkiin kuviin, mikä osittain heikentää niiden luotettavuutta. Täytyy kuitenkin huomauttaa, että kuvatekstit puuttuvat useimmiten kasvokuvista, joiden kohdalla esimerkiksi tarkka kuvauspäivämäärä ei välttämättä ole oleellinen.

Sen sijaan mtv3.fi on jättänyt kuvatekstit vähälle huomiolle. Niitä on vähän ja niiden sisältö mtv3.fi-uutissivustolla on laiha. Lähes puolet kuvista julkaistaan ilman kuvatekstiä. Ne kuvatekstit, jotka kahden viikon aikana sivustolta löytyivät, olivat sisällöltään melko yllätyksettömiä. Mtv3.fi ei siis rakenna kuvilleen tarinoita tai uutisia, vaan kuvan merkitys on lähinnä symbolinen – kun kuva pitää olla, se laitetaan. Lukijalle kuva teksteineen ei välttämättä anna mitään uutta tietoa tai iloa.

Kuvien vähydestä huolimatta Iltalehti.fi jatkaa kuvateksteissään iltapäivälehtimäistä linjaansa. Kuvateksteillä voi olla kapitaalein kirjoitettu otsikko, ja niiden sisältö poikkeaa hieman muista medioista keveydellään. Lähteet ovat kuitenkin selvästi näkyvissä, joten kepeydestä huolimatta kuvatekstien informaatio on myös luotettavaa.

Yle.fi on yleisradiomaiselle, asialliselle tyylilleen uskollinen kuvatekstien suhteen. Kuvatekstit ja lähteet ovat merkitty huolellisesti, mutta ylimääräisiä höpinöitä kuvatekstit eivät sisällä. Niistä selviää lähinnä se, mitä kuvassa on ja mistä se on hankittu.

Kuvatekstin sijoittamisessa on myös eroavaisuuksia. Jotkut tekstit ovat näkyvissä suoraan kuvan alapuolella (Iltalehti), joissain medioissa kuvateksti pitää itse löytää kuvan alta kursorin avulla (MTV3). Erityisesti tällöin korostuu se, että jos lukijan oletetaan näkevän vaivaa löytääkseen kuvatekstin, pitäisi sen myös antaa löytäjälleen lisätietoa. Itsestäänselvyyksien

toteaminen ei välttämättä tätä tee, jolloin seuraavalla kerralla lukija saattaa jättää vaivan näkemättä. Tämän vuoksi pelkän otsikon toistaminen kuvatekstissä ei välttämättä kannata pitkällä tähtäimellä.

YLE:n internetin ulkomaanuutisten kuvateksteissä käytäntö vaihtelee – välillä sen näkee heti, välillä se pitää osata etsiä. Selkeys onkin yksi tärkeä seikka internetistä uutisia luettaessa. Helsingin Sanomat toistaa internetsivuillaan jutun otsikon kursorikuvatekstissä, mutta toimittaja kirjoittaa kuitenkin toisen, yleensä täsmällisen ja lisätietoa tuovan kuvatekstin kaikkien nähtäville kuvan alle.

10 Kuvatyyppi kertoo ajankohtaisuudesta

Välillä kiireessä helpottaa, kun toimitusjärjestelmän kuvapankista löytyy runsaasti valmiita kuvia. Aina kuvatoimistoilta ei edes löydy sopivaa kuvaa tai se ilmestyy viiveellä, joten kuvituskuvat ja kasvokuvat ovat arkipäiväistä materiaalia monessa uutistoimituksessa. Loputtomasti samoja kuvia ei kuitenkaan voi käyttää ilman että sivuston ajankohtainen ja raikas ilme kärsii.

Tämän tutkimuksen ja mtv3.fi:n kehittämisen kannalta tärkeää tietoa saa myös kuvan tyyppiä erittelemällä. Kuvatyyppillä tarkoitan, millaisia kuvia eri välineissä kahden viikon aikana esiintyi.

Vaihtoehtoina ovat

- grafiikka (kartat, liput, tilastot)
- henkilökuva (miesten ja naisten kuvat on myös eroteltu)
- ensisijainen uutiskuva (kuva suoraan uutisoitavasta tapauksesta, esimerkiksi räjähdysten tuhoista, mahdollisimman reaaliaikainen)
- toissijainen uutiskuva (kuva asiasta, joka on jo mennyttä, mutta jonka käsittely jatkuu, esimerkiksi Georgian sodan jälkipuintiin liitetyt panssarivaunukuvat)
- kuvituskuva (selkä kuvituskuva, jota voisi käyttää myös jonkin toisen uutisen yhteydessä, esimerkiksi masentunut ihminen tai sateenvarjo tuulessa)

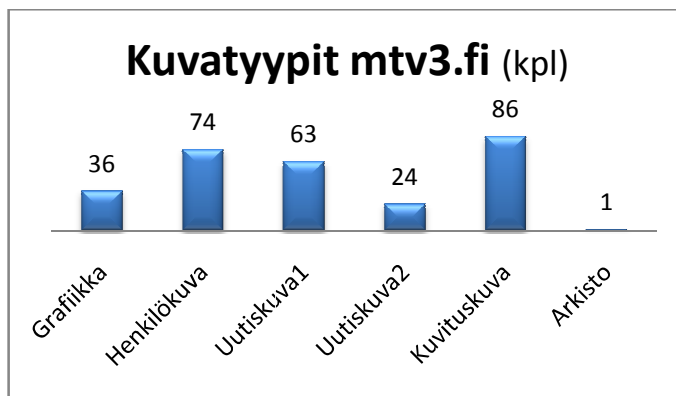
Henkilökuvakin voi olla kuvituskuva, mutta tunnetun tai uutisessa muuten ”puhuvan” henkilön kohdalla tiedot on merkitty henkilökuva-sarakkeeseen. Henkilökuvissa ei ole siis selvitetty, miten tuore kuva on, vaan esimerkiksi Venäjän presidentistä Dmitri Medvedevistä kertovassa uutisessa saattaa olla joko tapaukseen liittyvä kasvokuva tai vuosia vanha kasvokuva. Ellei kuvauksen ajankohtaa ole merkitty, tämän työn puitteissa on mahdoton selvittää, missä ja milloin kasvokuva on otettu. Tämän vuoksi selkeät kasvokuvat on merkitty taulukossa henkilökuva-sarakkeeseen, ei tapahtumiin eikä kuvituskuviin. Näin on toimittu myös esimerkiksi inestistä syytetyn Josef Frizlin kasvokuvan kanssa, vaikka hänen kuvansa kuvitti myös muita inestiperheeseen liittyviä uutisia (esim. mtv3.fi, 2.9.2008).

Kuva 12: Josef Frizl (mtv3.fi, 2.9.2008)

Lisäksi taulukosta löytyy sarake myös arkistokuvalle, joka on selkeästi vanha, jo kauan sitten tallennettu kuva. Yksiselitteistä ikärajaa ei tällaiselle kuvalle voi antaa, mutta ne muutamat arkistokuvat, joita tutkimuksen aikana eteen tuli, oli helppo määrittää arkistokuvaksi.

10.1 Mtv3.fi suosii kuvituskuvaa

Kuvio 10: Kuvatyyppit mtv3.fi:ssä 1.9.-14.9.2008

MTV3:n internetsivuilla julkaistiin kahden viikon aikana 284 ulkomaanuutiskuvaa.

Kuvituskuvaa mtv3.fi käyttää runsaasti, sillä 30 prosenttia kuvista luokiteltiin kuvituskuvaksi.

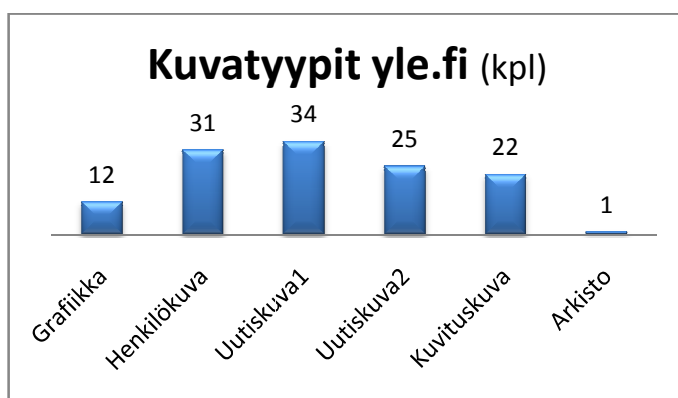
Joka neljäs (26 prosenttia) mtv3.fi:ssä julkaistu ulkomaanuutiskuva on henkilokuva.

Ensisijaisia uutiskuvia sen kuvatarjonnasta oli 22 prosenttia ja toissijaisia uutiskuvia lähes yhdeksän prosenttia.

Grafiikkaa MTV3:n internetisivuilla on melko paljon (13 prosenttia kaikista kuvista).

Arkistokuvia oli kahden viikon aikana ainoastaan yksi kappale.

10.2 Yle.fi panostaa ajankohtaisuuteen

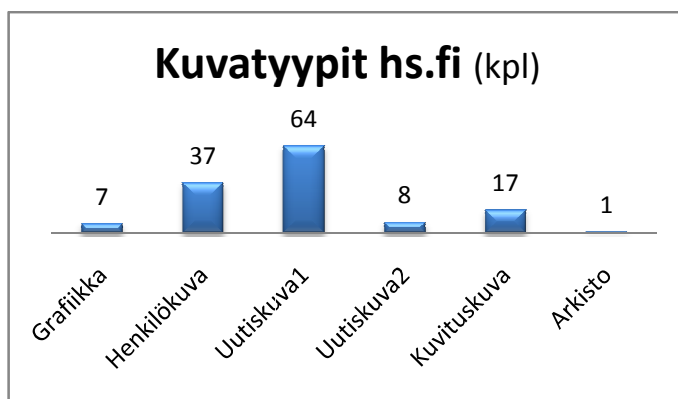

Kuvio 11: Kuvatyytit yle.fi:ssä 1.9.-14.9.2008

YLE julkaisi internetin ulkomaanuutissivullaan tarkastelujakson aikana yhteensä 125 kuvaa. Eniten kuvien joukossa on ensisijaisia uutiskuvia (27 prosenttia). Toissijaisiakin uutiskuvia oli melko runsaasti (20 prosenttia).

Yle.fi:ssä noin joka neljäs (25 prosenttia) kuva täytti henkilökuvan määritelmän. Grafiikkaa yle.fi käyttää melko vähän, sillä niitä oli alle kymmenen prosenttia koko kuvamateriaalista. Myös kuvituskuvaa on melko vähän (18 prosenttia).

10.3 Hs.fi:n kuvat ovat tuoreita

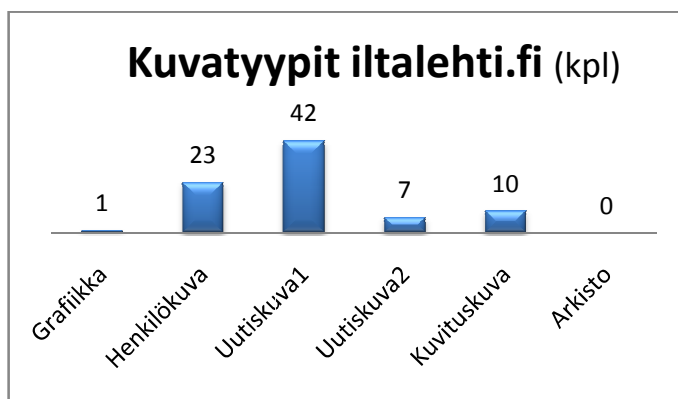

Kuvio 12: Kuvatyytit hs.fi:ssä 1.9.-14.9.2008

Helsingin Sanomat julkaisi internetsivuillaan kahden viikon aikana 134 ulkomaanuutiskuvaa. Hs.fi suosii ulkomaanuutistensa kuvituksessa ensisijaista eli tuoretta, reaaliaikaista uutiskuvaa. Sitä oli koko kuvamateriaalista lähes puolet (47 prosenttia). Toissijaista uutiskuvaa hs.fi:ssä oli vain noin kuusi prosenttia kaikista kuvista.

Hs.fi:ssä kuvitetaan juttuja ensisijaisen uutiskuvan lisäksi henkilökuvilla (28 prosenttia) ja jonkin verran kuvituskuvilla (13 prosenttia). Grafiikkaa on hs.fi-sivustolla vähän (5 prosenttia). Arkistokuvaa on ainoastaan yksi kappale.

10.4 Iltalehti.fi löytää reaaliaikaiset kuvat

Kuvio 13: Kuvatyyppit iltalehti.fi:ssä 1.9.-14.9.2008

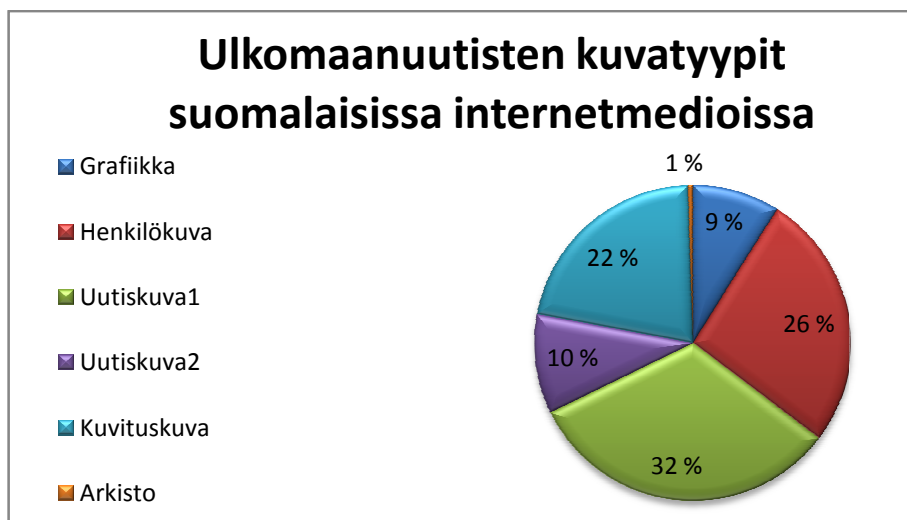
Iltalehdellä oli neljän suomalaisen internetsivuston vertailussa vähiten ulkomaan uutiskuvia, 83 kappaletta.

Niistä yli puolet (51 prosenttia) on ensisijaista uutiskuvaa. Toissijaista uutiskuvaa on vähän, kahdeksan prosenttia.

Iltalehti.fi käyttää melko paljon myös henkilökuvia, sillä lähes kolmasosa (28 prosenttia) julkaistuista uutiskuvista on jonkun henkilön kasvokuva. Kuvituskuvaa on 12 prosenttia.

Iltalehti.fi:ssä käytetään huomattavan vähän grafiikkaa, sillä kahden viikon aikana sen kuvamateriaalin joukossa oli ainoastaan yksi graafinen kuva.

10.5 Yhteenveto suomalaisten nettimedioiden kuvatyypeistä

Kuvio 14: Kuvatyypit suomalaisessa internetmediassa 1.9.-14.9.2008

Yleisesti suomalaisten viestintien kuvista voidaan todeta, että ne ovat ajantasaisia ja tuoreita. Kun laskee mukaan kaikki tutkitut suomalaiset mediat, joka kolmas kahden viikon aikana internetissä julkaistu ulkomaanuutiskuva on ensisijainen uutiskuva. Kuva on siis hankittu juuri kyseistä uutista varten.

Ulkomaanuutisten kuvitus on kuitenkin melko ilmeistä ja yllätyksetöntä. Pääosin toimittajat ovat valinneet uutisiin tavallisia uutiskuvia, jotka jäävät mieleen vain hetkeksi. Seuraavaan juttuun siirryttäessä edellisen kuva on jo haihtunut mielestä.

Luonnollisesti pahimmat onnettomuuskuvat, joissa ruumiit ja ruhjotut raajat ovat pääosassa, on tarkoituksella karsittu pois. Uutistoimistoilta löytyy tällaista materiaalia, mutta suomalaisten medioiden luomien sääntöjen mukaan ne saavat jäädä julkaisematta. Myös surevan omaisen kuvaaminen voi tuntua jonkun mielestä loukkaavalta ja ahdistavalta. Uutistoimitukset valitsevat uutiskuvansa tylsän ja liian rajun väliltä, kultaiselta keskitieltä. Kuva saa järkyttää ja koskettaa, kunhan se on otettu ja julkaistu journalistille määriteltyjen ohjeiden mukaisesti. Ohjeiden mukaan yksityiselämän suoja on otettava huomioon myös kuvia käytettäessä. Myös sairaus- ja kuolemantapauksissa sekä onnettomuuksien ja rikosten uhreista uutisoitaessa on aina noudatettava hienotunteisuutta. (Journalistin ohjeet, Julkisen sanan neuvosto, 27. ja 28.) Onnettomuus, katastrofi tai konflikti, joka tapahtuu kaukana kotimaasta, sallii ehkä vahvemman kuvan koskettaakseen kuin lähellä lukijaa sattunut tapahtuma.

Rajoja on koeteltu kotimaassa muun muassa kouluampumistapauksissa, erityisesti Jokelassa syksyllä 2007, sillä siellä mediaa syytettiin yksityisyyden ja surun häirinnästä. Suomalaista voi nimittäin koskettaa eniten lammen rannalla yksin palava kynttilä, kun aihe itsessään riipaisee sydäntä.

Toissijaisia uutiskuvia on noin 10 prosenttia kaikesta kuvamateriaalista. Tällä tarkoitetaan tässä työssä sellaista uutiskuvaa, joka on ehkä hankittu aikaisemmin jotain muuta uutista varten, mutta jonka käyttö nähdään yhä hyväksytyksi. Esimerkiksi kahden tutkimusviikon aikana julkaistiin useita kuvia Venäjän joukoista Georgian maaperällä, vaikka itse sota loppuikin jo elokuussa 2008. Konfliktin jälkipuinnit jatkuivat kuitenkin vielä syyskuussa, joten näitä sodan aikana hankittuja kuvia panssariajoneuvoista ja sotilaista (kuva 13) käytettiin vielä syyskuussakin (esimerkiksi uutisessa ”Venäjä keskeytti viisumien myöntämisen georgialaisille”, mtv3.fi 3.9.2008).

Kuva 13: Venäjä keskeytti viisumien myöntämisen georgialaisille (mtv3.fi, 3.9.2008)

Internetin uutismaailmaan kuuluvat läheisesti myös ilmiöistä ja tutkimuksista uutisoiminen. Kahden tarkkailuviikon aikana julkaistiin esimerkiksi useita ulkomaisiin tutkimuksiin pohjautuvia terveysuutisia (Syysmasennuksen syynä serotiinivaje, hs.fi 9.9.2008, kuva 14) ja tieteeseen ja tietotekniikkaan liittyviä juttuja (Roskapostin määrä riippuu osoitteen alkukirjaimesta, yle.fi 1.9.2008; Kärpänen aistii heti lätkäisijän, hs.fi 1.9.2008, kuva 15), joiden kuvittaminen juuri kyseiseen uutiseen sopivalla uutiskuvalla olisi hankalaa. Tällöin kuvituskuva on käytännöllinen ratkaisu jutun kuvittamiseen. Joskus toimittaja joutuu lisäämään juttuunsa kuvituskuvan, koska mitään muuta vaihtoehtoa ei ole tarjolla.

Kuva 14: Kuvituskuva syysmasennukseen (hs.fi, 9.9.2008)

Kuva 15: Kuvituskuva kärpäsjuuttuun (hs.fi, 1.9.2008)

Kuvituskuva voi kuitenkin olla myös niin sanottu helppo ratkaisu. Kärjistettynä ilmaisten minkä tahansa sotauutisen voisi kuvittaa ase- tai liikenneonnettomuuden höystää lähikuvalla pyöristä tai sumuisesta autotiestä. Edellä mainitun kaltaiset kuvituskuvat eivät myöskään tuo lukijalle mitään uutta tietoa, eikä sellaisiin kuviin saa järkevästi informatiivista, tuoretta kuvatekstiäkään. Tämän vuoksi kuvituskuvi- olemassaolo ei ole paras toimituksellinen ratkaisu, jos uutisten halutaan vaikuttavan tuoreilta ja ajankohtaisilta.

Kartta on kätevä ja helppo tapa osoittaa lukijalle yhdellä silmäyksellä, missä päin maailmaa uutisessa ollaan. Erityisesti kaukana, suomalaisille yleisesti tuntemattomammissa kohteissa tapahtuneet, uutisoimisen arvoiset asiat on hyvä näyttää kartalla ainakin jossain kuvassa. Jutussahan voi olla useampikin kuin yksi kuva. Kahden viikon aikana karttoja oli esimerkiksi Georgian sodan jälkipuolteen kertovissa uutisissa. Tämä lienee perusteltu ratkaisu, sillä tuskin

kovinkaan moni suomalainen osaisi suoralta kädeltä merkitä Etelä- ja Pohjois-Ossetian ja Abhasian kartalle.

Grafiikan runsautta selittävät ainakin osin myös kahden viikon aikana olleet lukuisat säähän ja myrskyyn liittyvät uutiset.

Lippu on helppo tapa kuvittaa uutinen, joka tapahtuu kaukaisessa, pienessä maassa, jossa ei välttämättä ole kuvatoimistojen työntekijöitä ja jonka aihe on vaikeasti käsiteltävä. Loppujen lopuksi lippu ei kuitenkaan ole millään tavalla informatiivinen uutisnälkäiselle lukijalle.

Henkilökuvaa käytetään runsaasti suomalaisissa viestimissä. Tämä johtuu varmasti osittain henkilökuvan helppoudesta – sen voi hakea oman toimituksensa kuvapankista milloin tahansa, sen ei välttämättä tarvitse olla tuore kuva kyseisestä henkilöstä. Toinen syy henkilökuvien runsauteen on uutisten rakenne internetissä. Jutun ei aina tarvitse olla täysi kokonaisuus, vaan esimerkiksi yhden ihmisen julkilausuman, esityksen, puheen tai mielipiteen voi internetissä uutisoida omana juttunaan. Tällöin puhujan kuvalla on helppo kuvittaa uutinen. Uutiseen voi linkata myöhemmin muita aiheeseen liittyviä uutisia.

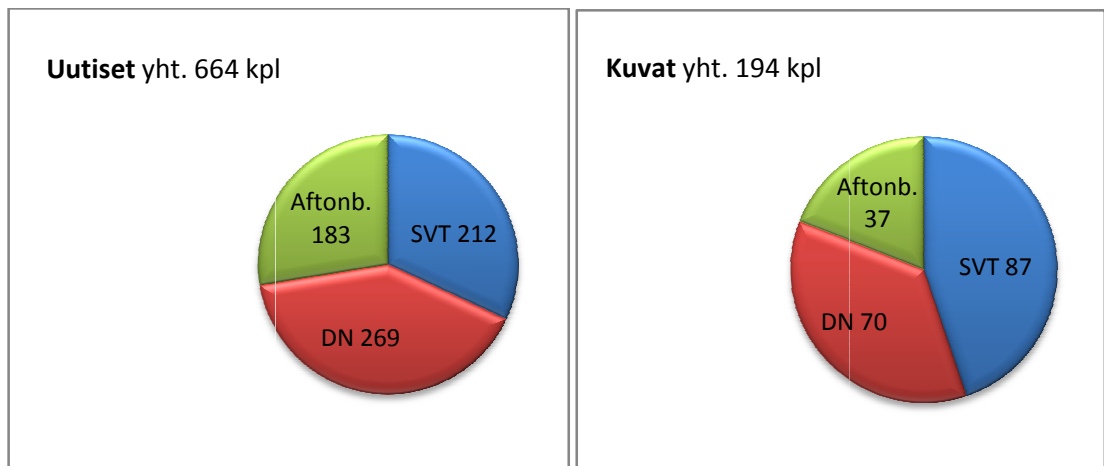
11 Ulkomaanuutiskuvat ruotsalaisessa internetmediassa

Työhön MTV3:n multimediatoimituksessa kuuluu paljon ulkomaalaisten uutiskanavien seuranta. Pelkästään uutistoimistojen materiaalin kopiointi ja editointi ei siis riitä, vaan kaikkien internet-uutisia tekevien toimittajien työhön kuuluu seurata niin eurooppalaisten maiden kuin kaukomaidenkin tapahtumia aikansa ja kielitaitonsa mukaan. Yleensä nämä julkaisut tarjoavat pieniä, kevyempiä tai paikallisia mutta mielenkiintoisia uutisia, mutta joskus niiden kautta saa myös jo valmiiseen juttuun uusia näkökulmia tai uusia ideoita.

Itse olen seurannut melko paljon ruotsalaisia medioita. Minulle on jäänyt sellainen mielikuva, että ruotsalaismediat ovat ajankohtaisia ja nopeita reagoimaan maailmalla tapahtuviin asioihin. Tämän vuoksi halusin ottaa muutaman ruotsalaisen internetmedian tarkastelun mukaan opinnäytetyöhöni. Haluan selvittää, vahvistaako tutkimukseni ennakko-odotukseni ja jos näin on, niin millaisia asioita suomalainen media, pääasiassa mtv3.fi, voisi oppia länsinaapuristamme. Mukana kahden viikon seurannassani (1.9.-14.9.2008) olivat siis svt.se:n, dn.se:n ja aftonbladet.se:n ulkomaanuutiset ja niiden kuvitus.

11.1 Ruotsalaisissa nettimediaissa vähemmän kuvia ja juttuja

Ruotsalaismediat käyttävät selvästi suomalaisia vähemmän kuvia ulkomaanuutisissaan. Myös juttuja julkaistiin seuranta-ajanjaksolla vähemmän. Kaikki kolme ruotsalaismediaa mukaan lukien kahden viikon aikana noin 30 prosenttia jutuista oli kuvitettu. Suomalaisilla uutissivustoilla vastaava määrä oli 40 prosenttia. Tästä ryhmästä olen jättänyt mtv3.fi-sivuston pois, jotta luku olisi vertailukelpoinen, sillä tutkin neljää suomalaista ja kolmea ruotsalaista mediaa. Mtv3.fi jää pois myös siitä syystä, että muille suomalaismedioille löytyy tästä tutkimuksesta samaa kategoriaa edustava vastine Ruotsista (yleisradio, sanomalehti ja iltapäivälehti).

Kuvio 15: Uutisten ja kuvien määrä ruotsalaisessa internetmediassa 1.9.-14.9.2008

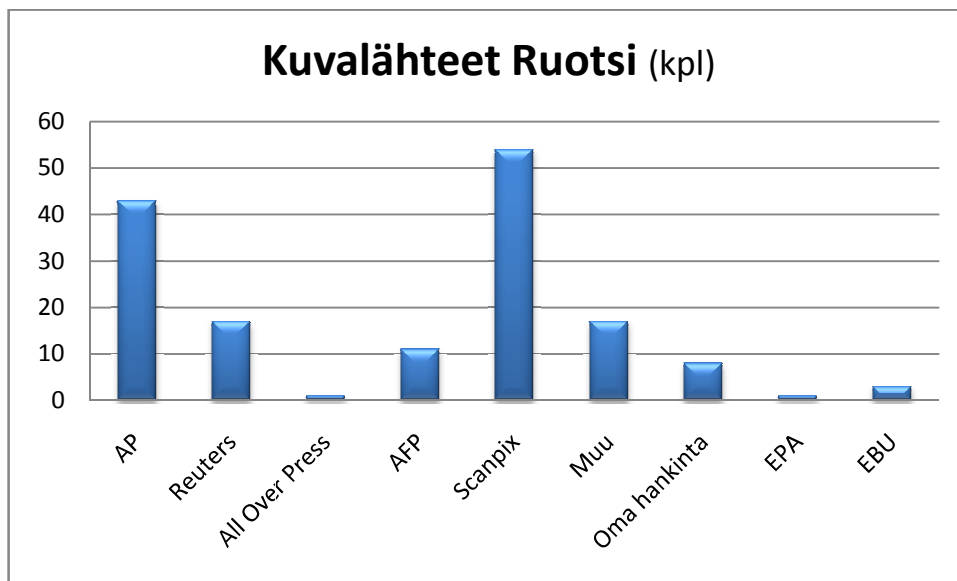
Eniten ulkomaan uutisia julkaisi Dagens Nyheterin internetsivusto dn.se. Olen käyttänyt ruotsalaismedioiden uutisvalinnassa samoja kriteereitä kuin suomalaisissakin, eli olen valinnut tarkasteluun perusuutiset, en taustasivuja. Kaikista medioista nämä uutiset löytyivät helposti nyheter-världen –polulta.

Ulkomaan uutiskuvia löytyi eniten yleisradioyhtiö Sveriges Televisionin internetsivuilta osoitteesta svt.se. Se julkaisee yli 40 prosenttia ulkomaan uutisistaan kuvallisena.

Selvästi vähiten sekä uutisia että kuvia on iltapäivälehti Aftonbladetilla. Sen uutisista alle 20 prosenttia on kuvallisia. Tähän vaikuttaa se, ettei etusivun kuvitusta ja taustajuttuja ole laskettu mukaan. Aftonbladetilla on nimittäin monta juttua, joihin on tehty etusivulle kuvallinen lööppi, mutta itse uutinen on vain tekstiä.

Kuvien määrä on kuitenkin tässä tapauksessa toissijaista, sillä halusin ulkomaalaisia medioita mukaan tutkimukseen voidakseni verrata pääasiassa ulkomaan uutiskuvien ja kuvatekstien laatua ja sisältöä. Tarkastelen myös kuvien lähteitä ja niiden merkintöjä.

11.2 Uutiskuvien lähteet ruotsalaisissa nettimedioissa

Kuvio 16: Kuvalähteet ruotsalaisissa nettimedioissa 1.9.-14.9.2008

Ruotsalaismediat käyttävät ulkomaanuutistensa kuvituksessa pääasiassa kuvatoimistojen kuvia. Esimerkiksi yleisradioyhtiö SVT on liittänyt 72 prosenttiin kuvistaan (63 kappaleeseen) lähdemerkinnät. Sen internetsivustolla olevat kuvat on muutamaa omaa tuotantoa olevaa kuvaa lukuunottamatta hankittu kuvatoimistoilta. SVT suosii pääasiassa kuvatoimisto Scanpixiä (58 kuvaa).

Dagens Nyheterin internetsivuilla kuvalähde on näkyvillä 87 prosentissa kuvista (61 kappaletta). Dn.se-sivuilla käytetään myös pääasiassa kuvatoimistojen otoksia, mutta muutama (5) omaa hankintaa oleva kuva on myös joukossa. Dn.se-sivustolla oli myös 10 sellaista kuvaa, jotka menivät kategoriaan muut lähteet. Dn.se-sivuilla käytetään monipuolisesti eri kuvatoimistoja ja muita kuvalähteitä, mutta eniten kuvia (29 kappaletta) on hankittu AP:lta.

Aftonbladetin internetsivuilla noin 84 prosenttia kuvista sisältää lähdetiedot. Muiden tapaan myös Aftonbladet hankkii lähes kaikki kuvansa kuvatoimistojen kautta, muut lähteet – kategoriaan menee kolme kahden viikon aikana julkaistuista kuvista. Yhtään omaa tuotantoa olevaa kuvaa ei Aftonbladetilla ollut. Dagens Nyheterin tavoin Aftonbladet käyttää paljon AP-kuvatoimistoa (18 kuvaa).

Svt.se-sivustolla on kaikista muista tutkimistani medioista poikkeava tapa käyttää videokuvaa. Uutisen ensimmäisenä pääkuvana on hyvin usein suuri pysäytyskuva, jota klikkaamalla video

lähtee pyörimään, ja lukija pääsee katsomaan multimediaraportin kyseisestä aiheesta. Multimedialla tarkoitan sitä, että uutisjutussa käytetään tekstiä, liikkuvaa kuvaa, pysäytyskuvia sekä ääntä samassa jutussa. Tämä selittää siis myös sivuilla olevien kuvien pienempää lähdemerkintälukua, sillä näissä videojutuissa ei ole kuvalähdettä. Osa voi olla toimittajan itse kuvaamaa materiaalia, osa ostettu kuvatoimistoilta. Koska videokuvan lähdettä ei mainita, on tällainen multimediajuttu jäänyt kategoriaan ”ei lähdettä”. Sen sijaan sivustolla käytettyihin valokuviiin on merkitty lähteet huolellisesti.

Suurimmat erot kuvien lähteissä verrattuna suomalaismedioihin löytyvät painotuksista. Ruotsissa (pääasiassa SVT) käytetään runsaasti Scanpixiä, joka on vuonna 1999 perustettu pohjoismainen kuvatoimisto. Sen juuret ovat Norjassa, mutta myöhemmin siihen on liittynyt uutistoimistoja niin Ruotsista, Tanskasta kuin Virostakin. AP:ta käytetään tasaisesti niin Suomessa kuin Ruotsissakin, mutta sen sijaan Suomessa paljon käytetyn kuvatoimisto EPA:n kuvia julkaistiin Ruotsissa kahden seurantaviikon aikana vain yksi kappale.

11.3 Kuvatestit ruotsalaismedioiden ulkomaan uutiskuvissa

Kuvatestit ovat hyvin samantyyppisiä samanlaisissa medioissa sekä Suomessa että Ruotsissa. Yleisradioyhtiö SVT:n internetsivuilla kuvatestit ovat samanlaisia kuin yle.fi:ssä, eli kuvateksti on tiivis ja asiallinen. Pääosin kuvateksti kertoo lukijalle, mitä kuvassa on ja mistä se on hankittu. Ne ovat siis muutamaa lukuunottamatta täydellisiä kuvatekstejä, jolla tarkoitetaan sekä kuvan sisällön että alkuperän kertomista.

Sanomalehti Dagens Nyheterin internetsivujen ulkomaan uutisten kuvat ovat kuin Helsingin Sanomissa. Vain muutama kuva julkaistiin ilman kuvatekstiä, sillä 91 prosenttiin kuvista oli liitetty mukaan kuvaa avaava teksti. Kuvateksti kertoo myös lähteen lähes kaikissa kuvissa. Kuten hs.fi suomalaismedioiden vertailussa, dn.se on kuvatekstien osalta ruotsalaisista monipuolisin. Suurin osa kuvateksteistä on yksityiskohtaisia ja ajankohtaisia. Dn.se-sivuston kuvateksteissä on lähes poikkeuksetta kuvaan liittyvää lisätietoa ja –arvoa.

Aftonbladet.se-sivuilta kuvateksti löytyy 35 kuvasta eli kahta lukuunottamatta kaikista ulkomaan uutisten kuvista. Näistä reilusti suurin osa eli 28 kappaletta on täydellisiä kuvatekstejä lähteineen ja selityksineen. Iltaapäivälehti Aftonbladet käyttää kuvateksteissään samanlaisia keinoja kuin suomalainen Iltalehti eli kuvatekstissään voi olla otsikko, joka on usein vielä kirjoitettu kapitaalein huomiota herättääkseen. Kuvatekstiin on pyritty myös löytämään

erilainen näkökulma kuin muissa medioissa, niin sanonut human interest –aiheet pyörivät vahvasti myös kuvan elementeissä. Tämä tosin johtuu uutisten iltapäivälehtimäisistä eli kevyemmistä uutiskriteereistä, jolloin myös uutiskuvat ovat samansuuntaisia.

11.4 Ruotsalaisten nettimedioiden kuvatyypit

Suuria eroja suomalais- ja ruotsalaismedioiden kuvatarjonnan tyypeissä, aiheissa tai tasossa ei kahden viikon aikana ollut. Eniten Ruotsissa julkaistiin ensisijaisia uutiskuvia, jotka ovat siis juuri kyseiseen uutiseen ja tapahtumaan liittyviä kuvia. Näitä kuvia oli kaikilla tutkituilla ruotsalaisilla internetmedioilla eniten.

Henkilökuvia ruotsalaisissa internetmedioissa käytetään vähemmän kuin Suomessa. Naisia näkyi vähemmän kuin miehiä (20 mieshenkilöä, 7 naista) kuten Suomessakin.

11.5 Yhteenvetoa ruotsalaismedioiden ulkomaan uutiskuvituksesta

Olin kuitenkin yllättynyt siitä, että ennakko-odotukseni ruotsalaismedioiden ulkomaan uutiskuvien vahvuudesta ei saanut suurta tukea tutkimuksestani. Kuvat eivät olleet näkyvämmiin tai suuremmin esillä kuin Suomessa. Kuvat olivat kuitenkin tuoreita ja informatiivisia, ja kuvituskuvaa käytetään Ruotsissa myös vähemmän, joten ajankohtaisuuden tunne on vahvempi. Kuvia oli kuitenkin selvästi vähemmän kuin Suomessa.

Vaikuttaa siis siltä, että kuviin liittyvät määritelmät ja toimintatavat ovat pohjoismaiset rajat ylittäviä. Erot syntyvät enemmänkin uutisgenren eli yleisradioyhtiöiden ja iltapäivälehtien välillä kuin suomalaisen ja ruotsalaisen internetmedian välillä. Tunne siitä, että ruotsalaisen median uutisjuttu olisi tuorempi ja ajankohtaisempi liittyy siihen, että Ruotsissa on otettu multimediaelementit vahvemmin ja rohkeammin käyttöön. Esimerkiksi svt.se-sivuston uutisjutut tarjoavat niin tekstimuotoisen uutisen kuin videoraportin samassa uutisessa. Videojuttu toimii myös uutisen kuvana, joten se tuo lisäarvoa sekä videojutun katsovalle että pelkän tekstiversion lukijalle. Muiltakin medioilta löytyy toki videomateriaalia, mutta ne on ikäänkuin piilotettu juttuun ja usein vielä erillisen linkin taakse. Multimediaosaaaminen on siis pidemmällä Ruotsissa.

12 Suurvallat ja miehet hallitsevat ulkomaanuutisten maailmaa

Keski-ikäiset miehet ja suurvalloista kertovat uutiset hallitsivat kahden viikon tutkimusajanjaksoani. Osin tämä johtuu kyseisen ajan uutistapahtumista (Yhdysvaltojen myrskyt ja lähestyvät presidentinvaalit, Georgian sodan jälkipuinti), mutta jos on nainen, köyhä tai asuu kehitysmaassa, on vaikeaa saada oma ääni kuulumaan globaalissa uutismaailmassa. Tämän tunteen olen saanut jo aikaisemmin mediaseuraamiseni kautta, mutta sitä tukevat myös opinnäytetyöni lisäksi lukuisat muut tutkimukset.

12.1 Ulkomaanuutistutkimuksia hyödynnetään monilla aloilla

Ulkomaanuutisiin liittyvä tutkimus on selvittänyt pääosin sitä, mitkä tapahtumat valikoituvat uutisiksi eri puolilla maailmaa ja miten kansainväliset tapahtumat raportoidaan eri maissa. Tämä tutkimus on kiinnostanut tutkijoita, koska ulkomaanuutisilla on vaikutusta muun muassa siihen, miten suuri yleisö näkee muut maat. Täten ulkomaanuutisointia koskevaa tutkimusta on voitu hyödyntää paitsi viestinnän tutkimuksessa, myös muilla tieteenaloilla.

Tässä opinnäytetyössä sovelletaan myös niitä tutkimuksia, jotka koskevat ulkomaanuutista kokonaisuutena. Vaikka opinnäytetyössäni pääosissa ovat kuvan analysointi ja toimitusprosessit, erilaisista ulkomaanuutisten virtaa koskevista tutkimuksista saa hyvin pohjatietoa kuvan käyttöön liittyville havainnoille. Onhan kuva yksi osa uutista siinä missä tekstikin.

Yksi ensimmäisistä vertailevista ulkomaanuutistutkimuksista oli vuonna 1951 toteutettu yhden viikon uutisten vertailu 17 maan 17 lehdessä. Tämän tutkimuksen mukaan kotimaanuutisille annetaan yleensä suurempi painoarvo kuin ulkomaanuutisille. Yksikään tuolloin tutkituista lehdistä ei pyrkinytkään pitämään kattavan uutisoinnin takaavaa ulkomaankirjeenvaihtajien verkostoa. Lehdet julkaisivat uutistoimistojen tekstit pääosin sellaisenaan tai toimitetussa muodossa. (Pietiläinen 1998a, 20-21.)

12.1.1 Galtungin kriteeristö uutismittarina

Yksi hyvä mittari tarkastella sitä, mitä missäkin maassa julkaistaan uutisena ja mitä ei, on Johan Galtungin vuonna 1965 kehittämä uutiskriteeristö. Yksinkertaistettuna voisi sanoa, että mitä

useampi Galtungin kriteereistä täytyy, sitä varmempaa jutun julkaiseminen on. Lyhyesti esitettynä kriteerit ovat

- toistuvuus
- voimakkuus
- yksiselitteisyys
- kulttuurinen merkittävyys
- odotettavuus
- yllätyksellisyys
- jatkuvuus
- päivän valikoima
- eliittihenkilöt
- henkilöitävyys
- negatiivisuus
- positiivisuus

(Galtung & Ruge 1965, 64-91.)

Galtungin kriteereitä voi myös käyttää ulkomaanuutisen kuvitusta analysoitaessa. Mitä useampi uutisen kriteeristä täyttyy, sitä varmemmin uutinen julkaistaan ja sitä varmemmin siihen hankitaan kuvitus. Kuvitukseen saatetaan myös panostaa näiden kriteerien pohjalta: uutiseen, joka ei yllätä eikä kerro eliittihenkilöistä, ei välttämättä etsitä uutta kuvaa. Se voidaan julkaista joko kuvattomana tai vaihtoehtoisesti siihen napataan kuva arkiston kätköistä.

Lukuisten muidenkin tutkimusten mukaan uutisten ongelma ei ole niinkään joillekin maille annettu huomio vaan se, että suurelle osalle maista annetaan hyvin vähän huomiota.

Uutistoimintaan vaikuttaakin pitkälti se, että uutistoimistot valitsevat joitain tapahtumia, jotka pääsevät levitykseen. Useimmiten kansainväliseen levitykseen pääsevät epätavalliset ja kielteiset tapahtumat.

12.1.2 Kulttuurinen läheisyys vaikuttaa uutiskynnykseen

Yksi laajamittaisimmista kansainvälisistä ulkomaanuutistutkimuksista on Unescon ja tiedotustutkijoiden kansainvälisen järjestön (IAMCR) toteuttama Foreign News in the Media, jossa analysoitiin ulkomaanuutisia kahden viikon ajan keväällä 1979. Lehtien sisällä aineistoa karsittiin niin, että mukaan otettiin vain varsinaisten uutissivujen ja etusivujen aineisot.

Tutkimuksessa havaittiin, että ulkomaanuutisten valinnassa noudatetaan kaikkialla samanlaista kaavaa. Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta eniten palstatilaa saivat omaa maantieteellistä aluetta koskevat uutiset. Oman alueen jälkeen eniten tilaa saivat Yhdysvallat ja Länsi-Eurooppa. Vasta kolmannella sijalla olivat ne kehitysmaat, joissa tapahtui jotain uutisarvoista. Aihealueista eniten palstatilaa saivat ulkopoliittikka, sotilasasiat ja talous. Painottamiseen vaikutti luonnollisesti myös se, että esimerkiksi talouden ja urheilun erikoissivut jätettiin tutkimuksesta syrjään.

Suomen ulkomaanuutiset noudattelivat muiden maiden kaavaa sillä erotuksella, että Itä-Euroopasta kerrottiin hieman enemmän kuin muualla Länsi-Euroopassa. Suomi oli ainoa Länsi-Euroopan maa, jossa idästä kerrottiin enemmän kuin Pohjois-Amerikasta. Kulttuurinen läheisyys vaikuttaa vahvasti uutisaiheiden valintaan. Termillä tarkoitetaan historiallisia ja kulttuurisiteitä ja osaksi myös taloudellisia ja poliittisia suhteita. Kulttuuriset vaikutteet ovat melko pysyviä ilmiöitä. Myös ulkomaankirjeenvaihtajat sijoittuvat useimmiten maantieteellisesti, poliittisesti tai kulttuurisesti läheisiin maihin. (Pietiläinen 1998a, 26-28.)

Vuoden 1995 uutisvirtatutkimus on yksi kansainvälisistä vertailevista uutistutkimuksista. Se käsittää yhteensä 63 000 uutista Suomen lisäksi 44 maasta. Kaikkien maiden uutismateriaali ei ole aivan vertailukelpoista muun muassa pienempien otosten ja lyhyemmän tutkimusjakson vuoksi. Lisäksi tutkimukseen osallistui useita koodaajia eikä maiden välisiä reliabiliteettitestejä ole tehty, joten vertailuun pitää suhtautua varauksella. Erityisesti laadullisen pohdinnan tulokset voivat olla vääristyneitä kulttuuristen erojen takia. Yksiselitteisten muuttujien suhteen tutkimus on kuitenkin kohtuullisen luotettavalla pohjalla. (Pietiläinen 1998c, 64-65.)

Tämä vuonna 1995 tehty tutkimus on hyvä pohja myöhemmille tutkimuksille sen laajuuden vuoksi. Se myös tukee vuonna 1979 tehtyä ulkomaanuutistutkimusta, jonka mukaan oma maanosia kiinnostaa eniten, samoin Pohjois-Amerikka ja Länsi-Eurooppa. Aineiston keräämisajan merkittävät uutistapahtumat vaikuttivat luonnollisesti joidenkin maiden tärkeyteen. Esimerkiksi Ranskan suorittamat ydinkokeet Mururoan saarella nostivat tämän pienen Tyynenmeren saaren uutisotsikoihin.

Tutkimuksessa huomattiin myös se, että naapurimaiden välillä on eroja. Pienemmän naapurin asiat eivät juuri kiinnosta isompaa naapuria, mutta pienempi maa uutisoi isomman asioista aktiivisesti.

Vuonna 1995 tehdyn tutkimuksen tulokset, jotka liittyvät uutisaiheisiin, eivät ole tässä työssä vertailukelpoisia. Tutkimus käsitti nimittäin myös urheilu- ja talousaiheiset uutiset, joita tässä opinnäytetyössä ei ole otettu huomioon. Sen lopputulos on kuitenkin mielenkiintoinen: yli puolet ulkomaan uutisista liittyi politiikkaan, talouteen ja konflikteihin. Viihde- ja human interest -painotteiset uutiset kattoivat noin seitsemän prosenttia.

Tutkimuksen perusteella myönteisimmin uutisoitiin Pohjois-Amerikasta - vain joka neljäs uutinen oli kielteinen. Muiden maanosien uutisista myönteisten ja kielteisten uutisten osuus oli suurin piirtein tasan puolet. Kehitysmaista ja länsimaista kertovien uutisen vertailussa on huomattu, että kehitysmaita koskevissa uutisissa kielteiset aiheet painottuvat. Myös teollisuusmaista kerrotaan kielteisiä uutisia, mutta muunlaiset aiheet tasapainottavat kuvaa. (Pietiläinen 1998c, 66-76.)

12.2 Ulkomaan uutisissa esiintyvät maat suomalaisissa medioissa

Ulkomaan uutisten määrä Suomen medioissa on vuosien saatossa kasvanut. Vuonna 1995 tehdyn laajan uutisvirtatutkimuksen perusteella suomalaisissa medioissa mainitut maat jakautuivat maanosittain siten, että kaksi kolmasosaa uutisista kertoi Euroopasta. Sen jälkeen tulivat Pohjois-Amerikka ja Aasia. Kehitysmaiden osuus uutisissa oli vain noin kuudesosa. (Pietiläinen 1998b, 85-87.)

Verrattaessa vuoden 1995 tutkimusta aiempiin tutkimuksiin voidaan todeta, että ulkomaiden näkyminen Suomen uutisissa on muuttunut melko vähän. Selvin muutos verrattuna vuoteen 1961 on - uutisten määrän kasvun lisäksi - se, että Afrikan osuus ulkomaan uutisissa on pudonnut puoleen ja Aasian osuus kaksinkertaistunut.

Huomattava osa uutisissa esiintyvistä maista on pysynyt samassa suhteellisessa asemassa eri vuosikymmenillä tehdyissä tutkimuksissa. Esimerkiksi vuosien 1961, 1979 ja 1995 ulkomaan uutistutkimuksissa kuusi maata on pitänyt paikkansa kymmenen suosituimman maan joukossa. Merkittävää on myös se, että vuonna 1995 Yhdysvallat oli ainoa Euroopan ulkopuolinen maa, joka nousi top 10 -listalle. Tässä on kuitenkin otettava huomioon se tosiasia, että monissa tutkimuksissa mukana ovat myös urheilu- ja viihdeaiheiset uutiset. Varsinkin viihteen saralla Yhdysvallat on johtava maa Hollywood-näyttelijöineen ja pop-laulajineen. Tämän vuoksi nämä tutkimukset ovat tässä opinnäytetyössä mukana ainoastaan suuntaa antavina, ei suoraan vertailukelpoisina teorioina.

Ulkomaanaineiston ja ulkomaankaupan väliltä on tutkimuksissa löydetty selvä ja melko pysyvä yhteys. Ne maat, joiden kanssa käydään kauppaa, ovat hyvin edustettuina myös muissa kuin talouspainotteisissa uutisissa. Aineiston tarkastelu on myös osoittanut, että maailmassa tapahtuvilla asioilla on melko vähäinen vaikutus siihen, mitkä maat pysyvät suomalaismedioiden otsikoissa. Vuoden 1995 tutkimuksessa esimerkiksi Venäjä oli kuitenkin vasta sijalla 7, kun vielä vuonna 1974 Neuvostoliitto oli sijalla 2. (Pietiläinen 1998b, 92, 98-107.)

12.2.1 Suurvallat vahvoilla syyskuussa 2008

Seuranta-ajanjaksolla 1.9.-14.9.2008 neljässä suuressa suomalaismediassa julkaistiin yhteensä 1 118 ulkomaanuutista, joiden yhteydessä oli 625 kuvaa.

Tutkimuksessa itseni yllätti uutiskynnyksen ylittäneiden maiden lukumäärä. Yhteensä mediat julkaisivat juttuja yli 93 eri maasta, joista jopa 30 maata mainittiin kymmenessä tai useammassa uutisessa.

Tässä työssä on tilastoitu se maa, josta uutinen pääasiassa kertoo. Tähän lukeutuvat niin maassa sattuneet uutistapahtumat, maan ilmiöistä kertominen kuin maan kannanotot. Jos uutinen kertoo kahden maan tapahtumista, kuten esimerkiksi Britannian ja Ranskan välisessä Euro-tunnelissa syttyneestä tulipalosta (esim. ”Eurotunnelissa tulipalo”mtv3.fi 11.9.2008), joka vaikuttaa molempien maiden liikenteeseen, taulukkoon on merkitty molemmat maat.

Odotetusti Yhdysvallat oli tarkastelujakson aikana se maa, josta uutisoidaan eniten. Maan asioista kerrotaan 217 uutisessa. Syynä tähän ovat luonnollisesti lähestyvät presidentinvaalit ja siihen liittyvät spekulatiot, mutta maan rannikolle iski tarkastelujakson aikana myös kaksi hirmumyrskyä. Nämä vaikuttavat Yhdysvaltojen vahvaan asemaan, mutta kuten uutisvirtatutkimuksissa on osoitettu, Yhdysvallat dominoi selvästi maailman uutistarjontaa. Uutistoimistot lähettävät Yhdysvaltoja koskevista tapahtumista paljon enemmän materiaalia kuin jossain muussa maassa tapahtuneista, vastaavista asioista. Ulkomaanuutisointi painottuu Suomessa pitkälti uutistoimistojen tarjomaan materiaaliin, joten toimittajat julkaisevat näitä Yhdysvaltoihin liittyviä uutisia runsaasti.

Huomioitavaa on lisäksi se, että vaikka iltapäivälehti Iltalehdellä oli vähiten uutisia, se kuitenkin julkaisi eniten juttuja Yhdysvalloista. Tämä voi osin johtua siitä, että

presidentinvaaleista ja myrskyistä on helppo saada kansalaisia kiinnostavia, iltapäivälehtimäisempiä juttuja kuin esimerkiksi YK:n lauselmista tai eurooppalaisista poliitikoista.

Toiseksi eniten, mutta selvästi Yhdysvaltoja vähemmän, uutisoitiin Venäjästä. Tämäkin johtuu osin Venäjän ja Georgian edelliskuussa alkaneesta ja päättyneestä konfliktista, jonka jälkipuinnit jatkuivat syyskuussakin. Luultavasti myös muissa Euroopan maissa julkaistiin Venäjä-aiheisia juttuja normaalia enemmän. Venäjä on kuitenkin yksi Suomen tärkeimpiä kauppakumppaneita, ja mailla on myös yhteistä historiaa.

12.2.2 Yhdysvallat jyräsi myös mtv3.fi:ssä

Syyskuun 2008 kahden ensimmäisen viikon aikana mtv3.fi:ssä uutisoitiin eniten Yhdysvalloista (62 kertaa), Venäjästä (22), Ruotsista (13) ja Iso-Britanniasta (12). Yhdysvallat oli siis kirkkaasti se maa, joka näkyi useimmiten mtv3.fi-sivustolla.

Vuonna 1995 tehdyn tutkimuksen mukaan pienemmän naapurimaan asiat eivät juuri kiinnosta isompaa naapuria, mutta pienempi maa uutisoi isomman asioista aktiivisesti (Pietiläinen 1998c, 70). Tämä tulos näkyy myös tässä opinnäytetyössä, sillä Ruotsi on kolmanneksi eniten esillä suomalaisessa mediassa, mutta Ruotsissa ainoastaan yksi Suomesta kertova uutinen ylitti maan suurimpien medioiden uutiskynnyksen (Patrian lahjusepäilyt).

Yhteensä mtv3.fi:n ulkomaan uutissivuilla oli juttuja 40 eri maasta. Näistä 12 mainittiin viisi kertaa tai useammin. Nämä maat ovat Yhdysvallat, Venäjä, Ruotsi, Iso-Britannia, Ranska (9), Kiina (8), Pakistan (7), Thaimaa (6), EU (6), Pohjois-Korea (5), Espanja (5) ja Intia (5). Luettelossa yllättää se, että esimerkiksi Pohjois-Koreasta ja EU:sta on mtv3.fi:ssä uutisoitu lähes yhtä paljon. Tämän kuitenkin selittää osin laskentatapa, jossa EU lasketaan toimijaksi vain selkeästi sen tekemistä päätöksistä kertoviin uutisiin. Jos esimerkiksi Ranska on valittanut EU:n päätöksestä, on toimijaksi katsottu Ranska. Pohjois-Koreaa koskevat uutiset ovat pääasiassa sen johtajan Kim Jong Ilin terveydentilaa ja valokuvia pohtivia uutisia, eli itse maasta, sen kansalaisista tai uutistapahtumista ei suomalaisille kuitenkaan mtv3.fi:n kautta välity kuvaa.

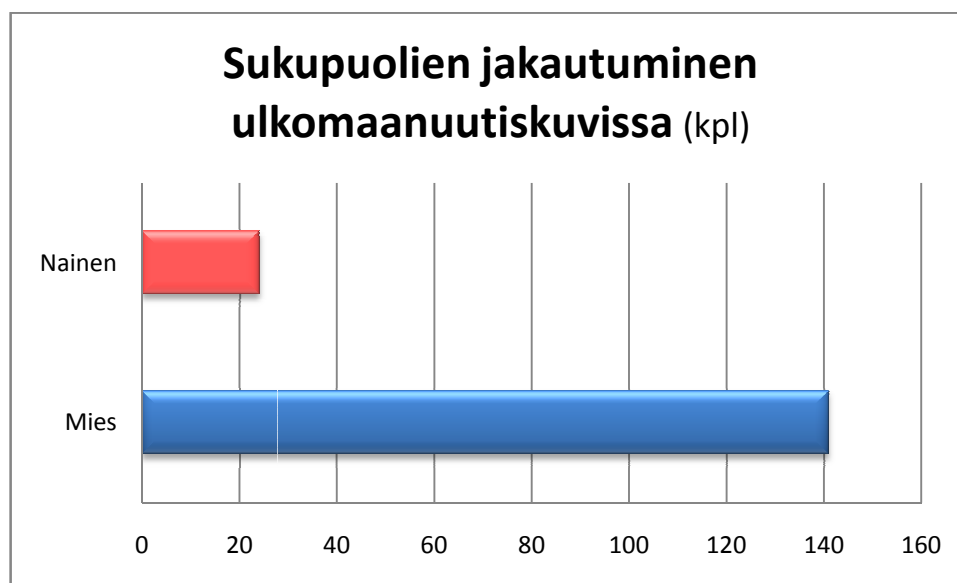
Pakistan pääsee listalle siellä tapahtuneiden tuhoisien pommi-iskujen vuoksi. Thaimaa herättäne kiinnostusta Suomessa muun muassa sen vuoksi, että maa on viime vuosina

kohonnut yhdeksi suomalaisten suosikkilomakohteeksi. Se koetaan siis läheiseksi, joten myös pienemmät uutisaiheet, kuten Thaimaan pääministerin ero, nousevat uutisiksi täällä kaukana Pohjolassakin.

12.3 Naisen kuva nettimediassa

Naisen kuvalla myydään länsimaissa lähes mitä tahansa. Naisen on helppo markkinoida tuotteita. Mallitytöt keikistelevät bussipysäkkien kuvissa mainostaen vaatemerkkejä ja ostoskeskuksia. Nainen on kotikokki, joka voi juuri tällä tai tuolla tuotteella loihtia perheelleen illallisen. Myös kaupan ylähyllyn pornolehdet pullistelevat naisvartaloita ja raukeita katseita.

On kuitenkin yksi paikka, jossa naisen kuvalla ei ole vakiintunutta asemaa – uutismaailma teksteineen ja kuvineen. Nainen houkuttelee kyllä lukijoita, molempia sukupuolia, esimerkiksi MTV3:n internetin etusivulla, mutta nämä naisen kuvalla varustetut jutut johdattavat lukijan pääasiassa mtv3.fi-sivuston muihin osioihin kuin uutisiin.

Kuvio 17: Sukupuolien jakautuminen internetin ulkomaan uutiskuvissa 1.9.-14.9.2008

Kuvio 17 osoittaa, miten suuri ero miesten ja naisten kuvien välillä on. Nainen esiintyi kahden viikon aikana 24 ulkomaan uutiskuvassa, miehistä kuvia julkaistiin 141 kappaletta.

Yksi huomionarvoinen seikka on se, että reilusti yli puolet naisten henkilökuvamäärästä (14) vie Yhdysvaltain varapresidenttiehdokas Sarah Palin. Osa Palinia koskevista uutisista on selkeästi Yhdysvaltain ulkopoliittikaan linkittyviä. Maan presidenttikilpailu oli

tutkimusajankohtana jo vahvasti käynnissä, vaikka itse vaalipäivään oli vielä muutama kuukausi aikaa. Osa Palinia koskevista uutisjutuista oli aiheeltaan kuitenkin kevyitä. Sarah Palinin kuvalla varustetuissa uutisissa kerrottiin niin hänen perheestään kuin pukeutumistyylistään sekä häneen liittyvistä juoruista. Naisesta kertovassa uutisessa kerrotaan siis usein asioita, joiden uskotaan kiinnostavan naisia.

Naisen pitää olla melko kovassa kastissa saadakseen kasvokuvansa uutisiin. Muita kahden viikon aikana esiintyneitä naisia olivat muun muassa Yhdysvaltain ulkoministeri Condoleezza Rice ja Ruotsin kuningatar Silvia. Lisäksi kahden pikkutytön (Madeleine McCainin ja Denise Pipitonen) kuvat julkaistiin heidän katoamiseensa liittyvien uutisten yhteydessä.

Poikkeuksena tunnetuista, vahvoista naisjohtajista ja traagisen kohtalon kokeneista pikkutyttöistä tekivät Yhdysvaltain demokraattien presidenttiehdokkaan, nykyisen presidentin Barack Obaman kenialaisen isoäidin Sarah Hussein Obaman kaksi kuvaa sekä suomalaisen erotiikkaesiintyjä Johanna Tukiaisen henkilökuva. Tukiaisen kuva tosin oli enemmänkin kuvituskuvana Ison-Britannian tekstiviestiskandaalista kertovassa jutussa.

12.3.1 Nainen kuvittamassa uutistapahtumia

Naiseutta ja naisen roolia uutisissa on tutkittu paljon. Esimerkiksi Suomalaisen uutismedian vuosiseurannan aineisto oli ”murskaavan miesvoittoinen” (Suikkanen & Saloniemi & Holma 2008, 88). Kaikista suomalaisessa mediassa äänensä kuuluviin saaneista henkilöistä yli puolet oli miehiä, alle viidennes naisia. Loput olivat tahoja tai muuten määrittelemättömiä puhujia. Luvuissa ei ole suurta eroa vuoden 2006 seurantaan. Aamulehdissä naisten osuus oli hieman kasvanut.

Kuten vuosiseurannassa myös todetaan, miesten ja naisten esille pääsyn vertailu heijastaa epäilemättä yhteiskunnan päätöksentekijöiden miesvaltaisuutta. Vuosiseuranta on paljon laajempi tutkimus kuin tämä opinnäytetyö: siinä on mukana 19 uutisvälinettä ja se käsittää sekä koti- että ulkomaanuutiset. Tämä opinnäytetyö keskittyy vain analysoimaan internetin ulkomaanuutiskuvia, mutta on mielenkiintoista huomata samankaltaisia tuloksia molemmissa tutkimuksissa.

Myös Irma Kaarina Halonen on tarkastellut niitä edellytyksiä, joilla nainen pääsee uutiskuviin. Halosen tutkimus on julkaistu jo vuonna 1996 (ja luonnollisesti toteutettu jo tätäkin aikaisemmin), mutta mielestäni on mielenkiintoista, että samanlaiset asiat painottuvat myös

nykyään, kaksitoista vuotta myöhemmin. Tämän vuoksi käytän Halosen tutkimusta tämän osion pohjana. Yksi Halosen dramaattisimmista huomioista on nimittäin naisen lähes täydellinen näkymättömyys arvostetuimmilla uutisalueilla, kuten taloudessa, elinkeinoelämässä, sotauutisissa tai politiikassa. Myös silloin, kun nainen esiintyy kuvituksena uutisissa, hänen toimintansa esitetään miehisillä ehdoilla. (Halonen 1996, 175-177.)

Henkilökuvia naisista ei siis ole paljon suomalaisissa internetmedioissa tämänkään opinnäytetyön perusteella. Uutiskuvissa naiset kuitenkin esiintyvät. He pesevät pyykkiä tulvivan joen varrella, he katsovat surullisena ohi kulkevia armeijan joukkoja. Myös Yhdysvaltain presidenttiehdokkaiden vaimot poseeraavat miestensä vieressä säihkyen. Nämä havainnot saavat tukea myös Halosen tutkimuksista. Hän kertoo törmänneensä yhä useammin kuviin itkevista ja kärsivistä naishahmoista sotakuvituksen joukossa. Hänen mukaansa ”kuvattaviksi on valikoitunut kauniita ja miesten valtaa pönkittäviä taustanaisia tai sitten tuntemattomia, köyhiä ja itkeviä naisia (Halonen I. 1996, 177)”.

12.3.2 Naiseen liitetyt myytit uutiskuvassa

Irma Kaarina Halonen on jaotellut sotakuviin sisältyviä mytologioita. Hän on erotellut vuosina 1986-1995 keräämistään aineistosta seuraavat hahmot:

- Itkevä nainen – Lemminkäisen äiti
- Tämä myytti viittaa kotiin jääneisiin naisiin, jotka surevat sotaan lähteneitä miehiä. Naisilla on perinteisesti ollut itkijän osa.
- Nainen raunioiden äärellä – Äiti Maa
- Tuhottu koti ja äiti itkemässä raunioilla. Äiti on myös hedelmällisyyden ja uuden alun symboli.
- Naiset itkevät keskenään – Sisaruus
- Kuvassa voi olla myös mies läsnä, kuolleen tai poissaolevana rintamalla.
- Äiti ja lapsi sodan keskellä – Madonna ja lapsi
- Miehet naisia pelastamassa – Sankarit
- (Lyhennetty Irma Kaarina Halosen kirjoituksesta Äiti, minulta meni käsi! 1996, 178)

Näihin myytteihin sopivat naiskuvat löytyvät myös syyskuun kahden ensimmäisen viikon uutistarjonnasta. Kuvat eivät ole vain sotauutisista, vaan tähän jaotteluun on otettu mukaan myös onnettomuus- ja luonnonkatastrofiuutiset. Lisäksi myyttejä on tulkittu suurpiirteisesti.

Lemminkäisen äiti –myytissä nainen suree sotaan lähteneitä miehiään. Eräänlainen esimerkki tästä on YLE:n internetsivujen ulkomaan uutisissa köyhien maiden terveydenhuollosta kertovassa uutisessa (yle.fi 12.9.2008, kuva 16). Siinä kaksi afrikkalaista naista on hakemassa juomavettä, mutta vain toisen kasvot näkyvät. Hän on väsyneen ja surullisen näköinen. Katsoja saa vaikutelman, että hän hoitaa käytännön asioita kaiken köyhyyden keskellä surren mahdollisesti menetettyä miestänsä.

Kuva 16: Itkevä nainen -myytti uutiskuvassa (yle.fi, 12.9.2008)

Äiti Maa –myytissä nainen suree menetettyä kotiaan, mutta on samalla uuden alun symboli. Helsingin Sanomat julkaisi Kuubaa moukaroineesta myrskystä kertovan uutisen yhteydessä kuvan naisesta, joka nojaa tuhoutuneen kotinsa seinään (hs.fi 8.9.2008, kuva 17). Nainen ei itke, vaan näyttää olosuhteisiin nähden vahvalta, uutta alkua luovalta äiti-hahmolta.

Kuva 17: Nainen raunioiden äärellä (hs.fi, 8.9.2008)

Sisaruus-myyttiin lukeutuu esimerkiksi mtv3.fi-sivulla julkaistu kuva Aasian tulvatuhoista (mtv3.fi 3.9.2008, kuva 18). Kuvassa värikkäästi pukeutunut naisryhmä seisoo vedessä lilluvan talon katolla pienten tyttölasten kanssa. Vesi on vallannut hökkelimäisen talon. Kuvassa näkyy myös kaksi miestä, mutta heidän roolinsa on passiivinen ja eristäytynyt. Naiset sen sijaan ovat tiiviisti yhdessä.

Kuva 18: Sisaruus-myytti uutiskuvassa (mtv3.fi, 3.9.2008)

Madonna ja lapsi –myyttiin sopii esimerkiksi 2.9.2008 mtv3.fi-sivulla julkaistu kuva niin ikään Intian tulvan saartamilta alueilta. Siinä perinteiseen keltaiseen asuun pukeutunut nainen (kuva 19) pitää pientä vauvaa sylissään, katsoen samalla surullisena alaviistoon. Etualalla on pieni poika, joka tuijottaa ilmeettömänä kameraan.

Kuva 19: Äiti ja lapsi -myytti uutiskuvassa (mtv3.fi, 2.9.2008)

Perinteinen sankari-myyttiä edustava kuva on esimerkiksi Intian pommi-iskuista kertovan uutisen yhteydessä (hs.fi 13.9.2008, kuva 20). Siinä intialaismies kantaa haavoittunutta nuorta tyttöä vakaa ilme kasvoillaan.

Kuva 20: Sankari-myytti uutiskuvassa (hs.fi, 13.9.2008)

12.3.3 Naiseuden myytit muuttumassa?

Joitain asioita on kuitenkin muuttunut reilussa kymmenessä vuodessa. Tehdessäni tätä opinnäytetyötä huomasin, että sukupuoliroolit eivät ole enää niin selkeitä. Kahden viikon aikana kertyneestä kuvamateriaalista löytyi esimerkiksi useampikin kuva, jossa mies oli ottanut Madonnan roolin Madonna ja lapsi –myytissä.

Kertoessaan Yhdysvaltain rannikolle iskeneestä Gustav-myrskystä iltalehti.fi käyttää kuvaa, jossa mies odottaa myrskyn loppumista pienen tytön kanssa (iltalehti.fi 2.9.2008, kuva 21)

Kuva 21: Mies ja lapsi (iltalehti.fi, 2.9.2008)

Sisaruus-myytti on myös muuttumassa veljeys-myytiksi, ainakin jos on uskomista esimerkiksi ingushialaistoimittajan hautajaisista kertovaa kuvaa (yle.fi 2.9.2008, kuva 22). Siinä väkijoukossa ei näy yhtään surevaa naista, vaan miehet ovat kerääntyneet haudan ympärille

tiiviksi muuriksi. Toki tässä kuvassa voi olla kyse myös kulttuurieroista – naiset eivät välttämättä näytä suruaan virallisissa tilaisuuksissa.

Kuva 22: Miehet surevat toimittajaa (yle.fi, 2.9.2008)

Sankaruus-myyttikin on muuttumassa. Syyskuun 2008 uutiskuvat osoittavat, että myös mies voi olla pelastettavan eli heikomman roolissa. Hurrikaani Ike jätti jälkeensä miljoonien vahingot ja monta tuhoutunutta kotia. Mtv3.fi:n uutiskuvassa pelastushenkilökunta kantaa iäkästä miestä turvaan tulvien alle jääneestä kodistaan (mtv3.fi 14.9.2008, kuva 23).

Kuva 23: Mies pelastettavana (mtv3.fi, 14.9.2008)

Roolit ovat siis muuttumassa niin, että sureva, liikuttunut, hellä, äidillinen ja pelastettava henkilö voi olla myös mies. Pelastajana tai sankarina ei kuitenkaan naisia näy.

13 Loppupäätelmät: Mitä MTV3 voisi oppia?

Mtv3.fi:n ulkomaanuutiskuvat jäävät monilla tässä opinnäytetyössä valituilla mittapuilla jumbosijalle. Mtv3.fi julkaisee tässä opinnäytetyössä tutkituista medioista selvästi eniten kuvia, vaikka sen internetsivustolla on ulkomaanuutisia toiseksi vähiten. Tämä johtuu siitä, että toisin kuin muut mediat, mtv3.fi:ssä pyritään kuvittamaan kaikki uutiset.

13.1 Lähteisiin monipuolisuutta ja selkeyttä

Kuvalähteiden merkitsemisen puute on kuitenkin yksi mtv3.fi:n vakavimmista kompastuskivistä. Kuvien manipuloinnin lisääntyessä ja helpottuessa lukijalla on oikeus tietää, mistä kuva on peräisin. Luotettavuuden lisäksi lähdetiedot tuovat mielenkiintoista tietoa siitä, mistä kyseinen media kuviaan hankkii. Tämä on tärkeää myös itse medialle, sillä esimerkiksi AP:n osuus näyttää tämän työn perusteella mtv3.fi-sivuilla lähes marginaaliselta. Maksaako MTV3 siis turhaan AP:n kalliita maksuja, jos toimittajat eivät koe sitä hyväksi kuvatoimistoksi?

Kuitenkin monet muut mediat, erityisesti iltalehti.fi, löytää AP:n sivuilta paljon julkaisukelpoisia kuvia. Toimittajia olisi siis hyvä kouluttaa käyttämään kuvatoimistoja entistä monipuolisemmin. Tosin kuvatoimistot myyvät myös erilaisia paketteja toimituksille. Kalliimmalla sopimuksella toimitus saa luonnollisesti runsaammat kuvapankit käyttöönsä, halvemmalla peruskuvia ja grafiikkaa. Iltalehti saattaa siis maksaa kuvistaan MTV3:a enemmän, jolloin vertailu ei välttämättä ole täysin oikeudenmukainen.

Toinen syy esimerkiksi juuri AP:n huonoon menestykseen kahden viikon tarkkailujakson aikana voi olla kuitenkin myös siinä, että 80 prosenttia kuvista julkaistiin ilman lähdetietoja. Kuka ties näistä suurin osa olisi AP:n kuvia kenenkään sitä tietämättä?

Mtv3.fi:n toimituksen olisi hyvä pohtia käytäntöjä ja työskentelytapoja uudelleen. Kuva tallennetaan editoinnin (muun muassa koon ja tarkkuuden muutosten) jälkeen Multinews-nimiseen julkaisuohjelmaan. Tässä vaiheessa kuvan lähde pitäisi merkitä joko lähde-sarakkeeseen tai kuvatekstin kohdalle. Multinewsin kuvapankki on kuitenkin täynnä kuvia, joiden tietoihin on merkitty ainoastaan hakusanoja. Ne eivät siis kerro enää myöhemmin kenellekään, mistä kuva on haettu ja mihin tarkoitukseen. Erityisesti kuvituskuviissa, joita voidaan käyttää useammin kuin kerran, olisi tärkeää merkitä tarvittavat lähde- ja kuvatiedot tallennettaessa. Näin pitäisi toimia jokaisen kuvan kanssa, mutta kiireen ja muun ohella

monelta toimittajalta tämä unohtuu – siitä todisteena nykyinen tilanne. Lähteiden merkitseminen on yksittäisen toimittajan vastuulla, joten varsinkin uutta toimittajaa koulutettaessa näitä asioita olisi tärkeää korostaa.

Mtv3.fi:n kuvapankki on myös täynnä kuvia, joita voi aiheensa puolesta käyttää vain kerran. Tämä johtuu siitä, että juttuun ei voi lisätä kuvia ilman tallentamista Multinews-ohjelmaan. Esimerkiksi monet kansainvälisestä videomateriaalista napatut still-kuvat sopivat ainoastaan kyseiseen uutiseen (Esimerkiksi kuva 5, ”Nuori afgaanityttö kokeilee skeittausta vapaaehtoisen australialaismiehen avustuksella Kabulissa”, AP:n videomateriaalia, mtv3.fi 1.9.2008). Myös netti-tv:n otsikkokuvat täytyy tallentaa erikseen, jotta niiden kuvasuhteet saadaan oikein. Näitä pieniä (130x90 pikseliä) netti-tv-kuvia ei voi käyttää uutiskuvituksessa juuri niiden koon vuoksi. Ne kuitenkin tukkivat yhteistä kuvapankkia, vaikka niitä käytetään yleensä vain yhden kerran.

Mtv3.fi voisi siis harkita niin sanotun väliaikaisen kuvapankin perustamista edellä mainitun kaltaisia kuvia varten. Sen voisi tyhjentää tasaisin väliajoin, jolloin kuvapankki ei kuormitu turhaan kertajulkaisukuvilla. Sinne olisi myös kiireessä helppo tallentaa kuvia, kun toimittajan ei tarvitse käyttää aikaa oikean kansion etsimiseen.

Multimediatoimituksessa on myös esitetty usein, että netti-tv:n kuvat pitäisi tallentaa 260x180 pikselin kokoon, jolloin kuvan pienentäminen 130x90 kokoiseksi onnistuu vaivatta. Näitä kuvia voi käyttää jo uutisjuttujenkin kuvituksena (minimileveys on 200 pikseliä). Vihjeistä ja hyvistä neuvoista huolimatta liian pieniä kuvia tallennetaan yhä. Tämä kertoo siitä, että käytännöt eivät ole vakiintuneet eikä tiedonkulku toimittajalta toiselle tapahdu tarpeeksi tehokkaasti. Toimituksessa voisikin kirjata selkeän ja yksiselitteisen säännön, jonka mukaan pieniä kuvia ei saa enää tallentaa kuvapankkiin. Vanhat, pienet kuvat pitää myös poistaa mahdollisimman tehokkaasti, sillä ne vievät osaltaan turhaan Multinewsin kapasiteettia saaden ohjelman toimimaan usein hitaasti ja epävarmasti.

Monia kuvia voidaan kuitenkin tuottaa myös itse, varsinkin MTV3:n kaltaisella suurella ja monipuolisella uutiskanavalla. On kuvaajia ja graafikoita, joiden osaamista voidaan käyttää hyödyksi. MTV3:n nettitoimituksellakin on oma graafikko, joka tekee pyydettyä kuvitusta juttuihin. Tätä omaa osaamista ja omaa tuotantoa pitäisi nostaa näkyvästi esille myös mtv3.fi-sivuilla. Sen lisäksi, että se antaa lukijoille hyvän ja tehokkaan kuvan toimituksesta, se varmasti motivoisi ja innostaisi toimittajia ja graafikoita luomaan uudenlaista, monipuolista kuvitusta.

13.2 Journalistinen luovuus esiin kuvateksteissä

Kuvatekstejä on mtv3.fi-sivustolla vain puolessa kuvamäärästä eli joka toinen kuva on ilman mitään tietoja. Lisäksi kuvatekstit ovat suppeita eivätkä pääosin tuo lukijalle mitään uutta. Muutamaa poikkeusta lukuunottamatta niissä tyydytään toteamaan kuvan sisältö tai aihe. Vain 20 prosentissa kuvista näkyy lähde.

Nämä seikat johtavat siihen, että mtv3.fi:n ulkomaanuutiskuvat eivät luo mielikuvaa kiinnostavasta, tuoreesta ja luotettavasta kuvajournalismista. Toimittajien ja graafikoiden työpanos ei sivustolla näy, kun omaa tuotantoa ei millään tavalla mainosteta. Oman graafikon tekemä kartta tai oman kuvaajan materiaalista irroitettu still-kuva hukkuu kuvatoimistomassaan, kun vain harvalle kuvalle on merkitty sen tekijä tai lähde.

Tietenkään ajankohtaisuutta ei voi korostaa valheellisin keinoin. Aina tuoretta kuvaa ei vain löydy käytettävissä olevilta kuvatoimistoilta. Joskus myös erilaiset aikaan, osaamiseen tai muihin resursseihin liittyvät rajoitukset tulevat vastaan. Ajankohtaisuutta voi kuitenkin kiertää, kuten esimerkiksi hs.fi tekee joissain ulkomaankuvissaan. Jos tuoretta kuvaa ei löydy, voi kuvituskuvalle tai vanhallekin kuvalle kirjoittaa tuoreen kuvatekstin. Näin tavalliseen, kuvapankista helposti nostettuun kuvaankin voi pienellä vaivalla saada tuoreutta ja lisäarvoa.

Esimerkiksi toimittaja ei voi tietenkään väittää, että esimerkiksi Japanin pääministeri Yasuo Fukudan erosta kertova kuva (kuva 24) on otettu juuri kyseisestä erotiaisuudesta (mtv3.fi, 1.9.2008), kun se selvästi on kaivettu arkistojen kätkeistä. Kuvatekstinä voisi kuitenkin olla esimerkiksi, että ”Japanin pääministeri Yasuo Fukuda (kertoo kuka) ehdi olla Japanin pääministerinä alle vuoden (kertoo taustaa ja faktaa) ennen tämän päiväistä (kuva ja juttu ovat ajankohtaisia, niitä on käsitelty tänään) eroilmoitustaan(itse uutinen)”. Tällainen kuvateksti osoittaisi siis, että a) toimittaja on lukenut itse uutisen, b) toimittaja on nähnyt vaivaa ja tuottanut itse kuvatekstin ja c) kuva liittyy jollain tavalla tämän päiväiseen uutiseen ja on edes sillä tavalla tuore. Samalla toimittaja säästyy vaivalta: Hänen ei tarvitse etsiä kuvaa juuri erotiaisuudesta, mutta kuva tuntuu silti uutiseen sopivalta. Lisäksi pitäisi mainita kuvan lähde. Nyt kuvatekstinä on ainoastaan ”Yasuo Fukuda”.

Kuva 24: Yasuo Fukuda (mtv3.fi, 1.9.2008)

Toimituksessa, joka tekee uutisia moneen eri välineeseen, on usein kiire. Siksi on ymmärrettävää, että jokaiselle kuvalle ei ole aikaa tehdä syvällistä kuvatekstiä. Välillä kuitenkin ihmetyttää, onko kyse toimittajan huumorintajusta, huolimattomuudesta vai mistä, kun mtv3.fi:n uutisten kuvateksteihin päätyy sellaisia lauseita kuin ”Ranska, Pariisi merkitty tähdellä” (Kuva 25: Kuusikymppinen nainen sai kolmoset Ranskassa, mtv3.fi 8.9.2008. Kuvassa oleva kartta siis viittaa Pariisiin, vaikka Pariisia ei jutussa mainita) tai ”lampaansyöjät” (Kuva 26: Sinikielitautia ruotsalaisissa lampaissa, mtv3.fi 11.9.2008. Kuvituskuvana on tavallisia lampaita).

Kuva 25: Ranska, Pariisi merkitty tähdellä (mtv3.fi, 8.9.2008)

Kuva 26: Lampaansyöjät (mtv3.fi, 11.9.2008)

Helsingin Sanomilta voisi ottaa oppia myös siinä, että kuvatekstiin voisi minimissään kopioida jutun otsikon. Näin se linkittyy juttuun, ja tämä käytäntö helpottaisi myös jutun löytymistä hakukoneoptimoinnin avulla. Se ei myöskään lisäisi toimituksen työmäärää. Toisaalta tällainen toimintatapa ei tuo mitään uutta tietoa lukijalle.

Mtv3.fi:n kannattaisi myös miettiä, olisiko kuvatekstejä mahdollista saada paremmin esiin. Nyt kuvateksti näkyy ainoastaan silloin, kun lukija vie cursorin kuvan päälle ja odottaa hetken. Sivupohjaa muuttamalla kuvatekstin voisi asettaa uutiskuvan alle, jolloin se ei jäisi huomaamatta. Tämä tosin vaatii sitä, että tahattomia tai tahallisia lipsahduksia ei kuvateksteihin saa enää päästä. Lisäksi kuvatekstin sisältövaatimukset kasvavat, kun sen rooli internetsivulla korostuu.

Tosin parempi näkyvyys kuvateksteille saattaisi motivoida myös toimittajia paneutumaan niiden tekemiseen entistä enemmän.

13.3 Tuoretta uutiskuvaa kehiin

Mtv3.fi:n kuvatyypit poikkeavat huomattavasti muiden tässä opinnäytetyössä tarkasteltujen medioiden kuvatyypeistä. Helsingin Sanomien ja Iltalehden internetsivujen uutiskuvista noin puolet olivat ensisijaista eli tuoretta uutiskuvitusta ja yle.fi:kin kipuaa lähelle 30 prosenttia. Mtv3.fi:ssä julkaistujen ensisijaisten uutiskuvien määrä jää ainoastaan 22 prosenttiin, vaikka

sillä on useita eri kuvatoimistoja käytössään. Tuntuu erikoiselta, että ajankohtaisissa uutismediassa näin pieni osa kuvista kuvaa päivän uutistapahtumaa.

Mtv3.fi:ssä turvaudutaan turhan usein joko kuvitus- tai henkilökuvaan. Tietysti joissain uutisissa niiden käyttö on perusteltua, mutta uutissivuilla tarvitaan entistä enemmän vahvoja uutiskuvia. Todellisuuden pysäytetty hetki luo kontaktin lukijaan ja antaa elämyksen, jota ei pelkällä kuvituskuvalla saa aikaiseksi. Toki mtv3.fi-sivuston uutisista löytyy hienojakin uutiskuvia, mutta arkinen, jokapäiväinen rutiinikuvitus on melko mielikuvituksetonta. Ruumiita ja irtonaisia raajoja ei tarvita, mutta ilman riskinottoa ja panostusta kuvitus tukahtuu ilmeettömyyteensä.

Mtv3.fi:ssä olisi syytä panostaa siis myös kuvien sisältöön. Hieman aikaa, vaivaa ja rohkeutta käyttämällä lähes uutiseen kuin uutiseen voi löytyä parempi ja koskettavampi kuva. Aina ei tarvitse tyytyä vanhaan, jo aiemmin tallennettuun kuvituskuvaan tai kuvatoimiston ensiksi tarjoamaan vaihtoehtoon. Luonnollisesti kiire verottaa aikaa myös kuvan hankinnasta eikä hyvää kuvaa välttämättä kaikkiin uutisiin löydy. Kuitenkin muut tässä tarkastellut internetmediat pystyvät siihen paremmin, joten mahdotonta niiden löytyminen ei ole.

Grafiikkaa mtv3.fi:ssä ja yle.fi:ssä käytetään lähes yhtä paljon. Periaatteessa grafiikassa ei ole mitään vikaa, mutta sitäkin on hyvin eri tasoista. Selkeä kartta muuten hankalasti kuvitettavasta, kaukana tapahtuvasta onnettomuudesta puolustaa toki paikkaansa. Erityisesti mtv3.fi:ssä tyydytään kuitenkin esimerkiksi lippukuvitukseen monessa sellaisessakin uutisessa, johon uskoisi löytyvän toisenlaistakin kuvaa.

Esimerkiksi jutuissa ”EU-kokous hakee yhteistä kantaa Venäjään”(mtv3.fi, 1.9.2008) ja ”Venäjä pettyi EU:n ratkaisuun”(mtv3.fi, 2.9.2008) kuvituksena oli täysin sama kuva (kuva 27), jossa on yhdistetty EU:n ja Venäjän liput. Kuva on täysin turhaa kuvitusta eikä se ei tuo jutulle mitään lisäarvoa. Lisäksi se toistuu peräkkäisinä päivinä eri uutisessa. Onko toimittaja ollut laiska ja jättänyt selaamatta kuvatoimistojen tarjonnan?

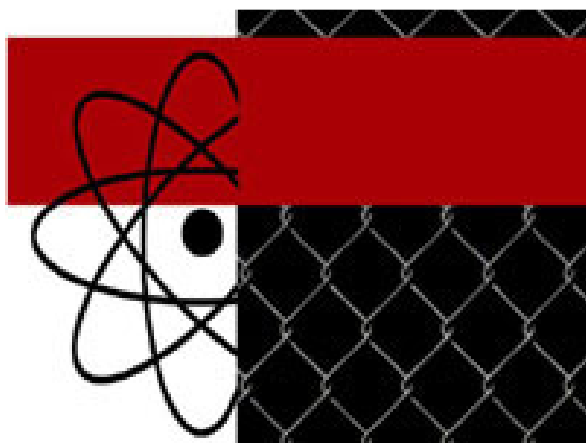
Olisi outoa, jos EU-kokouksesta ei olisi kuvaa tai jos venäläiset ovat päättäneet pettyä EU:n ratkaisuun jossain, minne kuvaajilla ei ole asiaa. Luultavasti myös päivän tv-uutisissa on ollut juttua kyseisistä aiheista, joten jonkinlaista videokuvaa siihen on olemassa. MTV3:n uutiset pyrkii muuttumaan ”kolmesta yhdeksi”, mikä tarkoittaa yhteistyön kehittämistä ja vahvistamista eri uutistoimitusten välillä. Myös internetiä toimittava multimediatoimitus voisi

pyrkii lähestymään tv-uutisia. Internet-uutisissa on se hyvä puoli, että pahimmassa tapauksessa jutun voi julkaista myös ilman kuvaa, kun taas tv-puolella sitä ei voi tehdä. Kuvaa, ainakin jonkinlaista, löytyy siis lähes kaikkiin aiheisiin, jotka tv-puoli näkee uutisoinnin arvoisiksi.

Kuva 27: Kuvitus EU:n ja Venäjän juttuihin (mtv3.fi, 1.9. ja 2.9.2008)

Lisäksi muutaman kuvan kohdalla lukija joutuu miettimään, mitä ne mahtavat esittää. Lukijalle tulee tyhmä olo, kun hän miettii, että pitäisikö hänen ymmärtää kuvan tarkoitus vai onko kuva mahdollisesti väärä tai virheellinen (esimerkiksi kuva 28: ”USA antanut Intialle luvan hankkia ydinmateriaalia”, mtv3.fi, 6.9.2008). Toimittaja on tekemässä maailman asioita ymmärrettäväksi. Omituinen, epäselvä kuva ei tässä toimessa auta. Toimittajan tehtävänä on etsiä uusi, parempi kuva, jos arkistossa olevat kuvat eivät riitä.

Kuva 28: USA antanut Intialle luvan hankkia ydinmateriaalia (mtv3.fi, 6.9.2008)

Myös ruotsalaisen yleisradioyhtiö SVT:n internetsivuista voi ottaa oppia. Svt.se-sivustolla on monta uutista, jonka kuvituksena on pysäytetty videokuva. Kuvaa tai sen alapuolella olevaa play-nappulaa klikkaamalla avautuu raportti, jossa on liikkuvaa kuvaa ja selostus, kuten tv-jutuissa yleensä on. MTV3:lla on usein samasta aiheesta juttu tv-uutisten puolella, joten vastaava raportti löytyisi valmiina moneen juttuun. Sen tekemisen taitaisi myös

multimediatoimitus. Internet-uutinen saisi videomateriaalilla lisäarvoa, eri toimitusten välinen yhteistyö lisääntyisi ja internetin uutisiin tulisi entistä enemmän multimediata materiaalia.

Toinen tuoreeseen kuvitukseen liittyvä vinkki löytyy Iso-Britanniasta. Brittimediat eivät liity tämän opinnäytetyön tutkimukseen, mutta muun muassa BBC:n internetsivuja säännöllisesti käyttävänä tiedän heidän panostavan ajankohtaiseen kuvitukseen. Bbcnews.com-sivuilta löytyy In Pictures –osio, jossa julkaistaan ajankohtaisia, tärkeitä tai muuten hienoja kuvia. Osioista löytyy myös sivusto Day in pictures, johon kerätään uutiskuvat päivän tapahtumista.

Mtv3.fi:n kannattaisi harkita, olisiko sivustolla mahdollisuuksia vastaavaan palveluun. Jo nyt sivuilla julkaistaan juttuja, jotka perustuvat kuviin (esimerkiksi kuvasarja onnettomuudesta tai vuodenvaihteessa menneen vuoden uutistapahtumista), tosin kahden viikon seuranta-ajallani ei tällaisia kuvasarjoja ollut. Kuvasarjoja ja ”päivä tai viikko kuvina” –tyyppisiä juttusarjoja ei muilla suomalaismedioilla ole internetissä. Kuvajutun tekeminenkään ei olisi erityisen vaativaa, jos jokainen toimittaja etsisi omiin uutisiinsa tuoreita kuvia ja tallentaisi ne erilliseen kansioon. Viikon/päivän/vuoronsa lopulla toimittaja vain kokoaisi kuvat yhteen juttuun.

13.4 Käytännön vinkkejä multimediatoimitukselle

Voisi kuvitella, että joku toimittaja älähtää, että työtä on jo nyt riittävästi. Pitäisikö siis jokaiseen EU:n kannanottoon hakea ajankohtainen, raikas, iskevä kuva, joka vielä maustetaan perusteellisella kuvatekstillä ja lähdemerkinnöillä?

Kyllä pitäisi. Jos mtv3.fi:n linja on, että kaikki uutisjutut kuvitetaan, niin myös niiden laatuun pitää kiinnittää huomiota. Toinen vaihtoehto on seurata kilpailijoiden linjaa ja kuvittaa vain ne jutut, joihin löytyy julkaisun arvoinen kuva. Tällainen päätös vaatisi ehkä muutosta internetsivuston pohjaan. Toukokuun 2008 seminaarissa oli esillä ehdotus, että mtv3.fi-sivustolle luotaisiin sekä kotimaahan että ulkomaan oma lyhyesti-osio, jonne uutiset laitettaisiin tiiviisti ja ilman kuvaa. Esimerkiksi tekstikanavalla käytetään tällaista pohjaa. Tämä ehdotus sai kannatusta, mutta ainakaan vielä mtv3.fi:stä ei tätä osiota löydy.

MTV3:n multimediatoimituksessa työskentelee arkipäivisin netti-toimittaja, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa omien aiheiden etsiminen ja jatkaminen sekä muiden apuna toimiminen. Aikaisemmin tämä toimittaja oli niin sanottu kyllävuorolainen, joka seurasi pääasiassa otsikointia ja kuvitusta. Multimediatoimituksen kannattaisi miettiä tarkoin, mistä kuvien

vaihteleva laatu johtuu. Välillä mtv3.fi:n ulkomaan uutisia selatessa ja tehdessä itselleni tulee sellainen vaikutelma, että toimituksessa on vain muutama henkilö, jotka kuvia hakevat. Muut sitten käyttävät niitä samoja. Jos erityistä kuvatoimittajan vuoroa ei ole mahdollista lisätä vuorolistoihin, olisi tärkeää keskustella yhteisistä säännöistä uudelleen nyt, kun entisen kyllävuorolaisen työnkuva on muuttunut. Oma hankinta ja aiheiden jatkaminen on tärkeää, mutta yhtä tärkeää on ajankohtaisen median houkuttelevat, kiinnostavat ja palkitsevat uutissivut, joiden vaikutelmasta osa tulee sen kuvatarjonnasta.

Netti-toimittaja voisi esimerkiksi käyttää työajastaan (9-17) muutaman tunnin keskipäivällä vanhaan työhönsä eli kuvien ja otsikoiden tarkistamiseen. Jos sivustolla on huonolaatuisia tai epäselviä kuvia, toimittaja voisi vinkata ulkomaan uutisia tekevälle henkilölle niistä. Kiireisenä päivänä on toki ymmärrettävää, että uusien kuvien haku saattaa jäädä taka-alalle, mutta peruspäivänä tähän uskoisi olevan aikaa.

Niin sanottua omaa uutishankintaa tekee myös clip-vuorolainen, joka kahlaa kansainvälistä videokuvamateriaalia läpi ja etsii sieltä kiinnostavia uutisaiheita. Juttuja tehdään esimerkiksi poikkeavista ilmiöistä maailmalla, hauskoista eläinaiheista ja onnettomuuksista. Clip-toimittaja kuvittaa omat juttunsa kuvankaappausmenetelmällä. Laatu ei välttämättä ole paras mahdollinen, mutta pienillä tarkennuksilla siitä saa yleensä julkaisukelpoisen, varsinkin kun toimitus on saanut nyt käyttöönsä uudet editointiohjelmat.

Clip-vuorolainen voisi seurata myös sellaista videomateriaalia, joita julkaistaan muutenkin mtv3.fi-sivuilla. Tästä esimerkkinä voisi olla esimerkiksi EU-kokoukset, joista tulee toimituksille usein videokuvamateriaalia. Kaappaamalla tällaisesta materiaalista kuvan ja lisäämällä jutun yhteyteen voisi saada ajankohtaista uutiskuvaa esimerkiksi EU-aiheisiin juttuihin.

Kuvien runsaus on sekä mtv3.fi:n heikkous että vahvuus. Nykyisellään vanhat, epäselvät, epätarkat, asiaan liittymättömät ja pienet kuvat tuovat vanhahtavan leiman koko sivuille. Mtv3.fi:llä on kuitenkin loistava mahdollisuus erottua muista juuri kuvien kautta. Pienelläkin panostuksella lukijoille välittyy kuva, että mtv3.fi ei vain kerro tapahtuneesta, vaan myös näyttää sen tuoreeltaan.

Uutisen kertominen on tarinan kertomista, ja monet tarinat piirtyvät ihmisten mieliin joko hyvän kuvituksen tai värikkään kerronnan kautta. Suurin osa ulkomaan uutisteksteistä tulee

toimitukseen lähes tai täysin valmiina. Internetiin kirjoittavan toimittajan on hyvin hankala lisätä mitään uutiseen, ellei kyse ole faktalaatikosta tai otsikon muokkaamisesta. Kuvien käytössä sen sijaan on vapaammat kädet.

13.5 Loppupohdintaa opinnäytetyön merkityksestä

Mielestäni opinnäytetyöni antaa kattavan kuvan siitä, millaisia internetissä julkaistut ulkomaan uutiskuvat olivat syyskuussa 2008. Näiden tulosten valossa mtv3.fi:n tekijät voivat tarkastella nykyistä työtään, verrata sivuston vahvuuksia ja heikkouksia muihin internetmedioihin sekä pohtia esittämiäni kehitysehdotuksia.

Kvantitatiivisessa tutkimusotteessa, jota olen työssäni käyttänyt, reliabiliteetti ja validiteetti ovat tutkimuksen tärkeimpiä ominaisuuksia. Reliabiliteetti osoittaa, kuinka luotettavaa saatu tieto on sekä määrittelee tutkimustulosten pysyvyyttä ja johdonmukaisuutta. Validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä eli sitä, mittaako se tarkoitettua asiaa.

Kahden viikon seurantajakso on mielestäni tarpeeksi pitkä, jotta yksittäiset tekijät, kuten sairaustapaukset tai uudet työntekijät, eivät vaikuta internet-uutisten laatuun kokonaisuudessa. Yksittäiset puutteelliset uutiset tai uutiskuvat eivät vaikuttaneet kokonaistulokseen tutkimusaineiston runsauden vuoksi. Tutkimalla uudelleen aineisto, joka on kerätty 1.-14.9.2008 mtv3.fi-, yle.fi-, hs.fi sekä iltalehti.fi-sivustoilta, saataisiin samat luvut kuin tässä opinnäytetyössä on esitetty. Henkilökohtaiset kokemukseni sekä painotukseni ovat kuitenkin voineet ohjata aineiston tulkinnassa, joten päätelmät ja kehitysehdotukset eivät välttämättä olisi samoja. Tutkimus on kuitenkin mitannut haluamiani asioita: ulkomaan uutiskuvan tämänhetkistä roolia internetissä erilaisissa suomalaisissa ja ruotsalaisissa medioissa, uutiskuvan lähteiden merkitsemistä, kuvatekstien olemassaoloa ja sisältöä, kuvatyyppejä eli uutiskuvan tuoreutta ja vaihtelua sekä ulkomaan uutiskuvituksen aiheita, pääasiassa eri maiden näkymistä sekä sukupuolten esittämisen eroja internetin ulkomaan uutisissa.

Sen sijaan tutkimuksen toistaminen toisessa ajankohdassa, esimerkiksi keväällä 2009, saattaisi antaa toisenlaisen tuloksen. Monet uutismediat kehittävät internetsivujaan jatkuvasti, joten sekä sivupohja että journalistiset ratkaisut ovat saattaneet muuttua syyskuusta 2008. Opinnäyte-prosessini loppuvaiheessa, alkuvuonna 2009, seison kuitenkin edelleen mtv3.fi-sivustolle laatimieni kehitysehdotusten takana, sillä ulkomaan uutiskuvien laatu ja taso heittelevät mielestäni yhä liian paljon. Lisäksi mahdollisten uudistusten ja muutosten

peilaaminen syyskuun 2008 tilanteeseen avaisi uusia näkökulmia internet-uutisten tekemiseen ja kehittämiseen.

Opinnäytetyöni tuloksia voi myös laajentaa muihinkin mtv3.fi-sivuston osioihin. Lehtikuvan käyttömahdollisuus on parantanut uutiskuvia muun muassa kotimaanuutisissa, mutta etenkin onnettomuus-, talous- ja rikosuutisoinnissa ajankohtainen kuvamateriaali on mielestäni edelleen melko harvinaista. Esimerkiksi liikenneonnettomuuksista tai henkirikoksista käytetään usein aivan samoja, vanhoja grafiikka- tai kuvituskuvia. Tällaisissa kuvissa tuoreen kuvamateriaalin saaminen on vaikeaa, mutta esimerkiksi graafikko voisi tehdä näihin, lähes päivittäin käsiteltäviin uutisaiheisiin sopivia kuvia.

Mielenkiintoinen tutkimuskohde mtv3.fi:ssä olisi myös uutistoimituksen ja omien kuvaajien sekä graafikoiden tekemän materiaalin tutkiminen ja analysointi. Uskon, että tätä kautta MTV3 saisi hyviä kehitysehdotuksia toimintaansa.

Lisäksi MTV3:n ruotsalainen vastine, kaupallinen tv-kanava TV4, jäi syrjään tästä tutkimuksesta. Syyskuussa 2008 TV4:en internetsivut poikkesivat mielestäni liian paljon muista tähän tutkimukseen valituista medioista. Kanavan internetsivusto painottui videomateriaaliin sekä pirstaleiseen etusivuun, joka sisälsi uutisia kaikilta osa-alueilta. Pelkästään MTV3:n ja TV4:n vertaileminen olisi kuitenkin mielenkiintoista molempien edustaessa kaupallista, menestyvää kanavaa.

MTV3 panostaa internetsivuillaan paljon videomateriaaliin. Tässä tutkimuksessa videomateriaali jäi suurimmaksi osaksi syrjään, sillä käsittelin ainoastaan videomateriaaliin linkatun kuvan elementtejä. Työ olisi ollut kattavampi, jos olisin saanut myös videoiden sisällön tutkimukseen mukaan, mutta valitsemieni internetmedioiden liikkuvan kuvan käyttö vaihteli suuresti. Osa videomateriaalista löytyi uutisjuttuun linkattuna, mutta osa olisi pitänyt hakea erillisen netti-tv:n kautta. Tämän vuoksi päätin jättää videomateriaalin käsittelemättä. Mtv3.fi-sivuston kannalta olisi kuitenkin mielenkiintoista tutkia internetin uutisvideoita sekä erilaisia netti-tv-formaatteja. Olisi mielenkiintoista tietää, millaiset nettiklipit vetävät katsojia milläkin sivustolla sekä niiden vaikutusta internetsivujen kävijämääriin.

Lähteet:

Halonen, I. 1996. Äiti, minulta meni käsi! Naiskuva sotauutisoinnissa.

Teoksessa Laiho, M. & Ruoho, I. (toim.). Naisen naamio, miehen maski. Katse ja sukupuoli uutiskuvassa. s.173-207. Tammerpaino. Tampere.

Hellsten, A. 2005. Digitaalisen kuvan manipulointi. Mediatekniikan seminaarin tutkielma. EVTEK-Ammattikorkeakoulu.

Luettavissa internetissä osoitteessa:

streams.evtek.fi/mts05/raportti/HellstenAntti_korjattu.doc

Galtung, J. & Ruge, M. 1965. The structure of foreign news. the presentation of the Congo, Cuba and Cyprus. Crises in Four Norwegian Newspapers. Journal of Peace Research, 2.

Mäkimattila P. 1998. (toim.) Toimittaja ja internet – Opas tietokoneavusteiseen journalismiin. Digiprint. Tampere.

Pietilä, A.-P.2007. Uutisista viihdettä, viihteestä uutisia. Median muodonmuutos.Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Pietiläinen, J. 1998a. Ulkomaanuutistutkimuksen vaiheita ja tuloksia

Teoksessa Kivikuru, U.-M. & Pietiläinen, J. (toim.). Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa. s. 15-43.Tammer-paino. Tampere.

Pietiläinen, J. 1998b. Ulkomailta Suomeen: Määrällinen analyysi.

Teoksessa Kivikuru, U.-M. & Pietiläinen, J. (toim.). Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa. s. 84-108.Tammer-paino. Tampere.

Pietiläinen, J. 1998c. Uutisvirtojen maailma.

Teoksessa Kivikuru, U.-M. & Pietiläinen, J. (toim.). Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa. s. 64-83.Tammer-paino. Tampere.

Rantanen, T. 1998. Globaali uutisvälitys.

Teoksessa Kivikuru, U.-M. & Pietiläinen, J. (toim.). Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa. s. 44-52.Tammer-paino. Tampere.

Rosenberg, J. 1998. Uutislähteet päiväjärjestyksen rakentajina ja portteina.

Teoksessa Kivikuru, U.-M. & Pietiläinen, J. (toim.). Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa. s. 109-131. Tammer-paino. Tampere.

Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html viitattu 12.11.2008

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html viitattu 12.11.2008

Suikkanen, R. Saloniemi, A. Holma, A. 2008. Suomalaisen uutismedian vuosiseuranta 2008.

Journalismin tutkimusyksikkö. Tiedotusopin laitos, Tampereen yliopisto. Kopio Niini Finland Oy. Tampere 2008

Luettavissa <http://tampub.uta.fi/tiedotusoppi/978-951-44-7550-4.pdf>

Suomen kielen perussanakirja, toinen osa, kolmas painos. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Painatuskeskus Oy, Helsinki 1995.

Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404

Luettavissa <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>

Yleisradion ohjelmatoiminnan säännöstö 1972, Sanomapaino. Helsinki.

Internet-lähteet:

<http://about.reuters.com/media/newswires> viitattu 7.3.2009

<http://www.afp.com/afpcom/en/content/afp> viitattu 7.3.2009

<http://www.ap.org/pages/about/about.html>

<http://blogit.mtv3.fi/whereithappens> viitattu 2.12.2008

<http://www.bonnier.com/Bonnier/templates/NormalPage.aspx?id=825&epslanguage=EN-GB> viitattu 30.10.2008

<http://www.digitoday.fi/viihde/2008/08/05/yle-julkaisi-manipuloidun-rallivalokuvan/200820197/66> viitattu 6.1.2009

<http://www.digitoday.fi/yhteiskunta/2008/01/17/internet-nousi-ohi-television-nuorten-mediana/20081652/66> viitattu 16.1.2009

<http://www.dn.se/info/dn-pa-webben-1.519506> viitattu 4.11.2008

<http://www.fotosearch.fi/retna/> viitattu 15.11.2008

<http://fi.wikipedia.org/wiki/MTV3> viitattu 30.10.2008

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Uutiskriteerit> viitattu 14.10.2008

<http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Kuvaa+Iranin+ohjuskokeesta+manipuloitu/1135237791329> viitattu 3.12.2008

http://www.iltalehti.fi/usanvaalit/200810308510094_us.shtml viitattu 13.11.2008

<http://www.iltasanomat.fi/uutiset/ulkomaat/uutinen.asp?id=1418894> viitattu 7.10.2008

http://koncernen.aftonbladet.se/aftonbladet_se/ viitattu 4.11.2008

<http://medianetti.helsinginsanomat.fi/mediatiedot/> viitattu 4.11.2008

http://www.mtvmedia.fi/historia/historia_juttu.shtml?633027 viitattu 10.11.2008

<http://www.mtvmedia.fi/mediat/?652341> viitattu 4.11.2008

http://nettibisnes.info/hakukoneoptimointi/#hakukoneoptimointi_on viitattu 28.11.2008

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/7715458.stm> viitattu 5.1.2009

http://skuuppi.iltalehti.fi/iltalehti_fi/ viitattu 4.11.2008

http://www.stat.fi/til/sutivi/2008/sutivi_2008_2008-08-25_tie_001.html viitattu 20.12.2008

<http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=60168&lid=Foretagsfakta&from=menu> viitattu 4.11.2008

<http://tutka.diak.fi/artikkeli?id=1567> viitattu 27.12.2008

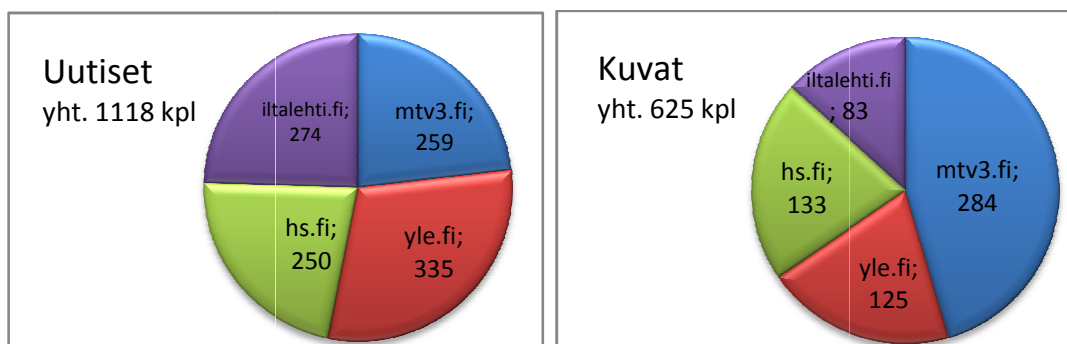
<http://vb.kuopio.fi/index.php?id=54> viitattu 8.1.2009

<http://yle.fi/yleista/lyhyesti.shtml> viitattu 4.11.2008

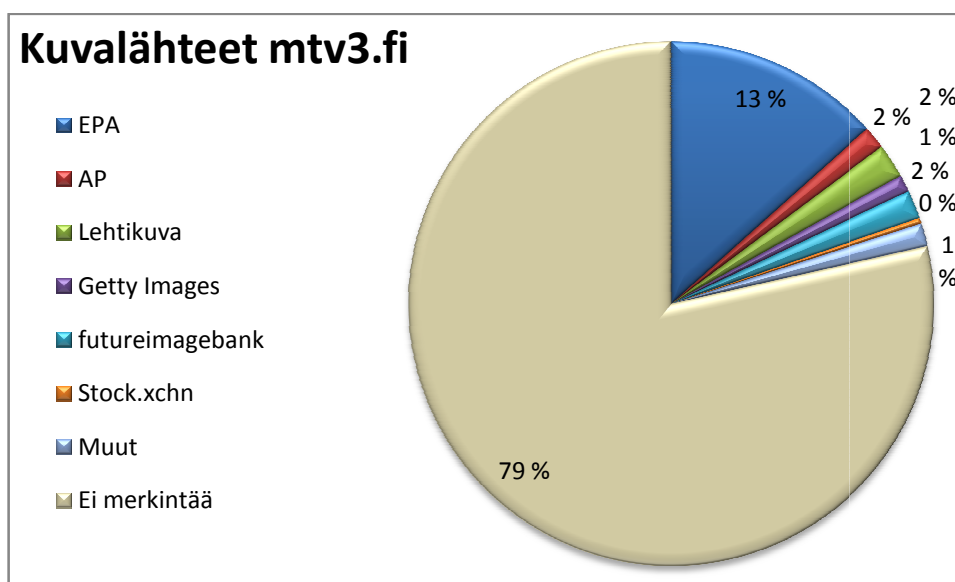
<http://www.zumapress.com/> viitattu 15.11.2008

Liitteet

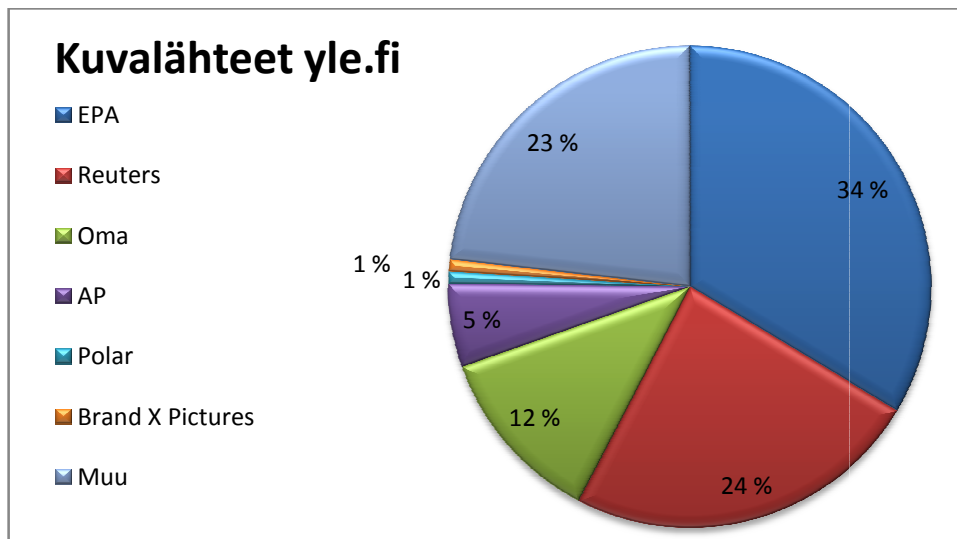
Liite 1: Kuviot

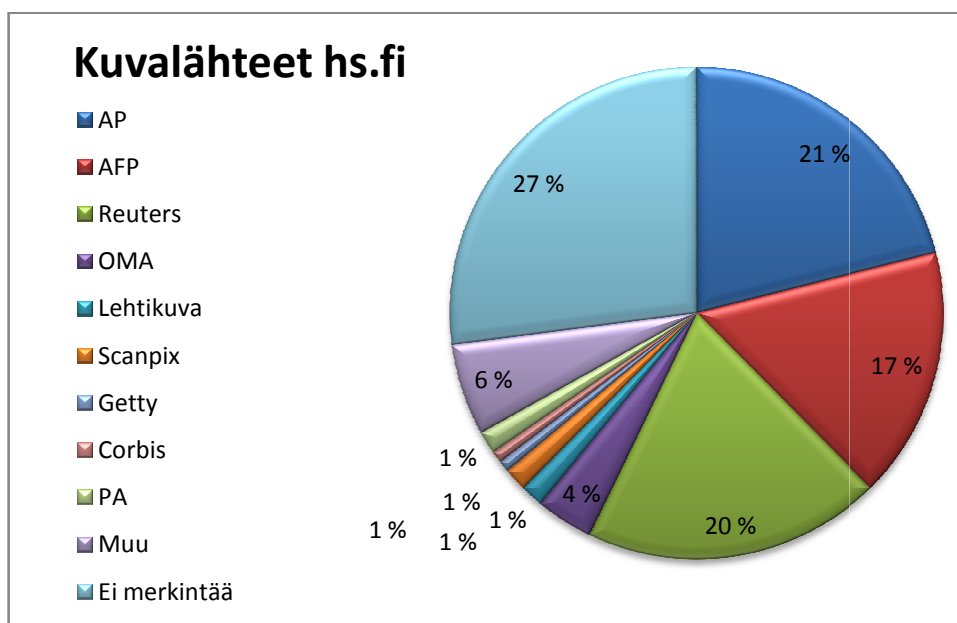
Kuvio 1: Ulkomaan uutisten ja -kuvien määrä suomalaisissa internetmedioissa 1.9.-14.9.2008.

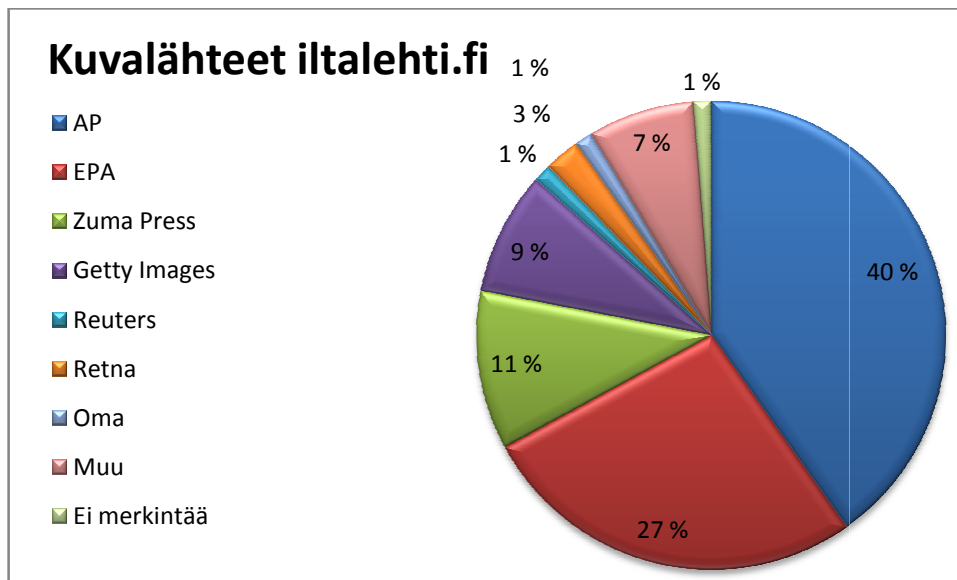
Kuvio 2: mtv3.fi, kuvien lähde merkinnät 1.9.-14.9.2008

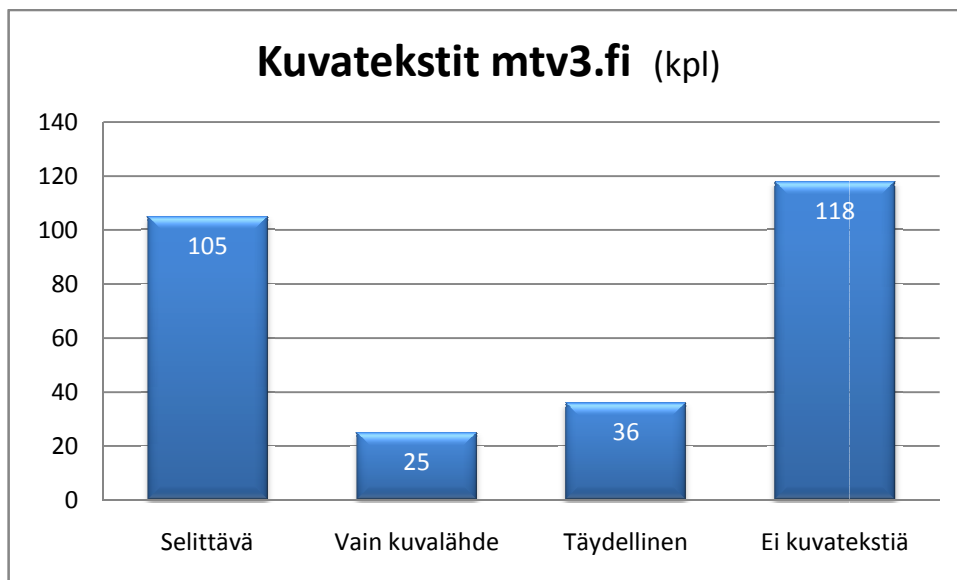
Kuvio 3: yle.fi, kuvien lähdemerkinnät 1.9.-14.9.2008

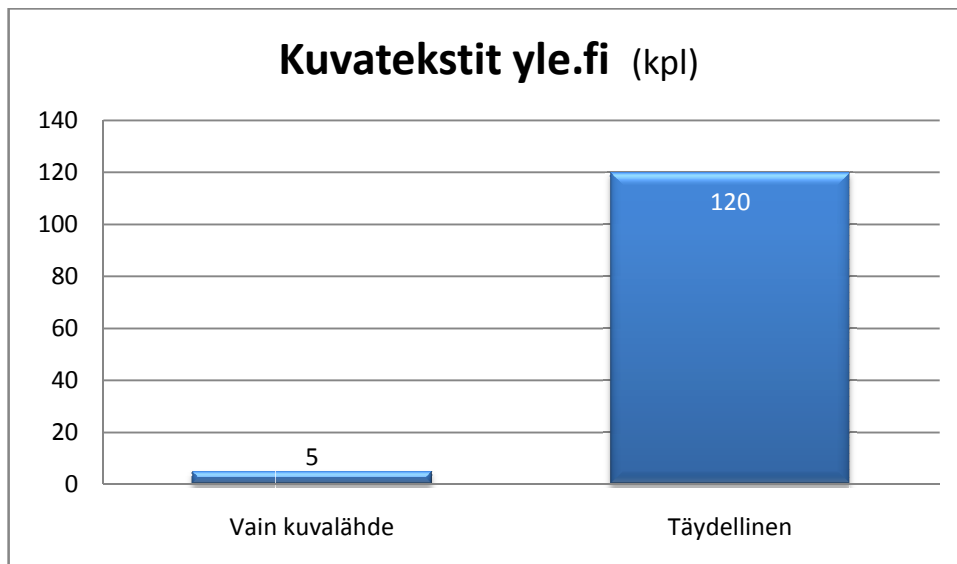
Kuvio 4: hs.fi, kuvien lähdemerkinnät 1.9.-14.9.2008

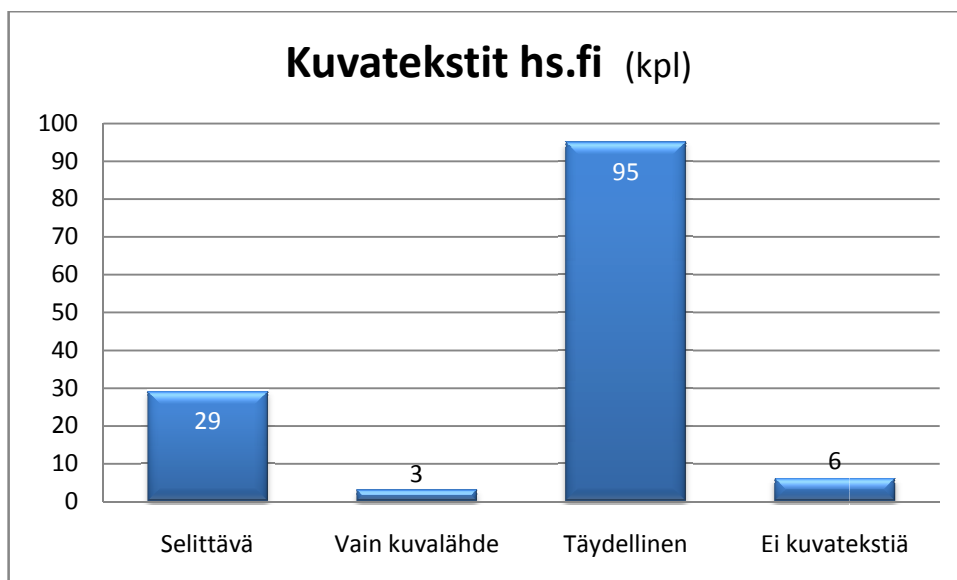
Kuvio 5: iltalehti.fi, kuvien lähdemerkinnät 1.9.-14.9.2008

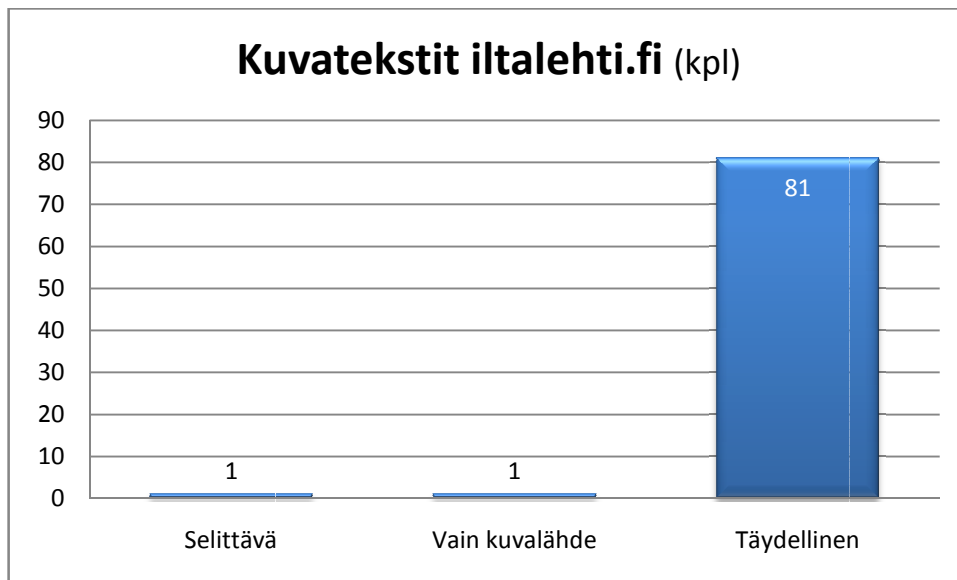
Kuvio 6: Kuvatekstit mtv3.fi-sivustolla 1.9.-14.9.2008

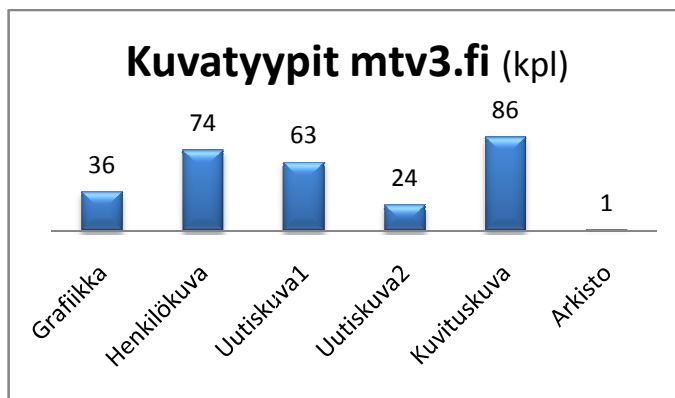
Kuvio 7: Kuvatekstit yle.fi-sivustolla 1.9.-14.9.2008

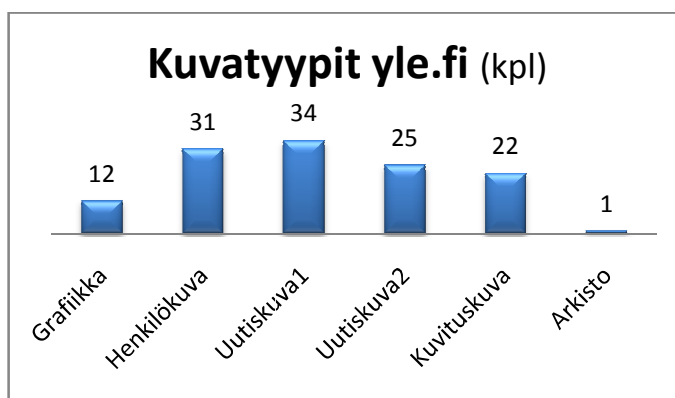
Kuvio 8: Kuvatekstit hs.fi-sivustolla 1.9.-14.9.2008

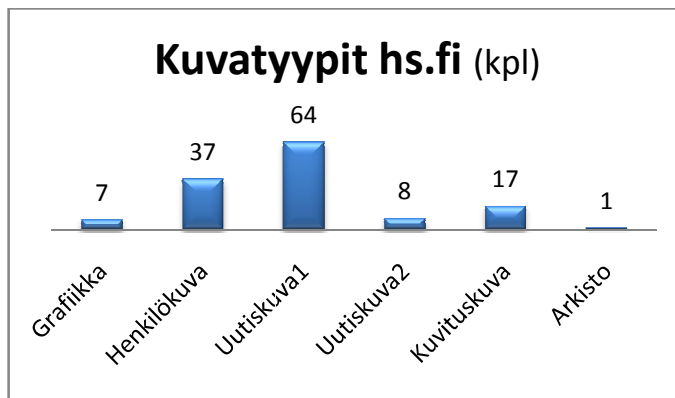
Kuvio 9: Kuvatekstit iltalehti.fi-sivustolla 1.9.-14.9.2008

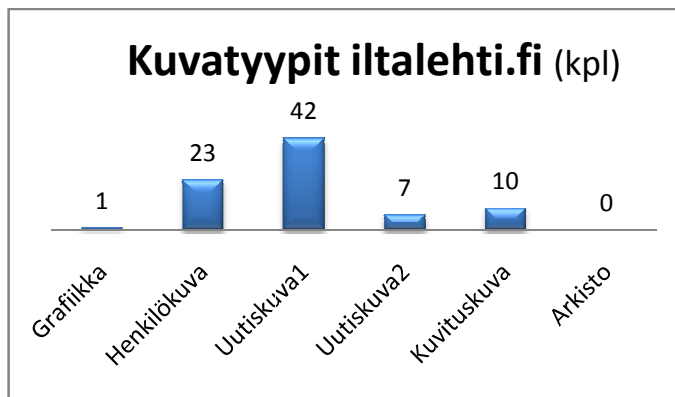
Kuvio 10: Kuvatyyppit mtv3.fi:ssä 1.9.-14.9.2008

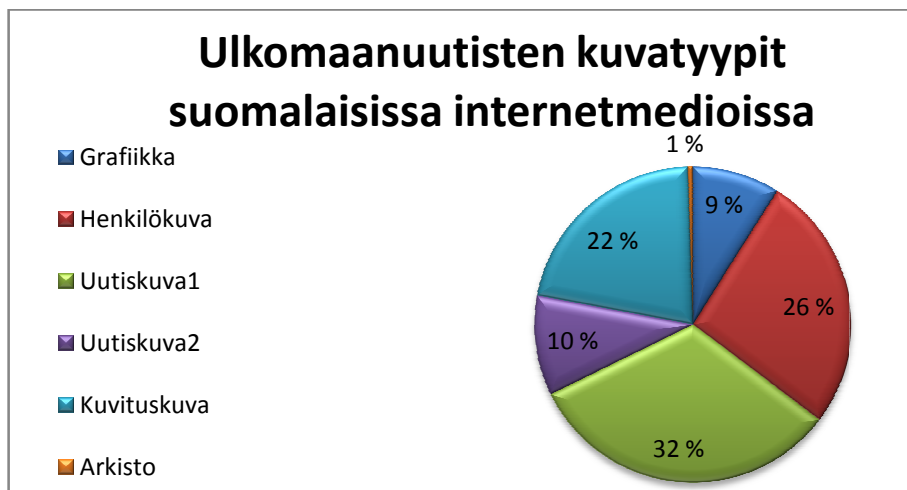
Kuvio 11: Kuvatyyppit yle.fi:ssä 1.9.-14.9.2008

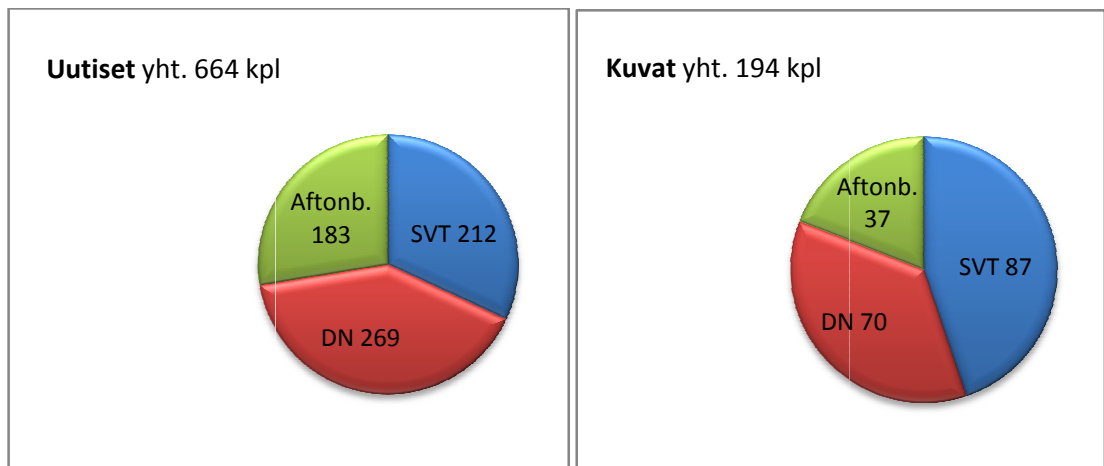
Kuvio 12: Kuvatyytit hs.fi:ssä 1.9.-14.9.2008

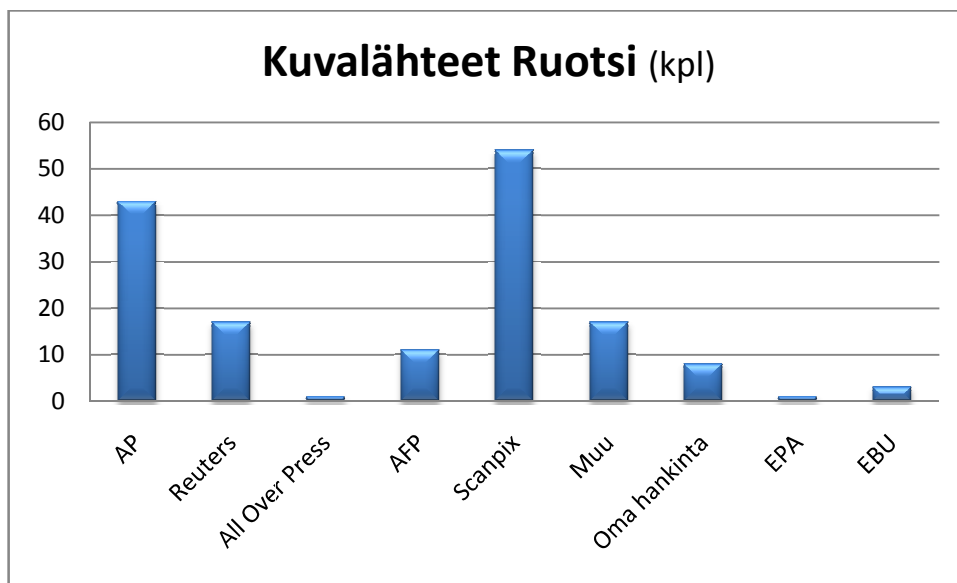
Kuvio 13: Kuvatyytit iltalehti.fi:ssä 1.9.-14.9.2008

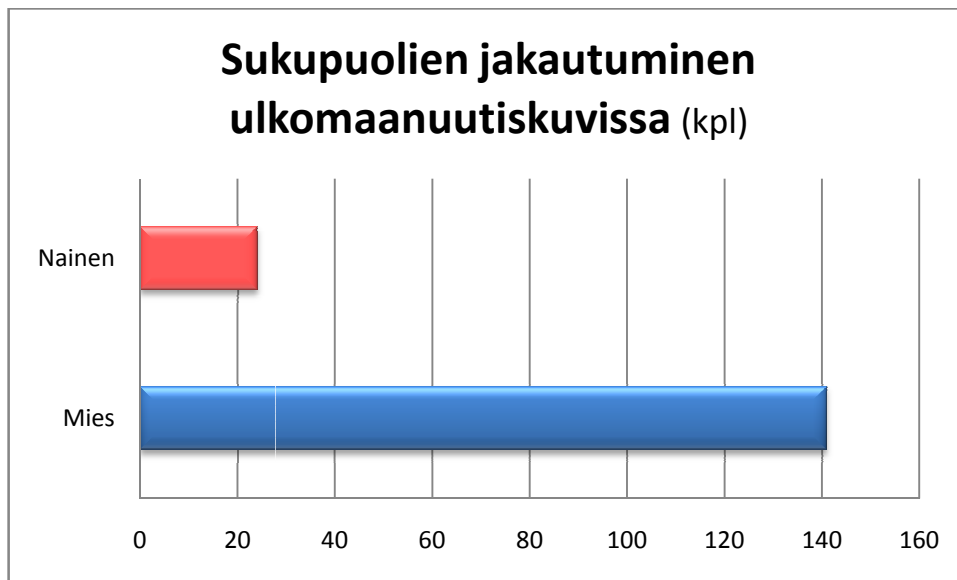
Kuvio 14: Kuvatyytit suomalaisessa internetmediassa 1.9.-14.9.2008

Kuvio 15: Uutisten ja kuvien määrä ruotsalaisessa internetmediassa 1.9.-14.9.2008

Kuvio 16: Kuvalähteet ruotsalaisissa nettimediaissa 1.9.-14.9.2008

Kuvio 17: Sukupuolien jakautuminen internetin ulkomaanuutiskuvissa 1.9.-14.9.2008

Liite 2: Kuvat

Kuva 1: Levä värjäsi jääkarhut vihreiksi (mtv3.fi, 9.9.2008)

Kuva 2: MIKÄ MOKA! Lavalla eksynyt John McCain ei näytä kuvassa supervallan tulevalta presidentiltä vaan pelkältä pelleltä. (Jim Bourg/Reuters)”. (iltalehti.fi, 30.10.08)

Kuva 3: Uutiskuva Espanjan raekuuroista (mtv3.fi, 12.9.2008)

Kuva 4: Intian call centerin työntekijöitä (mtv3.fi, 1.9.2008)

Kuva 5: Nuori afgaanityttö kokeilee skeittausta vapaaehtoisen australialaismiehen avustuksella Kabulissa, AP:n videomateriaalia (mtv3.fi, 1.9.2008)

Kuva 6: Sarah Palin, uskomaton ylipapitar, kuva: Stephen Savoia/AP/LK (iltalehti.fi, 13.9.2008)

Kuva 7: USS Mount Whitney näyttää tältä (mtv3.fi, 5.9.2008)

Kuva 8: Mökki, jossa ruotsalaisnaista pidettiin vankina, oli vain 15 neliömetrin kokoinen. Anna Hällams/Scanpix (hs.fi, 5.9.2008)

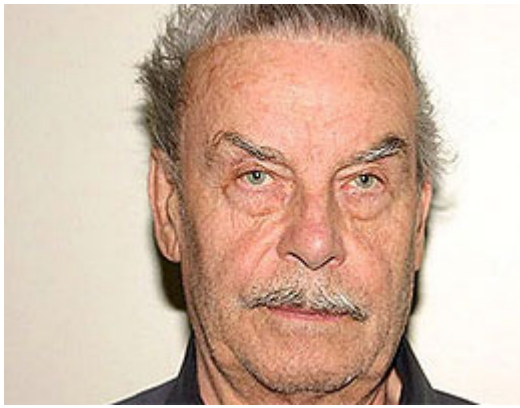
Kuva 9: Poliisi vartioi järjestystä Pakistanin presidentiksi valitun Asif Ali Zardarin vaalimainoksen edessä. Lauantaina käytyjä presidentinvaaleja varjosti äänestyksen aikana tehty autopommi-isku. Emilio Morenatti/AP (hs.fi, 6.9.2008)

Kuva 10: Kiitos Israelille siitä, että he antavat meillekin tilaisuuden todella elää Gazan arkea, Lauren Boothin kerrotaan todenneen ivallisesti. Getty Images (iltalehti.fi, 2.9.2008)

Kuva 11: SUU SIIVOKSI? Seksistinen lausunto voi karkottaa Barack Obaman naiskannattajia. AP (iltalehti.fi, 10.9.2008)

Kuva 12: Josef Frizl (mtv3.fi, 2.9.2008)

Kuva 13: Venäjä keskeytti viisumien myöntämisen georgialaisille (mtv3.fi, 3.9.2008)

Kuva 14: Kuvituskuva syysmasennukseen (hs.fi, 9.9.2008)

Kuva 15: Kuvituskuva kärpäsjuuttuun (hs.fi, 1.9.2008)

Kuva 16: Itkevä nainen -myytti uutiskuvassa (yle.fi, 12.9.2008)

Kuva 17: Nainen raunioiden äärellä (hs.fi, 8.9.2008)

Kuva 18: Sisaruus-myytti uutiskuvassa (mtv3.fi, 3.9.2008)

Kuva 19: Äiti ja lapsi -myytti uutiskuvassa (mtv3.fi, 2.9.2008)

Kuva 20: Sankari-myytti uutiskuvassa (hs.fi, 13.9.2008)

Kuva 21: Mies ja lapsi (iltalehti.fi, 2.9.2008)

Kuva 22: Michet surevat toimittajaa (yle.fi, 2.9.2008)

Kuva 23: Mies pelastettavana (mtv3.fi, 14.9.2008)

Kuva 24: Yasuo Fukuda (mtv3.fi, 1.9.2008)

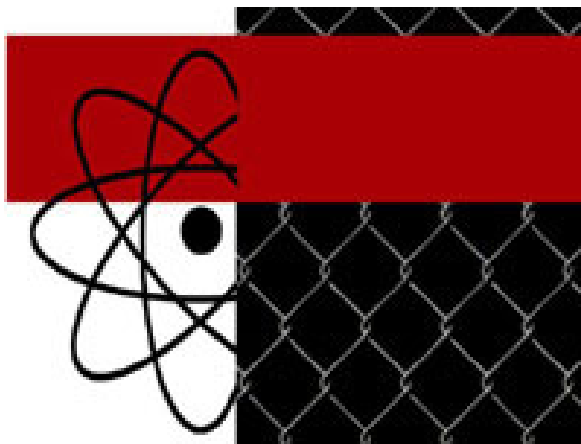
Kuva 25: Ranska, Pariisi merkitty tähdellä (mtv3.fi, 8.9.2008)

Kuva 26: Lampaansyöjät (mtv3.fi, 11.9.2008)

Kuva 27: Kuvitus EU:n ja Venäjän juttuihin (mtv3.fi, 1.9. ja 2.9.2008)

Kuva 28: USA antanut Intialle luvan hankkia ydinmateriaalia (mtv3.fi, 6.9.2008)

Liite 3: Esimerkki tiedon keräämiseen käytetystä taulukosta

MTV3 (8.9.2008)		LÄHDE					Kuvateksti				KUVAN TYYPPI								Kuvakoko	kuvateksti
Uutisotsikko	Kuvamäärä	Epäselvä / ei mel	Toimisto	Yleisö	Oma	Muu	Ei ole	Selittävä	Pelkkä lähde	Täydellinen	Grafiikka	Henkilö/mies	Henkilö/nainen	Tapahtuma	Tapahtuma	Kuvituskuva	Arkisto	Still-kuva		
Medvedeviltä poikkeuksellinen Georgia-kommentti	1		x						x			x							450x260	kuva: EPA
Kohuttu sateenvarjomurha edelleen mysteeri	1		x						x							x			260x400	kuva: futureimagebank
Hurrikaani uhkaa USA:n öljyntuotantoaluetta	1		x						x		x								250x150	kuva: AP Graphics
McCain kiilasi niukkaan johtoon	1	x					x					x							260x220	
Kahdeksan kuoli tulvissa Britannianssa	1	x					x									x			300x182	
USA:n asuntolainajättien pelastaminen on välttämätöntä	2	xx					x	x				x				x			200x150 ja 130x90	Toimitusjohtaja Pasi Holm, Pellervon taloudellinen tutkimuskeskus
Yhdysvaltojen iskussa kuusi kuolonuhria	1	x						x								x			200x129	B1B Lancer
Kiinan järjestysorvoille ei löydy kotia	1	x					x								x				555x370	
Brittikaupunki julkaisee oman "valuutan"	1	x						x						x					525x352	Pieni englantilainen kaupunki Lewes julkistaa huomenna oman rahansa, vaihtokauppaan sopivan poletin.
Georgia valittaa Venäjästä Haagiin	1	x					x									x			200x155	
Asiantuntija: Venäjä yrittää vaikuttaa Georgian sisäpolitiikkaan	2	xx						xx				x			x				555x350 ja 130x90	Georgian panssarivaunuja 8.8.2008, Johtaja Kivisen mukaan Venäjä ei alunperinkään uhannut Tbilisiä sotilaallisesti.
Ranska: Skientologia "järjestäytynyttä petosta"	1	x						x								x			200x188	Skientologien tunnuksena toimiva risti
Ruotsi luopuu ympäristöautojen tuesta	1	x					x									x			400x300	
Ike saavutti Kuuban rannikon	1	x						x						x					320x247	Hurrikaani Ike nostatti jättiläisaltoja Kuuban rannikolla
Kuusikymppinen nainen sai kolmoset Ranskassa	1	x						x			x								200x150	Ranska, Pariisi merkitty tähdellä (Miten liittyy Pariisi?)
Sarkozy neuvottelee Medvedevin kanssa	1	x						x						x					525x371	EU:n puheenjohtajamaan Ranskan presidentti Nicolas Sarkozy on aloittanut neuvottelut Venäjän presidentin Dmitri Medvedevin kanssa Georgian kriisistä.
Venäjä lähettää ydinaluksen Karibialle	1	x						x			x								200x150	Venäläinen ydintaisteluristeilijä Pietari Suuri.
Venäjä lupaa vetää joukkonsa Georgiasta	2	xx					x	x				x			x				525x278 ja 130x90	Venäjän tankit sotatoimissa Georgiassa.
Tytär vuosia isänsä seksivankina Puolassa	0																			
YHTEENSÄ 19	21																			